

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
UYGULAMALI PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**ŞİDDET GÖREN KADINLARDA SOSYAL DESTEK VE
PSİKODRAMANIN POZİTİF NEGATİF DUYGU
DURUMLARINA VE YAŞAM DOYUMLARINA ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ / YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

**Hazırlayan
Meral PARKAN**

**Danışman
Yar. Doç.Dr. Hakan ERTUFAN**

İstanbul – 2015

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji.....Anabilim/Anasanat Dalı Uygulamalı Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Meral PAZVAN tarafından hazırlanan
“Sivilite Güçleri Kalıtsal Sosyal Destek ve Farklılaşmanın İncelenmesi”
Doğumuna Pozitif-Negatif Duygu Durumlarının Etkileri”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : .11.2/2016

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

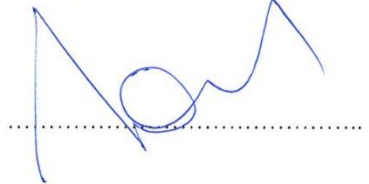
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Hakan ERTUĞAN
Danışman: Halika.....Üniv. Psikoloji ASD/ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Aslı BAZCIK TAŞKIN
Nişantaşı.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Perihan Sevil BIKMAZ
Halika.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Zehra Benim SAĞINER
Halika.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Sevil BAYRAKTAR
Akdeniz.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....

TEŞEKKÜR

Alan dışında çalışmalarını sürdürüp akli psikoloji’de kalmış benim gibi yaşam öğrencilerine kapılarını açan Üniversitemize, her zaman ilgi ve desteğini nezaketle bizlere sunan Psikoloji Bölüm Başkanı’mız Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevda Bıkmaz hocama, Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu Sayiner hocama, gruplarımın sürekliliğini sağlama güçlüğünden dolayı tıkanıp ve vazgeçmek üzereyken karşılaştığımız, sabırla beni dinleyip “Vazgeçme” “tek kişiyle bile Monodrama ile devam edebilirsin” önerisiyle yüreklendiren İstanbul Tıp Fakültesi (Çapa) Nöroloji Anabilim Dalı Sayın Prof.Dr. Öget Öktem Tanör’e, projemin her aşamasında bana verdiği değerli desteği ve yönlendirmeleri için danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hakan Ertufan’a sonsuz teşekkür ederim. Yüksek lisans arkadaşlarıma özellikle yakın ilgi ve destekleri için Sevgi Toprakıyan ve Işıl Çölbaşına teşekkür ederim.

Psikodrama-Sosyometri ve Grup Terapisi eğitimi aldığım değerli hocalarım Dr. Elif Ertin Ziegler ve Günter Ziegler’e Psikolog Tülay Öcal, Meral Oğuz ve Filiz Aslan’a teşekkür ederim.

Grupların oluşturulmasına, katkısından dolayı, sığınma eviyle işbirliğimi yürüten Sayın Martina Patrizia Gaidzik’e ikinci grubumun oluşmasına katkısından dolayı Suriyeli Hanımlar Derneği Başkanı Maisa Saeed’e, Ruh Sağlığı Sempt Polkiliniği’ndeki gruplara ulaşmamdaki değerli katkılarından dolayı Yük. Hemş. Gülseren Selmanoğulları’na, anketlerin uygulamasında ve Arapça çevirisindeki desteklerinden için Asuman Gökgöz’e bilgi, belge ve kitap desteği ile İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezinden Beyhan Arbay’a ve Bahçeşehir Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Nilüfer Narlı’ya anketlerin analizlerindeki yardımlarından dolayı ve Çağla Gürdal’a teşekkürü bir borç bilirim.

Birlikte çalışmaktan, öğrenmekten ve bilgi paylaşımından keyif aldığım, sevgili Homeopat arkadaşım Prof.Dr. Rikkat Koçak’a ve kısa bir süre önce aramızdan ayrılan Psikolog Mahmut Şefik Nil’e değerli görüş ve yönlendirmeleriyle beni destekleyen Ege Üniversitesi Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı’ndan Prof.Dr. Şeyda Aksel’ hocama, her zaman ilgi ve desteğini arkamda hissettiğim değerli arkadaşım Huriye Çakır’a, sevgili oğlum Ulaş’a ve değerli hayat arkadaşım Mutlu Parkan’a sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, 2015

Meral PARKAN

T.C. HALIÇ ÜNİVERSİTESİ	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
KISALTMALAR	6
TABLolar	7
GENEL BİLGİLER	8
ŞİDDET GÖREN KADINLARDA SOSYAL DESTEK VE PSİKODRAMA'NIN POZİTİF NEGATİF DUYGU DURUMLARINA VE YAŞAM DOYUMLARINA ETKİLERİ	8
GENERAL INFORMATION	9
SUMMARY	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
GENEL BİLGİLER	10
1.ŞİDDET İLE İLGİLİ LİTERATÜR.....	10
1.1 Şiddetin Tanımları.....	10
2.KADINA YÖNELİK ŞİDDET	10
2.1. Türkiye’de ve Dünya’da Kadına Yönelik Şiddet’in Durumu	10
2.1.1.Dünya’da Kadın Hareketi ve Türkiye’de Kadın Hareketi	11
2.1.2.Dünya’da Kadın Haklarını Korumaya Yönelik Hukuksal Düzenlemeler	14
2.2.3. Türkiye’de Kadın Haklarını Korumaya Yönelik Hukuksal Düzenlemeler	15
2.2.3.1. Anayasa.....	15
2.2.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (2004).....	15
2.2.3.3. Medeni Kanun (2002)	15
2.2.3.4. Aile Mahkemeleri Görev ve Yargılama Usulleri Kanunu	16
2.2.3.5. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.....	16
3.KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ.....	17
3.1.Fiziksel Şiddet	17
3.2. Duygusal Şiddet	17
3.3 Cinsel Şiddet	17
3.4.Ekonomik Şiddet.....	18
3.5.Kültüre Özgü Şiddet	18
3.5.1.Töre ve Namus Cinayetleri	18
3.5.2. Namus.....	18
3.5.3. Toplumsal Şiddet Türü Olarak Namus Cinayetleri	19
3.5.4. Türkiye’de Töre Cinayetleri.....	19
3.6. Çocuk Gelinler.....	20
5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ AÇIKLAYAN KURAMLAR	21
5.1. Psikanalitik Kuram	21
5.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	22
5.3. Kaynak Kuramı.....	24
5.4. Ekolojik Kuram.....	25
5.5. Genel Sistemler Kuramı	29
5.6. Değiş-Tokuş/Sosyal Kontrol Kuramı.....	30
5.7. Feminist Kuramlar	31
5.7.1. Liberal Feminist Yaklaşım.....	31
5.7.2. Sosyalist Feminist Yaklaşım.....	31
5.7.3. Radikal Feminist Yaklaşım	32
5.8.Kadına Yönelik Şiddeti Önleme ve Sosyal Destek.....	32
5.8.1. Önlem	32
5.8.1.1. Birincil Önlem	33
5.8.1.2. İkincil Önlem	33
5.8.1.3. Üçüncül Önlem	33

5.9. Şiddete maruz kalmış kadınlara destek hizmeti sunan kuruluşlar ise;	34
5.9.1.Kadın Sığınmaevleri	34
5.9.2 Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri	34
5.9.3 Barolar	34
5.9.4. Kadın Dayanışma Merkezleri	34
5.9.5. Sağlık Kurumları.....	35
5.10. Şiddetin Kadının Fiziksel Sağlığı Üzerindeki Etkileri	35
5.11. Şiddetin Kadının Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri	35
5.12. Şiddetin Kadının Üreme Sağlığı Üzerindeki Etkileri.....	36
5.13. Şiddeti Kadın Sağlığı Üzerinde Uzun Vadede Görülen Etkileri	37
5.14. Örselenmiş Kadın Sendromu.....	37
5.15. Kadının Şiddet Ortamında Kalma Nedenleri.....	38
5.16.Şiddet Döngüsü.....	38
6. PSİKODRAMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR.....	40
6.1. Moren'nun Sosyometri Teorisi.....	41
6.2. Sosyometri'nin Kuramsal Temelleri	42
6.2.1. Eylem.....	42
6.2.2. Spontanlık - Yaratıcılık.....	43
6.3. Psikodrama'da kullanılan Teknikler ve Aşamalar	44
6.3.1. Grupta süreç nasıl başlar, nasıl devam eder?	44
6.3.2. Eylem ve Oyun Aşamasında Kullanılan Teknikler	44
6.3.2.1. Eşleme.....	44
6.3.2.2. Rol Değişimi	45
6.3.2.3. Aynalama	45
6.3.2.4. Surplus Reality.....	45
6.3.2.5. Rol Geribildirim (Feed-back).....	46
6.3.2.6. Özdeşim Geri Bildirim.....	46
6.3.2.7. Rolden Çıkartma	46
6.3.2.8. Paylaşım.....	46
6.3.2.9. Süreç analizi.....	46
6.4. Psikodram'nın Araçları	47
6.4.1. Sahne	47
6.4.2. Psikodrama Yöneticisi	47
6.4.3. Protagonist	48
6.4.4. Yardımcı Oyuncular ya da Yardımcı Benler.....	48
6.4.5. Grup.....	48
6.5. Psikodrama ve İnsanlar Arası İlişki Türleri	48
6.5.1. Tranferans - Tele.....	48
6.5.2. Empati.....	49
6.5.3. Transferans (Duygusal aktarım).....	49
6.5.4. Tele.....	49
7. ARAŞTIRMA 'NİN ÖNEMİ.....	50
7.1. Araştırmanın Hipotezi.....	51
7.2. Yöntem	52
7.2.1. Araştırmanın Modeli, Evreni ve Örneklemi.....	52
7.2.1.1. Yaşam Doyum Ölçeği (Satisfaction with Life)	53
7.2.1.2. Pozitif Negatif Duygu Ölçeği.....	53
7.2.1.3. Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support-MSPSS)	54
7.3. Verilerin Toplama Araçları - Süreci	54
7.4. Kişisel Bilgi Formu	54
7.5. Araştırmanın Sınırları.....	54
7.6. İstatistiksel Analiz	55
8.BULGULAR	58

Tablo 1.1: Katılımcı Detayları	58
Tablo1.2: Uygulanan şiddetin türü	58
Tablo 2.1: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.	59
Tablo 2.2: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor, kurum) var.	60
Tablo 2.3: Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır	61
Tablo 2.4: İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım.....	62
Tablo 2.5: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan var.....	63
Tablo 2.6: Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar	64
Tablo 2.7: İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.....	65
Tablo 2.8: Sorunlarımı ailemle konuşabilirim	66
Tablo 2.9: Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var	67
Tablo 2.10: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan var	68
Tablo 2.11: Kararımı vermeden ailem bana yardımcı olmaya isteklidir	69
Tablo 2.12: Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.....	70
YAŞAM DOYUMU	71
Tablo 3.1: Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın	71
Tablo 3.2: Hayat şartlarım mükemmel.....	72
Tablo 3.3: Hayatımdan memnunum.....	73
Tablo 3.4: Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim.....	74
Tablo 3.5: Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim.....	75
OLUMLU OLUMSUZ DUYGU ÖLÇEĞİ	76
Tablo 4.1: İlgili	76
Tablo 4.2: Sıkıntılı	77
Tablo 4.3: Heyecanlı	78
Tablo 4.4: Mutsuz.....	79
Tablo 4.5: Güçlü.....	80
Tablo 4.6: Suçlu	81
Tablo 4.7: Ürkmüş	82
Tablo 4.8: Düşmanca	83
Tablo 4.9: Hevesli	84
Tablo 4.11: Asabi.....	86
Tablo 4.12: Uyanık.....	87
Tablo 4.13: Utanmış	88
Tablo 4.14: İlhamlı	89
Tablo 4.15: Sinirli	90
Tablo 4.16: Kararlı	91
Tablo 4.17: Dikkatli.....	92
Tablo 4.18: Tedirgin.....	93
Tablo 4.19: Aktif.....	94
Tablo 4.20: Korkmuş.....	95
YÖNTEM: PSİKODRAMA.....	96
9.TARTIŞMA VE SONUÇ	99
9.1.SONUÇ.....	99
KAYNAKLAR.....	103
EKLER EK-1.	112
EKLER EK-2.	113

KISALTMALAR

- AP : Avrupa Parlementosu
- ASPB : Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- BM : Birleşmiş Milletler
- ÇBASDÖ : Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği
- OECD : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
- ÖT : Ön Test
- SHÇEK : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
- ST : Son Test
- TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TSSB : Travma Sonrası Stres Bozukluğu
- WHO : Dünya Sağlık Teşkilatı
- YDÖ : Yaşam Doyumu Ölçeği

TABLolar

<i>Tablo 1.1: Katılımcı Detayları</i>	58
<i>Tablo1.2: Uygulanan şiddetin türü</i>	58
<i>Tablo 2.1: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan var</i>	59
<i>Tablo 2.2: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan var</i>	60
<i>Tablo 2.3: Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır</i>	61
<i>Tablo 2.4: İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım</i>	62
<i>Tablo 2.5: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan var</i>	63
<i>Tablo 2.6: Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar</i>	64
<i>Tablo 2.7: İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim</i>	65
<i>Tablo 2.8: Sorunlarımı ailemle konuşabilirim</i>	66
<i>Tablo 2.9: Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var</i>	67
<i>Tablo 2.10: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan var</i>	68
<i>Tablo 2.11: Kararımı vermeden ailem bana yardımcı olmaya isteklidir</i>	69
<i>Tablo 2.12: Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim</i>	70
<i>Tablo 3.1: Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın</i>	71
<i>Tablo 3.2: Hayat şartlarım mükemmel</i>	72
<i>Tablo 3.3: Hayatımdan memnunum</i>	73
<i>Tablo 3.4: Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim</i>	74
<i>Tablo 3.5: Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim</i>	75
<i>Tablo 4.1: İlgili</i>	76
<i>Tablo 4.2: Sıkıntılı</i>	77
<i>Tablo 4.3: Heyecanlı</i>	78
<i>Tablo 4.4: Mutsuz</i>	79
<i>Tablo 4.5: Güçlü</i>	80
<i>Tablo 4.6: Suçlu</i>	81
<i>Tablo 4.7: Ürkmüş</i>	82
<i>Tablo 4.8: Düşmanca</i>	83
<i>Tablo 4.9: Hevesli</i>	84
<i>Tablo 4.11: Asabi</i>	86
<i>Tablo 4.12: Uyanık</i>	87
<i>Tablo 4.13: Utanmış</i>	88
<i>Tablo 4.14: İlhamlı</i>	89
<i>Tablo 4.15: Sinirli</i>	90
<i>Tablo 4.16: Kararlı</i>	91
<i>Tablo 4.17: Dikkatli</i>	92
<i>Tablo 4.18: Tedirgin</i>	93
<i>Tablo 4.19: Aktif</i>	94
<i>Tablo 4.20: Korkmuş</i>	98

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Meral PARKAN
Anabilim Dalı : Uygulamalı Psikoloji
Programı : Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hakan ERTUFAN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – ARALIK 2015

ÖZET

Araştırmamda şiddet gören kadınların aldığı sosyal desteğin yanında Psikodrama uygulamasının yaşam doyumlarına ve olumlu-olumsuz duygu durumlarına etkisi araştırılmıştır.

Araştırmam iki bölümden oluşmaktadır. Birinci aşama psikodrama (kalitatif tekniği ile değerlendirme) ikinci aşama ise ön son (kantitatif tekniği ile değerlendirme) test uygulamaları'dır. Aşağıda araştırmamın detaylarını görebilirsiniz.

Araştırma kapsamının ilk bölümünde 2 gruba psikodrama çalışması yapılmıştır.

- Birinci grup şiddete maruz kalmış aynı zamanda sosyal destekle birlikte psikodrama almış, yani “Suriyeli Göçmen Hanımlar”. Suriyeli Göçmen Hanımlar(Suriye kökenli Türkiye’de yaşayan kadınlar) (n:10)
- İkinci grupta ise; Türkiye’de mevcut olan “Kadın Sığınma Evi’nden destek alan ve psikodrama çalışmasına katılan Türkiye’de yaşayan kadınlar (n:10)
- Üçüncü grup ise şiddet nedeniyle ayaktan polikliniğe gelip sadece Dr ve ilaç desteği alan gruptan oluşmaktadır. Psikodrama çalışması yapılmamıştır.(n10)

10’ar kişilik iki gruba ayırdığımız katılımcıları haftada 2 saat toplamda 16 saatlik 8 oturumla Psikodrama çalışması yapılmıştır. İki grubada aynı oturum formatı ve gündemi uygulanmıştır.

Araştırma kapsamının ikinci bölümünde ise “Desteksiz” olan gruba sadece ön test, diğer üç gruba hem ön test hem de son test uygulaması yapılmıştır. Uygulama dağıt topla tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışma öncesi ve sonrası uygulanan anketlerde Sosyal Destek- Yaşam Doyumu-Olumlu Olumsuz Duygu durumlarının algısında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın bulgularına iki ayrı analiz uygulanmıştır.

• Cronbach’s Alpha ve Anova

Cronbach's Alpha analizi (,906) sonucu data'nın güvenilirlik düzeyi yüksektir.

Anova analizi sonucu %95 güvenle, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırma sonucunda Psikodrama'nın şiddet gören kadınların duygu durumları ve yaşam doyumları üzerinde ilave önemli etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Meral PARKAN
Field : Applied Psychology
Program : Applied Psychology
Supervisor : Assist. Prof.Dr. Hakan ERTUFAN
Degree Awarded and Date : Master of Science – December 2015

ABSTRAK

THE EFFECT OF PSYCHODRAMA IS AIMED TO BE MEASURED IN WOMEN UNDER VIOLENCE, THESE WOMEN WHETHER HAVING SOCIAL SUPPORT OR NOT, THE FEELING STATUS IN THEIR LIFE SATISFACTION AND POSITIVE OR NEGATIVE PERCEPTIONS ARE ASKED AND MEASURED.

In this study the effect of psychodrama is aimed to be measured in women under violence. These women whether having social support or not, evaluated separately. The feeling status in their life satisfaction and positive or negative perceptions are asked and measured.

The study covers overall 42 women: 10 women having social support plus psychodrama; 10 women from Syrian Refugee Support Center, plus psychodrama; 12 women having only medical support and 14 women having no support .

The 14 women having not supported in any way had evaluated only with the pretest.

All the other 12 women who had stated violence of all sorts in their life took the pre and post inquiries . 20 of these women separate two: 10 Syrians and 10 from the woman shelter. To each group 8 sessions of psychodrama were applied, being two hours each .

The results of the inquires evaluated by cronbac's Alpha and Anova tests.

The results showed statistically importance Social Support- Life Satisfaction and Positive- Negative Perceptions Tests .

Cronbach's Alpha analysis being (,0.906) Shows that the tests reliances are high.

The Anova analysise with 95 % confidence shows the importance of the results.

As a result the psychodrama appears to be an affective method on feeling status of women under violence.

GENEL BİLGİLER

1.ŞİDDET İLE İLGİLİ LİTERATÜR

1.1 Şiddetin Tanımları

Şiddetin kelimesinin kökeni Arapça'dan gelmektedir. Kelime "bir gücün derecesi" ya da "katılık" anlamlarını barındırmaktadır. Şiddet'in İngilizce kullanımı ise "zarar vermek" ve "ihlal etmek" anlamlarını taşımaktadır. Bir diğer yandan ise "Hız" "kuvvet" ve "aşırılık" anlamlarını da taşımaktadır.

WHO tanımına göre ise şiddet; kişi tarafından sahip olunan güç ve iktidarın, ruhsak ya da fiziksel kayıplara neden olacak bir biçimde başka insan ya da insanlara doğrudan ya da dolaylı bir yolla uygulanma yöntemidir. Şiddetin tanımındaki en önemli boyut ise; içinde bir kasıt amacı taşımasıdır. Kasıtlı olarak bir bireye gücün bedensel veya ruhsal zarar verme durumunu içermektedir.

Her ne sebeple olursa olsun bir kişinin diğer bir kişiye ihtiyacı ve algısının altındaki ve üstündeki miktarlardaki davranış ve tutumuna şiddet diyebiliriz. Yukarıdaki bu tanımlardan kadının fiziksellğine, cinselliğine, psikolojisine, ekonomisine yönelik zarar verilmesi ortak bir yaklaşımdır. Sanki uygulanan tutumun aşırı miktarlarda olduğu vurgulanmaktadır. Halbuki miktarın ihtiyacın altında olması da şiddet olarak algılanmalıdır.

2.KADINA YÖNELİK ŞİDDET

2.1. Türkiye'de ve Dünya'da Kadına Yönelik Şiddet'in Durumu

Dünya'nın her 100 ailesinden 25'inde aile içi şiddet görülmektedir. Türkiye'de ailelerin %34'ünde fiziksel şiddet, %53'ünde sözlü şiddet uygulanmaktadır. (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı).

Adalet Bakanlığı istatistiksel verilerine göre;

2002-2010 yıllarında %1400 kadın cinayetinde şaşırtıcı oranda bir artış görülmüştür. Bu durum neredeyse savaşın getirdiği kayıplara eşdeğer bir oranı akıllara getirmektedir. 2002 yılın da 66 kadın cinayeti, 2003 yılı 83 kadın cinayeti, 2004 yılı 164 kadın cinayeti, 2005 yılı 317 kadın cinayeti, 2006 yılı 663 kadın cinayeti, 2007 yılı 1011 kadın cinayeti, 2008 yılı 806 kadın cinayeti ve 2009'un ilk yarısında 953 kadın cinayeti ülkemizde görülmüştür. (www2.tbmm.gov.tr/d24/10/10-0226.pdf).

Ülkemizde 2002 ve 2008 yılları arasında toplamda 61.469 tecavüz olayı yaşanmıştır. Bu vakalara, 99.792 kişi karışmış olup tecavüz olaylarının çoğunlukla tek kişi değil, toplu tecavüz olayları olduğunu göstermektedir. 2008 yılında yaşanan tecavüz olaylarının 7.859 kişi olduğunu göz önüne alırsak her gün ortalama 22 tecavüz vakası yaşanılmaktadır.

2009-2011 yıllarında ise; 29.980 tecavüz suçu işlenmiştir. Cinsel taciz ve tecavüz olaylarında karara bağlanan dava sayısı düşüktür. Yüksek oranda davalar beraatla sonuçlanmıştır. Örneklendirsek; 2011 yılında tecavüz suç sayısı 8.756 kişi. Bu vakaların 2.850'si beraat kararıyla sonuçlanmıştır. Bu veriler sadece yargıya yansıyanlardır. Yaşanan cinsel taciz ve tecavüzlerin çoğu gizlenmektedir. Mahkemeye yapılan başvuruların çoğu ret edilmektedir (<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/10/10-216698gen.pdf>).

BM'ye göre:

- Dünya kadınlarının %70'i hayatlarında en az bir kez şiddet görmekteirler.
- Eş şiddetinden kaynaklanan tıbbi müdahalenin maliyeti sadece Amerika'da 4.1 milyar doların üstündedir.

Dünya'da kadına şiddet 60'lı yıllarda Dominik Cumhuriyet'inde bir olayla gündeme tekrar gelmiştir. O dönemde ülkeyi yöneten Trujillo, "Ülkedeki en önemli iki tehlike var. Kilise ve Mirabal Kardeşler" diyor. Dönemim yöneticisinin diktatörlüğüne karşı mücadele eden Clandestina Hareketi'nin öncülerinden olan Patria, Minerva ve Maria Mirabel kardeşlerin sistem tarafından katledildiği tarihtir. Mirabel kardeşler, diktatörün askerleri tarafından tecavüz edilip sonrasında öldürülmüşlerdir. Tarihe 25 Kasım "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü olarak geçmektedir.

2.1.1.Dünya'da Kadın Hareketi ve Türkiye'de Kadın Hareketi

Ülkemizde kadın hareketi 1987 yılında "kadının sırtını sopasız, karnını sıpasız bırakmamak gerek" atasözüne atıfta bulunarak Çankırı'da boşanma davası açan hamile bir kadının boşanma davasını reddeden hakime yönelik açılan manevi tazminat davası olmuştur.

BM "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi" Sözleşmesinin fiilen uygulanması amacıyla yürütülen ilk imza kampanyasıdır.

1987'de Dayağa Karşı Kampanyası başladı ve bir dizi eylem gerçekleştirildi. Kadınların özel yaşamda karşılaştıkları şiddeti kamusal alanda sorunsallaştırdıkları ve feminist politikayı sokağa çıkardıkları bir yürüyüş olmuştur (Koç, 2005, Savran,2005 akt. Altınay ve Arat, 2007)

Kadına yönelik şiddetle mücadelede Türkiye’de atılan önemli adımlardan birisi de 1997 yılında Diyarbakır’da “olağanüstü hal ve savaş koşullarında şiddete uğrayan kadınlara danışma amacıyla” KAMER’in (Kadın Merkezi) kurulması olmuştur (Altınay ve Arat, 2007)

Dünyada’ki ilk kadın hareketi, 1857 yılında New York’ta bir dokuma fabrikasında gerçekleşmiştir. 8 saat çalışma ve doğum izni gibi istemlerle başlamıştır.

Ülkemizde ise; 89 yılında Ankara ilinde başlayan ve İstanbul’a gelen “Bedenimiz Bizimdir, Cinsel Tacize Hayır!” kampanyası düzenlenmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere Türkiye kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi konusunda maalesef yeterli mesafe kat edilememiştir. Avrupa Birliği ülkeleri arasında, kadına yönelik yapılan şiddetin oranı ülkemizdeki durumu kabul edilebilir bir durumda değildir.

1973-1982 yılları arasında Türkiye’de kadın kuruluşlarının sayısı 10 iken 1983-1992 yılları arasında 64’e yükseldi, 2004 yılında ise 350’nin üzerine çıktı (Altınay ve Arat, 2007) 2009 yılındaki verilere bakıldığında bu sayının 509’a yükseldiği görülmüştür (<http://www.uçansüpürge.org>).

Amaçları kadın sığınma evi açmak olan Mor Çatı 1990 yılında İstanbul, 1991 yılında ise Ankara’da açılmıştır.

1993 yılında Altındağ Belediyesi’nin desteği ile ülkemizin ilk bağımsız kadın sığınağını açılmıştır.

1995 yılında Mor Çatı tarafından açılan kadın sığınağı maddi zorluklar nedeni ile 1998 yılında kapandı.

Kadın hareketi birçok kurumun kurumsallaşma yolunda canlanmasını sağlarken, baroların da kadına yönelik şiddete ilişkin kurumsallaşmasını sağlamıştır. İlk olarak İstanbul ve Ankara’da kadınlara hizmet veren danışma merkezleri açılmıştır. Günümüzde birçok ilde baroların kadın komisyonları oluşturulmuş ve kadınlara hakları konusunda ücretsiz danışmanlık hizmeti verilmektedir (Altınay ve Arat, 2007)

Devlet düzeyinde kadına yönelik şiddetle mücadeleye baktığımız zaman 1990’lı yıllarda kadın hareketi kendi bağımsız kurumlarını yaratırken, iç düzenlemelerle ve uluslar arası sözleşmelerle yükümlülük altına giren devlet kurumları da kadına yönelik şiddetle mücadele konusuna eğilmişlerdir. Kanunlar değişmeye, kadınların güçlendirilmesine yönelik olarak kurumlar oluşturulmaya, akademik anlamda çalışmalara başlanmıştır.

2007 yılı Eylül ayında aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına Bağlı 19, Valilik ve İl Özel İdarelere ait 12 Belediyelere ait 4 toplamda 35 kadın sığınma evi hizmet vermekteyken, 2012 yılı Temmuz ayı itibariyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı kadın konukevi sayısı 61’e ulaştırılmıştır. Ancak hala ihtiyacı karşılamamanın altındadır.

Devlet düzeyinde kadına yönelik düzenlemeler kanunlar, yapılmış, değiştirilmiş, sığınma evleri açılıp kapandığı, sorumlulukları o kurumdan başkasına devredilerek devam ettiği görülmektedir.

Dünya’da aile içi şiddet 70’lerden önce bir problem olarak ele alınmamıştır. 70’lerin başında batı ülkelerinde öğrenci hareketlerine paralel gelişen kadın hareketiyle birlikte tartışılmaya başlanmıştır.

Kadına yönelik şiddet dünya’da 1950’li yıllara kadar hiçbir şekilde önemsenmemiş ve ele alınıp bilimsel incelemelere tabi tutulmamıştır. Ancak, 1970’li yıllarla ve feminist yazarların bu konuyu ele almalarıyla birlikte kadına yönelik şiddetin dikkate alınması ve incelenmesi gerektiğine yönelik bir bilinç oluşmuştur.

70’lerin başında, İngiltere ve Amerika gibi gelişmiş ülkelerde görülen kadın hareketleri, daha sonraları tüm dünya genelinde görülmeye başlanır. Kadınlar dünyanın her yanında sığınaklar kurmuşlar, yasal reformlar için bastırmışlar ve şiddetin gerisindeki cinsiyet ayrımcılığıyla mücadele etmişlerdir. (Ulusal, 2007)

Dünyadaki kadın hareketiyle ilgili gelişmelere baktığımızda ise;

- İlk kadın sığınma evi 1968’de Norveç’te açıldı. Buna takiben 1972 yılında Londra’da açılır.
- 1975 yılında, gönüllü kadın gruplarının 35’inin bir araya gelmesiyle “Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu” (Woman’s Aid) kurulur. Amaç; dayak yemiş kadınlara ve çocuklara geçici sığınma sağlamaktır.

Avrupa Konseyi'nin 2006 yılında yayınladığı istatistiksel verilere göre Avrupa'da en fazla Almanya'da sığınma evi bulunmaktadır. Ardından İspanya ve İsveç gelmektedir. İspanya da sığınma evleri kadınlardan **hiçbir şekilde ücret talep etmemektedir. 7/24 kadınlar bu evlere ulaşabilir durumdadır.**

ASPB'nin verilerine göre; Türkiye’de 125 kadın sığınmaevi var. Ancak bu sayı şiddet gören kadınlar için oldukça yetersizdir. 2013 yılında; 2.519 kadın, 1.640 çocuk sığınma evinde kalırken, 2014 yılında; 4.059 kadın sığınma evinde kalmıştır.

Türkiye’de 3.256 kişilik 125 kadın sığınma evi vardır. 6 ilimizde Niğde, Bartın, Bitlis, Sinop ve Rize’de şiddet gören kadınların sığınabileceği bakanlık, belediye ya da sivil toplum sığınma evi yoktur. İstanbul ilinde toplam 17 sığınma evi mevcuttur. İstanbul ili gibi büyük bir nüfus için yetersiz bir sayıdır.

- Türkiye 44 ülkenin içinde kadın sığınma evi yeterliliği açısından 23. Sıradadır.

- 1974 yılında Almanya’da ilk sığınma evi Berlin’de açılmıştır. 1994 yılında Almanya’da kadın sığınma evi sayısı 260’a ulaşırken günümüzde Almanya’daki mevcut 400 ev ve bu evlerde 45 bin kişi yaşamlarını sürdürebilmektedir.
- 1986 yılı’nda Amerika’da mevcut olan kadın sığınağı sayısı 700’dür.

2.1.2.Dünya’da Kadın Haklarını Korumaya Yönelik Hukuksal Düzenlemeler

Kadınların toplumsal yaşamda özgürleşmelerini sağlayacak uluslar arası sözleşmelere 1940’lı yıllarda oluşturulmaya başlanmıştır. Kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını amaçlayan çalışmaların ortaya çıkması 1970’li yılların başlarını bulmuştur. (Halıcı,2007). Kuşkusuz bu değişimlerde kadın hareketinin önemi yadsınamayacak kadar büyüktür.

BM’nin “Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme”si 1979 yılında oluşturulmuş olup 1981 yılında yürürlüğe girmiştir.

Türkiye bu sözleşmeyi 1985 yılında imzalamıştır (Halıcı,2007). Ancak bu sözleşmede cinsiyete dayalı şiddet doğrudan ele alınmamıştır.

Kadına yönelik şiddetin tanımı 1993 yılında imzalanan “Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri”de yer almıştır.

Şiddet ile ilgili yasalar, 21.yüzyılın en çok tartışılan ve önlem alınması gereken konularından biridir. Dünya’da şu ana kadar engellemeye yönelik şimdiye kadar yapılmış düzenlemeler ise;

- BM’nin 1946 yılında Kadın Statüsü Komisyonu kurulması kararı,
- Dünya Kadın Konfederasyonu 1975 yılında Mexico City’de yapılmıştır,
- BM genel kurulunca 1975-1985 yıllarındaki dönemin kadın 10 yılı olarak kabul edilmesi,
- II.Dünya Kadın Konferansı toplanması 1980,
- 1980 yılında CEDAW’a üye ülkelerin imzasına açılması,
- III.Dünya Kadın Konferansı Nairobi’de düzenlenmesi 1985,
- BM insan hakları komisyonunda kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlali olarak sayılacağı kabul edilmesi 1993,
- 1995 yılında Pekin’de IV. Dünya Kadın Konferansı toplanması ve Pekin Deklarasyonu yayınlanması,

2.2.3. Türkiye’de Kadın Haklarını Korumaya Yönelik Hukuksal Düzenlemeler

2.2.3.1. Anayasa

Devletin kuruluşunu, yapısını, yasama, yürütme ve yargılama karşısında bireylerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen bir belgedir.

Anayasamızda direk kadına yönelik şiddet ile ilgili bir hüküm yoktur.

2.2.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (2004)

Ülkemizde ataerkil toplumsal yapılanma içerisinde yasal düzenlemeler de ataerkil yapılanma söz konusudur. Bu durum, ülkemizde bulunan kadın örgütlerinin temel mücadele alanı olarak görülmektedir.

Daha önceki kanunlarda kadına yönelik cinsel şiddet içeren suçlar, “genel ahlak ve aile düzenine ilişkin suçlar” olarak görülmekteydi. Bu durum namus gerekçesi ile işlenen suçlarda ceza indirimine olanak sağlamaktaydı. Tecavüze uğramış kadınların tecavüz edenle evlenmesi halinde tecavüz edenin ceza almamasına izin verilmekteydi. Şimdiki kanun ise cinsel şiddet içeren suçları “kişilik hak ve özgürlüklerine karşı suçlar” olarak tanımlamaktadır. Bu yeni kanunla kadınlar iş yerlerinde karşılaştıkları mobbing’e karşı korumaya alınmışlardır.

Tecavüz edenle evlenmede cezanın ertelenmesini öngören madde kaldırılmıştır. Töre cinayetleri “nitelikli insan öldürme” olarak kabul edilmiştir. Evlilik dışı doğmuş çocuğunu namus kurtarma nedeniyle öldüren anneye ceza indirimi de yasadan kaldırılmış, yaşama hakkı namus kavramından bağımsız güvenceye alınmıştır (Sarıbyık, 2012).

Kanunlar ;

4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun; 1998 yılında yürürlüğe girmiş olan 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun” bu konuda yapılmış ilk yasal düzenlemedir.

2.2.3.4. Medeni Kanun (2002)

Medeni Kanun, bireylerin doğumundan ölümüne kadar tüm faaliyetlerini düzenleyen kurallardır.

22 Kasım 2001’de Yeni Türk Medeni Kanunu TBMM tarafından kabul edilmiş ve 1 Ocak 2002’de yürürlüğe girmiştir.

Kanun’un özellikle kadının ekonomik bütünlüğünü korumaya yer verilmiştir. 192. Madde; kadının meslek sahibi olmasını eşinin iznine bağlı olmaktan çıkarmıştır. 197. madde eşlerin kişiliğinin korumasını güçlendirici niteliğindedir.

Bir önceki Kanun'da yasal mal rejimi olan mal ayrılığı rejiminin özellikle kadınlar açısından doğurduğu haksız sonuçlara bakıldığında, yeni kanun'un 202.maddesi ile yasal mal rejimi, edinilmiş mallara katılma olarak değiştirilmiştir.

2.2.3.5. Aile Mahkemeleri Görev ve Yargılama Usulleri Kanunu

Aile Mahkemeleri, 2003 yılında yürürlüğe giren 4787 sayılı Kanun ile kurulmuştur.

Aile Mahkemeleri, eşler arası eşitliğin sağlanması ve aile için şiddetin önlenmesini amaçlamaktadır.

2.2.3.6. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Kanuna bakıldığında; Türkiye'nin taraf olduğu tüm uluslararası sözleşmeler esas alınmaktadır. Türkiye'nin de (ilk imzayı atan ülke olarak) onayladığı "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin gerekleri yerine getirilmektedir.

Çocuk, kadın ve diğer aile bireylerine yönelik şiddetin ağırlığına ve niteliğine göre gerekli, uygun ve orantılı tedbirler getirilmektedir.

Ayrıca, alınan tedbir kararlarına aykırı davranan, uygulama ihtimali olan ve şiddet uygulayan kişi üç günden 10 güne kadar hapse tabi tutulacağına dair düzenleme öngörülmüştür. Böylece kadınlara yönelik cinayetlerin önlenmesi için yeni ve etkili tedbirler alındığında görülmektedir.

Kanun kapsamında korunan bireylerle ilgili olarak acil durumlarda mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, ilgili kolluk amirlerince koruyucu tedbir kararlarını alınabilmesine imkan sağlanmıştır. Korunan bireylerle ilgili olarak; mülki amir tarafından, kendisi ve beraberindeki çocuklara;

- Barınma yeri,
- Geçici maddi yardım,
- Hayati tehlikesinin bulunması halinde geçici koruma altına alınması,
- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde bu tedbirlerin ilgili kolluk amirlerince de verilebileceği hüküm altına alınmıştır.
- Bu kanun kapsamında alınacak tedbir kararları, talep veya başvuru üzerine delil veya belge aranmaksızın, hakim tarafından derhal verilecektir. Bununla birlikte, zorunlu hallerde duruşma yapılabilmesi öngörülmüştür.

3.KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ

3.1.Fiziksel Şiddet

En başta gelen şiddet türü olagelmektedir. Tokat atmak, dövmek, vurmak, itmek, ısırarak, kemiklerini kırmak, duvara vurmak, saç çekmek, tekmelemek, bıçak çekmek, yaralamak, yakın mesafede el kol hareketleri yapmak, yakmak, boğazlamak, silahla yaralamak, sarsmak, öldürmeye kalkışmak, kişisel eşyalara zarar vermek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükme, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakılmak vb. olan olaylar fiziksel şiddette örnek olarak verilebilir.

Fiziksel şiddet en yaygın şiddet türüdür. Gözlenebilir olması ve kişinin vücudunda izler bırakması nedeniyle diğer şiddet türlerine göre daha çabuk anlaşılabilir. Dünya’da yapılan araştırmalarda kadına yönelik fiziksel şiddet oranları Hindistan % 45, Filipinler % 47.2, Kenya’da % 52 olarak görülmektedir. (Biçici Gezgin, 2011)

3.2. Duygusal Şiddet

Korkutmak, yüksek sesle bağırarak, tehdit etmek, hakaret/küfür etmek, eve kapatmak, sürekli kontrol altında tutmak, aile-akraba-komşu-arkadaş ve başkalarıyla görüştürmemek, başkalarının yanında küçük düşürmek, çocuklardan uzaklaştırmak, başka kadınlarla kıyaslamak, kılık kıyafetine karışmak/kısıtlamak, kadının kendini geliştirmesine, sosyal faaliyetlerde bulunmasına engel olmak, sürekli kilolu, beceriksiz, çirkin olduğunu söylemek vb. yetersizlik ve suçluluk duygusu yaratacak şekilde davranma durumu psikolojik ve duygusal şiddettir (Yörük, 2010;Sallan Gül, 2011)

Psikolojik ve duygusal şiddet kadınların kendilerini geliştirmelerinde en büyük engel teşkil eden şiddet türüdür (İkcaraccan ve Gülçür, 1996 akt.Yörük 2010).

3.3 Cinsel Şiddet

Cinsel şiddetin en hafif durumu söz ile yapılan durumdur. En ağır cinsel şiddet ise tecavüzdür. Zorla evlendirilmek, kadını istemediği cinsel davranışa zorlamak, kadını fuhuşa zorlamak, tecavüz, tecavüz korkusu yaşatmak, kadının doğurganlığını kontrol altına almak, (hamilelikten korunma ya da korunmama, doğurmaya ya da doğurmamaya zorlanmak) kadının cinsel organına zarar vermek, ensest gibi eylemler cinsel şiddet içerisinde yer almaktadır (Sallan Gül, 2011)

Cinsel şiddet sonucunda kadının vücudunda fizikse zarar, psikolojik-duygusal olumsuzluklar; fuhuş, aldatma vb. durumların ortaya çıkmasına yol açar.

3.4.Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, kadının ekonomik faaliyetlerine, davranışlarına ve özgürlüklerine ciddi kısıtlamalar getiren tutum ve eylemleri içerir. Ekonomik şiddet kadının ekonomiden uzaklaşmasına, üretimden çekilmesine, iş saati ve ücret kaybına neden olur.

Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırmasına göre (2008) kadınların % 23’ü eşi ya da birlikte olduğu kişi ya da kişilerin çalışmasına engel olduğunu belirtmişlerdir (Kadın Sığınma evi Klavuzu, 2008).

Kadınlara çalışma yaşamına katılmalarında ayrımcılığın ortadan kaldırılması Uluslar arası Çalışma Örgütü’nün sözleşmeleri ile güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Türkiye’de kadınlar ekonomik alanda ayrımcılıkla karşılaşmaktadırlar.

3.5.Kültüre Özgü Şiddet

3.5.1.Töre ve Namus Cinayetleri

Töre ve namus cinayetleri Türkiye’nin toplumsal sorunlarından. Günümüz Türkiye’sinde her gün 5 kadının cinayete kurban gittiği bilinmektedir. Namus cinayetleri de kadınların öldürülmesinin sebeplerinden biridir. Kan borcu, berdel, aile içi uyuşmazlık, yasak ilişki, taciz, tecavüz töre kavramı içerisinde yer alan namus cinayeti sebeplerinin arasında görülmektedir.

3.5.2. Namus

Namus sözcüğünün Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde “bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet” anlamında olduğu belirtilmektedir. Kavram günlük hayatta farklı anlamlarda kullanılmaktadır; dikkat edilmesi gereken kurallar, sırları korumak, başkasının hakkını yememek bunlardan bazılarıdır. Namus kelimesi günlük hayatta “ar” kelimesi ile eş anlamlı kullanılmaktadır.

İslam dininde Peygamber ve Tanrı arasında haberleşmeyi sağladığına inanılan vahiy getirip götüre meleğe “Namus-u Ekber” dendiği bilinmektedir. Bu namus kelimesinin sır tutan, sır saklayan anlamında kullanılmasının bir örneğidir. Bu durumun kelimenin kutsal bir anlam yüklenmesinde etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Günümüz Türkiye'sin de "namus" terimi hem erkek hem de kadınlar için kullanılmaktadır. Kadınlar ve erkeklerin arasında toplumsal cinsiyete dayalı ayırım söz konusudur. Kadının namusu yalnızca kendi cinselliği ile bağlantılıyken, erkeklerin namusu sorumlu olduğu kadını da içermektedir.

Kadınlarda namusa aykırı kabul edilen davranışlar ise;

- Kadının boşanmak istemesi, bekar, evli veya boşanmış bir kadının başka bir erkekle birlikte olması ya da kaçması, tecavüze uğraması, kadının pantolon giymesi, tek başına sinemaya gitmek ve bir erkekle konuşmak başında gelmektedir.

Kadınlar yukarıda belirtilenlerin herhangi birini gerçekleştiriyorsa sonucu büyük oranda ölümlerle sonuçlanmaktadır. Ölüm kararını uygulamaya alan kişiler ise kadının birinci derece ailesinden kişiler olmaktadır ayrıldığı eşi, oğlu vb tarafından).

3.5.3. Toplumsal Şiddet Türü Olarak Namus Cinayetleri

Başbakanlık tarafından 2006/17 sayılı Genelge yayımlanmış olup "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010)" hazırlanmıştır.

Adalet Bakanlığı bu belgelerde doğrudan sorumlu kurum'dur.

Bu kapsamda; Adalet Bakanlığı ile aileden sorumlu Devlet Bakanlığı arasında 01 Nisan 2009 tarihinde imzalanan protokol çerçevesinde, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)'nın teknik ve malî desteği ile yargı mensuplarına yönelik olarak, eğitim programlarının yürürlükte olduğu görülmektedir.

2013 yılı itibari ile toplam 65.000 sağlık personeline, 2014 yılında ise; hizmet içi eğitimlerde toplam 3.359 personele eğitim verilmiş olup, 2014 yılında halk eğitimleri verilerek 18.112 kişiye ulaşılarak bilinçlendirilme çalışmaları devam etmektedir.

3.5.4. Türkiye'de Töre Cinayetleri

Türkiye'de namus cinayetleri açısından durum dünyadan farklı değildir. En yaygın öldürme şekli, silahla vurmaktır. Bunda, kültürel etmenlerin yanında ateşli silahlara ulaşım, ruhsat alabilme önemli faktörlerdir. Burun kesme olaylarına nadire rastlanmaktadır.

Töre ve namus cinayetleri dünya'da en çok Brezilya, Mısır, Ürdün, Hindistan, Fas, Pakistan, İsrail, İsveç, Ekvator, Türkiye ve İngiltere vb. ülkelerde işlenmektedir.

Bir çok batı ülkesinde töre ve namus cinayetlerini önlemek amacı ile sert yaptırımlar uygulanmaktadır. Yukarıda belirtilen ülkelerde bu yaptırımların uygulanmadığı için töre ve namus cinayetleri oranı yüksektir.

BM'nin 2000 yılındaki resmi rakamlarına göre her sene 5.000 kadın/geç kızın töre cinayetine kurban gittiği bilinmektedir.

Dünya'da;

- Töre cinayetlerinde öldürülen kurbanların ortalama yaşı 23,
- %67'si aileleri tarafından öldürülmektedir,
- %50'sinden fazlası işkence çekerek ölmektedir,
- %67'si ise geleneklere (okumak istemesi, kapanmak istememesi, vb.) uymadığı için öldürülmektedir.

BM'nin Türkiye'de Namus Cinayetlerini Dinamikleri (2005) adlı çalışmasında İstanbul, Şanlıurfa, Adana ve Batman'da yapılan araştırmalar sonucundan kişinin namusu insanların öldürülebileceği kadar büyük bir önem kazandığı anlamına gelmektedir.

2005 yılında Eminyet Genel Müdürlüğü'nün yaptığı çalışmaya göre en çok namus nedeniyle Marmara Bölgesi'nde töre ve namus cinayeti işlenmektedir. Bu suçu işleyenlerin doğum yerlerine bakıldığından büyük bir çoğunluğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindedir

Resmi rakamlara göre 2002-2009 yılları arasında kadın cinayetleri %1400 artmış iken 2010 yılında 1219, 2011 yılında ise 1136 kez töre cinayeti işlendiği belirtilmektedir ve birçok ülkede olduğu gibi bu cinayeti işleyen kişiler yaptıklarından dolayı pişman olmazken cezaevlerinde bir kahraman gibi karşılanmaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, töre cinayeti artık 82. Madde kapsamında ele alınmaktadır. Kasti olarak cinayet sayılıp, ömür boyu hapis uygulaması kararı yürürlüktedir.

4.1. Çocuk Gelinler

Türkiye'ye özgü şiddet türlerinden bir diğeri “çocuk gelinler”dir. 18 yaşının altında yapılan her evliliğe “çocuk evliliği”, evlenen kıza ise “çocuk gelin” ifadesi kullanılmaktadır.

USAK tarafından hazırlanan rapora göre, dünya'da çocuk gelinlere en yüksek oranda rastlanan ülkelerin ilk sırasında Batı-Doğu –Orta Afrika ülkeleri ile Güney Asya ülkeleri yer alırken Türkiye ise; Avrupa ülkeleri arasında çocuk gelin evlilik oranı %17 olan Gürcistan'ın hemen arkasından %14 ile gelmektedir.

Ülkemizde 2012 yılında yapılan toplam resmi evlenmeler içinde 16-17 yaşında evlenen kız çocuklarının oranı yüzde 6,7 olup, sayıları 40.428'dir.

Kız çocuklarının taraf olduğu resmi evliliklerin toplam resmi evlenmeler içindeki oranının yıllar içinde azalma eğilimine girmiştir. Söz konusu oranın 2003 yılında yüzde 8,1,

2008 yılında yüzde 7,7 ve 2012 yılında yüzde 6,7 olarak gerçekleştiği TÜİK tarafından belirtilmiştir.

2002-2012 yılları arasında toplam evlenme sayısı ile evlenen kız çocuk sayısı şöyle:

Yıllar	Toplam evlenme sayısı	Evlenen kız çocuk sayısı	Evlenen kız çocuklarının toplam içindeki oran
2002	510.155	37.263	7,3
2003	565.468	45.981	8,1
2004	615.357	49.280	8
2005	641.241	51.944	8,1
2006	636.121	50.366	7,9
2007	638.311	50.723	7,9
2008	641.973	49.703	7,7
2009	591.742	47.859	8,1
2010	582.715	45.738	7,8
2011	592.775	42.700	7,2
2012	603.751	40.428	6,7

Yapılan araştırmalara bakıldığında ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile erken yaşta evlilikler arasında doğru orantı olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmalar Türkiye’de her üç kadından birisinin erken evlilik yaptığını göstermektedir. Dünya örneklerine bakıldığında gelişmiş ülkelerde çocuk gelinlerin çok az olduğu görülmektedir.

5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ AÇIKLAYAN KURAMLAR

5.1. Psikanalitik Kuram

Sigmund Freud, 1870’lerden sonra hiçbir ciddi büyük savaşın yaşanmadığı hem burjuvazi’nin hem de işçi sınıfının durumunun günden güne iyileştiği, toplumda büyük bir ilerlemenin olduğu, şiddet ve saldırganlığın yalnız insanlığın karanlık geçmişinde kaldığının, saldırganlığın yerini akıl ve mantığa bıraktığının düşünüldüğü yıllarda yaşamıştır. Bu yılların bir etkisi olarak saldırganlığı geri plana iterek, yaşamın özü olduğunu düşündüğü libidoyu çalışmalarının ana mevzusu yapmıştır. Ancak 1900’lerle birlikte belirtilerini göstermeye başlayan savaş, Freud’u insandaki saldırganlığı düşünmeye yöneltmiştir (Öztürk, 2008).

Psikanalitik yaklaşıma göre, insan davranışları iki temel içgüdü tarafından yönlendirilir. İlki yaşam içgüdü olan Eros, diğeri ise ölüm içgüdü olan Thanatosdur (Özmen, 2006; Geçtan, 2002). Yaşam içgüdüleri bireysel yaşamın ve insan türünün

devamlılığını sağlar. Açlık, susuzluk ve cinsellik yaşam içgüdüleri arasında sayılabilir. Yaşam içgüdüsünü çalıştıran enerji türüne libido denir. Yaşam içgüdülerinden cinsellik Freud'un en çok ilgisini çekmiştir ve çalışmalarını bunun üzerine yöneltmiştir. Freud yaşam içgüdülerine daha çok eğildiği için ölüm içgüdüleri üzerinde çok fazla çalışmamıştır. Freud yaşamın amacının ölüm olduğunu ve her insanın farkında olmadığı bir ölüm isteğinin olduğuna inanmıştır. (Geçtan, 2002). Freud, ölüm içgüdüsünün karşılığının saldırganlık olduğunu savunur (Geçtan, 1993 akt. Özmen 2006). Freud'a göre saldırganlık, insanın kendine dönük yıkıcı eğilimlerinin dış dünyadaki objelere çevrilmesidir (Geçtan, 2002)

Psikanalitik kuramda saldırganlık, yine kuramın kavramlarından birisi olan katarsis bağlamında aktarılır. Gereksinimin karşılanması için gerilim ortaya çıkar. Birikmiş enerjinin ortadan kalkması için; organizma içgüdüsel harekete geçer. Bu açıdan bakıldığında saldırganlık veya şiddet bireyde biriken enerjinin yaratmış olduğu gerilimin boşaltılması amacıyla hizmet etmektedir. Saldırganlık ya da şiddetle boşalan enerji kişide katarsis sağlayacaktır (Özmen, 2006) Bu boşalmı sağlamak amacı ile çeşitli savunma mekanizmaları geliştirilir. Örneğin savunma mekanizmalarından olan yer değiştirmeyle bu enerji dışarı aktarılır. Bu enerjinin dışarı aktarımının ardından saldırganlık ya da şiddet ortaya çıkar ve bireyde biriken enerji ortaya çıktığı için katarsis sağlanmış olur (Kocabaşoğlu ve Yavuz, 2000 akt. Yörük 2010)

5.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Aile içi şiddet konusu 1970'li yıllarda sosyal bilimlerin araştırma alanına girmiştir. Sosyal Bilimlerin araştırma alanına giren aile içi şiddeti açıklamak amacıyla sosyal öğrenme kuramı, yakın ilişkilerde görülen şiddet davranışlarına uyarlanmıştır (Dutton, 1999 akt. Tortamış 2009).

Bandura'nın geliştirmiş olduğu Sosyal Öğrenme Kuramı iki temel ilkeye dayanır. Bunlar; "model alma" ve "pekiştirme"dir. Sosyal öğrenme kuramına göre; şiddet çocuklukta gözleyerek ve model alarak öğrenilir, önemli rol atfedilen diğerlerinin doğrudan gözlenen davranışları ve bu davranışlar üzerine geliştirilen yorumla, bireylerin gelecekteki davranışlarına yön vermekte ve model alınan davranışlar etkili sonuçların varsayıldığı durumlarda kullanılmaktadır (Corvo, 2006 akt. Tortamış 2009). Şiddet uygulandıktan sonra pekiştiriciler varsa bu şiddet davranışı benimsenir ve yetişkinlikte de stresle baş etme aracı veya bir çatışma çözümleme yöntemi olarak sürdürülür (Levinson, 1989, Kurt Swanger, 2003 akt. Baykal 2008) Öğrenilen davranış istenen etkiyi yaratıyorsa (örn.eşin boyun eğmesi)

ve davranışın olumsuz sonuçları yoksa (ör.ceza ve yaptırımla karşılaşmıyorsa) kişi o davranışı tekrarlar (Brewster, 2002 akt. Baykal 2008) Sosyal öğrenme kuramında insan davranışları çevre koşullarıyla sürekli etkileşim içindedir. Davranışlar çevreyi etkileyip değiştirdiği gibi, çevre de davranışları etkisi altına alıp, değiştirir.

Sosyal Öğrenme Kuramı, aile içi şiddetin kuşaklar arası geçişine (intergenerational transmission) açılım getirmiştir. Kurama göre, aile bireylerine şiddet uygulayan erkekler, bu şiddeti kendi ailelerinde direk yaşarak veya tanık olarak öğrenmektedirler (Cunningham, 1998, Levinson, 1989, Brewster, 2002, Kurst Swanger, 2003, Markowitz, 2001, 58, Straus, Gelles ve Steinmetz, 1980 akt. Baykal 2008). Yapılan araştırmalarla, aile içi şiddete maruz kalan veya tanık olan erkeklerin, yetişkinliklerinde hem çocuklarına hem de eşlerine daha fazla şiddet uyguladıkları; çocuklarında şiddet deneyimi olan kadınlarda da evlilik içi şiddet yaşantılarının daha fazla görüldüğü ortaya konmuştur (Cunningham, 1998, Levinson, 1989, Brewster, 2002, Kurst Swanger, 2003 akt. Baykal 2008) Birbirine ve çocuklarına şiddet uygulayan ebeveynler çocuklarına, saldırganlığın stres yaratan durumlarla ve engellemelerle başa çıkmak için kullanılabilir uygun bir araç olduğu konusunda model olmaktadır ve onların gelecekteki ailelerinde de şiddet yaşantısı riski artmaktadır (Baykal, 2008, Wareham, Boots, Chavez, 2009 akt. Tortamış 2009). Çocukluk çağında aile içi şiddete maruz kalmak ve şiddete tanıklık etmek, kadınların yetişkinliklerinde eşleri tarafından şiddete maruz kalmalarını, erkeklerin de yetişkinliklerinde eşlerine şiddet uygulamalarını arttıran faktörlerin başında gelmektedir (Coker, Smith, McKeown, King, 2000; Hotaling ve Sugarman, 1986; Lee, 2007 akt.Tortamış 2009)

Cinsiyet rol kuramı, sosyal öğrenme kuramının bir alt katagorisidir ve buna göre cinsiyet rolleri öğrenilirken erkek çocuk baskın eş, aile reisi rollerini öğrenirken, kız çocuklar ise erkek baskın ilişkiyi kabullenmeyi öğrenirler (Douglas ve Walsh, 2010 akt. Sallan Gül 2011).

Akers (1998), normlara uyan ve normlardan sapan davranışları ortaya çıkaran öğrenme süreçlerinin dört temel kavramla açıklandığı – bu kavramlar; taklit, tanımlamalar, ayrımsal ilişkiler ve ayrımsal pekiştirme – bir sosyal öğrenme teorisi geliştirmiştir. Taklit, kişi için önemli rol modellerinin, çocukluk döneminde ebeveynlerin davranışlarının doğrudan gözlenmesi biçiminde gerçekleşmektedir. Tanımlamalar, kişilerin uygun olan ve olmayan davranışlar hakkında sahip olduğu tutum ve inançlara karşılık gelmektedir. Ayrımsal ilişkiler, kişinin düşünce ve davranışları üzerinde etkili olan diğerleri ile kurduğu birincil, ikincil ve üçüncül derecede önemli ilişkilerdir. Ayrımsal pekiştirme, davranışın muhtemel olumsuz sonuçları ve beklenen kazançları arasındaki dengedir. Buna göre, somut ya da soyut ödülle

sonuçlanması beklenen eylemlerin gerçekleştirilme olasılığı daha yüksektir (Wareham, Boots, Chavez, 2009 akt. Tortamış 2009).

Akers'in sosyal öğrenme modelinden yola çıkarak Sellers, Cochran ve Branch (2005), yakın ilişkilerde görülen şiddeti açıklayan faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Buna göre, rol modellerinin eşlerine uyguladığı saldırgan davranışlara tanık olan, yakın ilişkilerde görülen şiddeti onaylayıcı ya da zayıf bir biçimde reddedici tanımlamaları olan, partnerlerine şiddet uygulayan ya da bu şiddeti destekleyen kişilerle sosyal ilişkilerde bulunan ve şiddet sonucu elde edecekleri somut ve sosyal kazançların şiddetin maliyetinden daha fazla olduğunu düşünen bireylerin eşlerine/sevgililerine karşı şiddet uygulama olasılığı daha yüksektir (Sellers, Cochran, Branch akt. Tortamış 2009).

Dutton (1999), eşlerine fiziksel ve cinsel şiddet uygulayan erkeklerin davranışlarını, sosyal öğrenme kuramından yararlanarak ancak bu kuramla sınırlı kalmayan bir bakış açısıyla açıklayan bir travma modeli geliştirmiştir. Dutton'a göre en önemli travma kaynağı, çocukluk döneminde ebeveynlerin istismarına maruz kalmaktır. Bu deneyimler erkeklerin yetişkinlik döneminde karşılaştıkları sosyal problemleri çözmek için saldırganca davranışlarına yol açmaktadır. (Tortamış, 2009)

Sosyal Öğrenme Kuramına yönelik getirilen eleştirilerde; aile içi şiddetin varlığının sadece ebeveynler arası şiddete tanık olma veya şiddete maruz kalma ile açıklanmasının tek boyutlu bir vurgu olduğu; bu şiddeti etkileyen diğer faktörlerin ve ara değişkenlerin öneminin göz ardı edilemeyeceği dile getirilmektedir. Ayrıca araştırmaların, orijin ailesinde şiddet gören her erkeğin şiddet uygulamadığını ve orijin ailede şiddet yaşantısı olmayan erkeklerin de şiddet uygulayabildiğini ortaya koyduğunu belirtmektedir (Cunningham, 1998 akt. Baykal 2008).

5.3. Kaynak Kuramı

Goode 1971 yılında kaynak kuramını ortaya atmıştır ve sonrasında birçok çalışmada bu kuram temel alınmıştır (Anderson, 1997; Melzer, 2002 akt. Sallan Gül 2011). Kurama göre aile içerisinde sosyal, kişisel ve ekonomik güce daha çok sahip ya da hepsine birden sahip olan aile bireyi, diğer aile bireyleri üzerinde daha çok güç sahibi olmaktadır. Sonuçta, güç sahibi aile üyesi, karar mekanizmalarında ve olası kaynaklara ulaşmada diğer aile üyelerine göre avantajlı durumdadır. Bu durum aile içerisindeki ilişkilerde şiddeti ortaya çıkarır (Sallan Gül, 2011). Düşük gelire sahip ailelerde, alternatif yöntemlerin geliştirilememesi nedeniyle,

bir kontrol aracı ve çatışma çözüm yöntemi olarak şiddete daha fazla başvurulmaktadır (Loseke, 2005 akt. Tortamış 2009)

Kadına yönelik şiddetin eğitim durumu, gelir, etnik köken gibi sosyoekonomik değişkenlerden bağımsız biçimde varlığını sürdürdüğünü ortaya koyan geniş bir yazın bulunmakla birlikte, sosyal bağlamın bazı kadınları şiddete maruz kalma ve şiddetin sonuçlarına karşı koyma açısından diğerlerinden daha dezavantajlı kıldığı kabul edilmektedir. (Cattaneo ve DeLoveh, 2008; Straus, Gelles, Steinmetz, 1980 akt. Tortamış 2009). Buna karşın, yüksek sosyoekonomik statüye sahip olmak kadınların cinsel şiddete maruz kalmaları açısından güçlü bir koruyucu bir faktör değildir (Koenig, Ahmed, Stephenson, Jejjcbhoy, Campbell, 2006 akt. Tortamış 2009). Yapılan araştırmalarda düşük sosyoekonomik statüye sahip olmanın kadınların şiddete karşı savunmasızlığını artırdığını ortaya koymaktadır. (Koenig, Ahmed, Stephenson, Jejjcbhoy, Campbell, 2006 akt. Tortamış 2009). Yardım arama davranışı konusu, yoksulluk ve kadına yönelik şiddet arasındaki etkileşimi açıklayan mekanizmalardan birisidir ve farklı sosyoekonomik koşullara sahip kadınlar arasında görülen farklılıklardan biridir. Buna göre maddi olanağa daha fazla sahip olan kadınların şiddete tepki göstermede daha fazla seçeneğe sahip olduğu ve bu nedenle, şiddeti sonlandırmak için kullandıkları stratejilerde daha başarılı olduğu düşünülmektedir (Caataneo ve De Loveh, 2008 akt. Tortamış 2009)

Good'ye (1971) göre sınırlı kaynaklara sahip olan erkeklerin üstünlük kurma aracı olarak şiddeti kullanma olasılığı yüksektir. Ekonomik güçlüklerle yol açan işsizlik, düşük gelir vb. faktörlerin kadına yönelik şiddeti tetiklemektedir (Sallan Gül, 2011). Ekonomik sorunların yol açtığı stres ve engellenme duyguları eşler arasındaki çatışmaları arttırmakta ve saldırgan davranışlar ortaya çıkabilmektedir (Benson, Fox, DeMaris, van Wyk, 2003 akt. Tortamış 2009). Alt sosyoekonomik gruptan erkekler, toplumsal açıdan sarsılmış otoritelerini yeniden kurmak için yakın ilişkileri içinde kadınları baskı altına almanın bir yolu olarak şiddet uygulayabilmektedirler (Sugarman and Hotaling, 1989 akt. Tortamış 2009).

5.4. Ekolojik Kuram

Ekolojik kuram Garbarino ve Belsky tarafından ilk olarak 1970'lerin sonlarında ortaya konmuş, önce çocuk istismarı daha sonra da gençlerde şiddet alanındaki çalışmalarda uygulanmıştır (WHO, 2002; Sallan Gül, 2011). Sonraki dönemlerde, aile içi şiddet ve ailede kadına yönelik şiddet çalışmalarında en fazla kabul gören kuramsal çerçevelerden biri olarak çalışmalara temel oluşturmaktadır (Sadowski, 2004 at. Baykal 2008).

Ekolojik kuram, aile içindeki şiddeti geniş bir sosyal çevre ile ilişki içinde değerlendirir. Kuramda üç analiz düzeyi vardır (Sallan Gül, 2011) :

- Organizma ve çevresi arasındaki ilişki;
- İnsan gelişiminin gerçekleştiği birbirleriyle etkileşen ve üst üste binen/örtüşen sistemler;
- Çevrenin niteliği/kalitesi.

Ekolojik yaklaşımda aile mikro sistemi ifade ederken, aileyi çevreleyen dışsal çizgiler kurumları ve onları oluşturan değer ve değişkenlerin oluşturduğu alt kültürleri, bunları çevreleyen makro sistem de toplumu ifade eder (Sallan Gül, 2011).

Ekolojik kuram, şiddeti içinde bulunduğu toplumsal çevre bağlamında değerlendirir ve çok yönlü olarak ele alır (Sallan Gül, 2011). Belsky (1980), aile içi yaşanan istismarı tam olarak anlayabilmek için, tüm ekolojik çerçeveye bakmak gerektiğini belirtmiştir (Levinson, 1989, Loue, 2000 akt. Baykal 2008)

Ekolojik kuram açısından kadına yönelik şiddette tek bir faktörün şiddet “neden” olmayacağı, bir erkeğin belirli bir durumda bir kadına şiddet uygulama olasılığı ile ilgili olarak bir dizi faktörün bir arada etkileşimine bakılması gerektiği vurgulanmaktadır (Heise ve ark. 1999 akt. Baykal 2008).

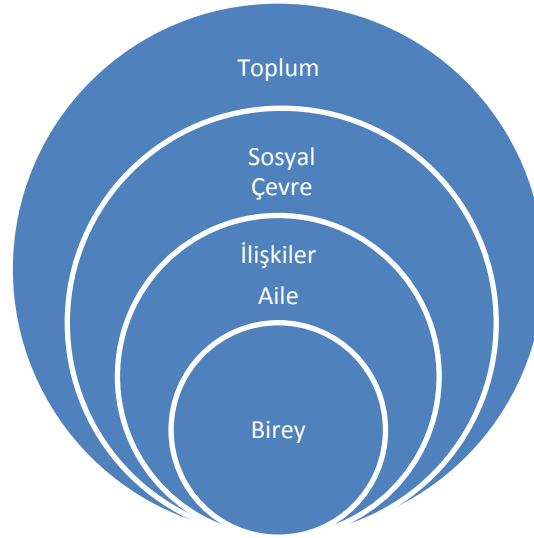
Ekolojik model birey, aile, sosyal ortam, toplumsal, politik, kültürel ve ekonomik yapıların özelliklerini ve birbirleriyle etkileşimlerini bir bütünlük içinde inceleyerek aile içi şiddetin çok yönlü, çok boyutlu yapısının anlaşılmasına yönelik ayrıntılı bir çerçeve sunabilmektedir (WHO, 2002).

Loue’ye (2000) göre, ekolojik kuram temelinde bir erkeğin kadına şiddet uygulama riskini öngörebilmek için erkeğin cinsiyet rollerine, kadın-erkek ilişkilerine ve şiddetin kabul edilebilirliğine ilişkin tutum ve inançları (makro sistem); erkeğin izolasyon ve stres düzeyi (ekosistem); çiftin iletişim ve çatışma düzeyi ve doğası (mikro sistem) ve erkeğin duygularını dile getirme, empati kurma yeteneği, eylemlerinin sorumluluğunu görebilme/alabilme becerisi, saldırganlık, öfke kontrol düzeyinin (ontogenik) incelenmesi ile yapılabilir (Baykal, 2008)

Ekolojik modele göre, şiddetin ortaya çıkma olasılığı, sosyal ve kültürel normlar (Örn.Erkeğin kadına üstünlüğü gibi) bireysel düzeydeki faktörlerle (Örn. Erkeğin çocukken şiddete maruz kalması gibi) birlikte belirlemektedir (Heise ve ark., 1999 akt.Baykal 2008) Risk faktörlerin artması durumunda şiddetin ortaya çıkma olasılığı artmaktadır.

Yapılan çalışmalarda bir biçimdeki şiddete maruz kalma riski yaşayanların veya uygulayanların, diğer şiddet biçimlerine de maruz kalma veya uygulama risklerinin yüksek olduğu belirlenmektedir (WHO; 2002)

Ekolojik model iç içe geçmiş dört halka olarak kavramsallaştırılmaktadır ve “iç içe geçmiş ekolojik model” olarak da isimlendirilmektedir (Heise ve ark., 1999; WHO, 2002; WHO, 2005; Ellsberg ve Heise, 2005 akt. Baykal 2008). Bunlara göre analiz dört düzeyin bir arada değerlendirilmesiyle yapılmaktadır.

Şekil 1: İç içe geçmiş ekolojik model (Kaynak: WHO, 2002)

En içteki halkada yani birinci düzeyde; bireylerin biyolojik ve kişisel özelliklerine, kişinin şiddet yaşantılarına, ebeveynler arasındaki şiddete tanıklık ve ebeveynler’inin şiddet davranışlarına maruz kalma, kişinin şiddet mağduru veya şiddet uygulayıcısı olma riskini artıran kişisel özelliklerine bakılır. Şiddete maruz kalan ve uygulayan bireyin eğitim seviyesi, daha önce şiddete maruz kalıp kalmadığı, yaş, gelir düzeyi, bireyin biyolojik, psikolojik özellikleri; madde kullanımı, kişilerin dürtüsellik ve saldırganlık düzeyleri özellikleri incelenmektedir (WHO, 2002, 2005; Sadowski, 2004; Heise ve ark., 1999 akt. Baykal 2008; Sallan Gül, 2011)

İkinci halka ya da ikinci düzeyde, şiddetin ortaya çıktığı var olan bağlam; bireyin yakın ilişki yapısının şiddet olayına etkisi ele alınmaktadır. Aile üyeleri, arkadaş çevresi gibi yakın sosyal ilişkileri ele alır. Ailenin boyutu ve yapısı, düşük aile işlevselliği, evlilik içi çatışmalar, ekonomik stres, ailede diğer stresörler, ailedeki erkek egemenliği, erkeğin ekonomik kontrolü elinde bulundurması, karar verme süreçlerinde erkeğin baskınlığı gibi faktörler ele alınmaktadır (Heise ve ark., 1999, WHO, 2002, 2005; Sadowski, 2004 akt. Baykal 2008). Şiddete maruz kalan ve şiddet uygulayan bireyin maddi bağımlılık ilişkisinin

olup olmadığı ya da aynı evde yaşayıp yaşamadıkları gibi durumlara bakılır (Sallan Gül, 2011).

Üçüncü halka ya da üçüncü düzeyde, bireylerin içinde buldukları formal veya informal kurumlar ve sosyal yapıları (okul, iş, komşular vs.) incelenir. Ekonomik ve sosyal kaynakların yetersizliği, ulaşılabilir formal veya informal sosyal destek ağları, yüksek işsizlik düzeyleri, düşük sosyo-ekonomik düzey, yaygın sosyal izolasyon, yer değiştirmelerin sık oluşu, yüksek nüfus yoğunluğu, heterojenlik, hizmet sunan kurumların eksikliği, eğitim kurumlarının yaklaşımları gibi faktörler incelenir. Bu faktörlerle şiddete maruz kalma ya da şiddet uygulama davranışları arasındaki ilişkilere bakılır (Heise ve ark. 1999, WHO, 2002, 2005 Sadowski, 2004 akt. Baykal 2008; Sallan Gül, 2011)

Heise ve ark. (1999) kadının ailenin dışında bir yetkiye ve güce sahip olduğu durumda, eşinden dayak yeme olasılığı düştüğünü belirtmektedirler. Yine Heise ve ark. (1999) diğer aile üyelerinin ya da geniş topluluğunun anında müdahalesinin de aile içi şiddeti azalttığını, bunun tersine aile, çekirdek aile dışındakilerin karışmaması gereken “mahrem” alan olarak görüldüğünde yani çevresel bir müdahale olmadığında, kadının izolasyonu ve kendi sosyal destek kaynaklarının yetersizliğinin aile için şiddeti arttırdığını belirtmektedirler. Erkek şiddetini meşru gören, hak veren veya maruz gören akran gruplarının varlığı, erkeğin bu grupla etkileşim düzeyi, sıklığı, süresi, yoğunluğu da etkili olduğu düşünülen faktörlerdendir (Baykal, 2008)

Dördüncü halka ya da dördüncü düzeyde ise kültürel normları da içeren sosyal ve ekonomik çevreyi temsil eden faktörler incelenmektedir (Heise ve ark., 1999 akt. Baykal 2008). Şiddet oranlarını etkileyen geniş toplumsal, kültürel, dinsel, ekonomik ve politik faktörleri; hukuksal yapı incelenir (Baykal, 2008)

Heise ve ark. (1999) erkek egemenliğini ve kadınlar üzerinde erkeğin kontrolünü kabule yönelik tutum ve değerlerin; muhafazakar ve geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin normların varlığı durumunda kadına yönelik aile içi şiddetin ve çocuğuna şiddet kullanmasını meşru sayan kültürel normların varlığının aile içi şiddet kullanımı ile ilişkili olduğunu belirtmektedirler (Baykal, 2008). Ailenin yüceltilmesi, ailenin özel alan olarak görülmesine yönelik değerler ve kanunlar, bunun yanında çatışmaların çözümünde şiddeti kabul edilebilir bir araç olarak gören kültürel normların aile içi şiddeti arttıran faktörler arasında olduğu belirtilmektedir (WHO, 2002, 2005; Sadowski ve ark., 2004 akt. Baykal 2008).

Bu düzeyde, politik çatışmalar, güvenlik güçlerinin halk üzerinde aşırı güç kullanımını destekleyen normlar; toplumda gruplar arasında yüksek ekonomik ve sosyal eşitsizliğe yol açan sağlık, eğitim, ekonomik ve sosyal politikalar da incelemektedir (WHO,2002).

Ekolojik kuramda belirtilen bu dört düzeyin ve belirtilen ilgili tüm faktörlerin birbirlerini etkileyen faktörler olarak kavramsallaştırılması, yapılan çalışmaların bu etkileşimler göz önünde bulundurularak yapılması önem taşımaktadır. Kuramın kavramsallaştırılmasına tüm düzeyle iç içe geçmiş olarak ele alınmaktadır; çeşitli faktörler birden fazla düzey içinde incelenebilmektedir (Baykal, 2008).

5.5. Genel Sistemler Kuramı

Genel sistemler kuramı Straus'un, aile içi şiddete ilişkin sistemler perspektifinin ilk teorik uygulamasıdır (Gelles ve Maynard, 1987 akt. Baykal 2008). Straus aile içi şiddeti bireydeki veya bireyler arasında bir psikopatolojinin ürünü olarak değil, sistem problemi olarak ele almaktadır (Kurst-Swanger, 2003 akt. Baykal 2008).

Kuram disiplinler arası bir yaklaşıma dayanmaktadır ve psikolojik (bireysel), sosyopsikolojik (aile içi etkileşim) ve sosyolojik (toplumsal) faktörleri bir arada ele almaktadır.

Genel sistemler kuramına göre aile, birbirleri ile sürekli ilişki içinde olan, birbirine bağlı bileşenlerin dinamik bir organizasyonu olarak tanımlanır.

Genel sistemler kuramı, şiddetin artmasını sağlayan pozitif geribildirim mekanizmalarını tanımlamaktadır. Bunlar, şiddet eyleminin; aktörlerin ve sistemin amaçları, şiddet uygulayan kişinin kendilik algısı, kurbanı ilişkin rol beklentileri, şiddete ilişkin yüksek toplum toleransı ve kurbanın güç azlığı ile uyumunu içermektedir (Gelles ve Mayrand, 1987 akt. Baykal 2008)

Öztürk'e (2008) göre Straus aile içi şiddetin genel sistemlerle ilişkisini örnekleyen 8 öneri geliştirmiştir:

- Aile üyeleri arasındaki şiddetin pek çok nedeni ve kökeni vardır. Normatif yapılar kişisel özellikler, engellenme ve çatışmalar sadece bunlardan bir kaçıdır.
- Aile içi şiddet rapor edilenden çok daha fazladır.
- Aile içi şiddetin çoğu ya inkar edilir ya da umursanmaz.
- Stereotip olan aile içi şiddet imajı çocuklukta ebeveynlerden, kardeşlerden ve diğer çocuklardan öğrenilir.
- Aile içi şiddet streotipleri sıradan sosyal etkileşimler ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla gençler ve çocuklar için devamlı olarak yeniden tasdik edilir.
- Şiddet eylemleri şiddet eğilimli kişiler tarafından olumlu geri besleme yoluyla üretilebilir.
- Şiddetin kullanımı aile normlarının tersine olduğu zaman sıradan şiddetin üzerine ilave çatışmalar yaratır.

- Şiddet eğilimli kişileri sınıflandıran kişiler şiddet eğilimli bir rol oynamak, diğerlerinin beklentilerini gerçekleştirmek veya kendi şiddet eğilimli veya tehlikeli kavramlarını gerçekleştirmek için cesaretlendirilmiş olabilirler.

Giles Sims, Straus'sun temel modelini kadının şiddete uğramasına neden olan altı seviyeli bir modele dönüştürmüştür.

- Aile sistemini kurma,
- Şiddetin ilk ortaya çıkışı,
- Şiddetin devamlı hale gelmesi,
- Seçim noktası,
- Sistemden ayrılma,
- Aynı şeyin çoğalması veya yeniden yaşanması (Öztürk, 2008).

Genel sistemler kuramı; sistemin tüm parçalarının, sistemin dengesini sürdürmesine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Buna göre, kadına yönelik şiddetin sürmesinde erkeğin olduğu kadar kadının da sorumluluğuna gönderme yapmaktadır, böylece şiddet uygulayanın ve mağdurun sorumluluğunu eşitlemektedir. Bunun yanında, kadına yönelik şiddeti başlatan ve sürmesine yol açan nedenler arasında kadın ve erkek arasındaki güç eşitsizliğini görmezden gelmesi ve kuramın karmaşık olması sonucu bilimsel olarak test edilirliliğinin düşük olması nedenlerinden dolayı eleştirilmektedir (akt. Kurst-Swanger, 2003, Cunningham, 1998 akt. Baykal 2008).

5.6. Değiş-Tokuş/Sosyal Kontrol Kuramı

Değiş tokuş ya da sosyal kontrol kuramı Gelles (1983) tarafından ortaya atılmıştır ve temel varsayımı aile üyelerinin amaçlarına ulaşmak için ödüllerin bedellerinden çok olduğu sürece şiddet kullanma olasılıklarının artmasıdır (Baykal, 2008). Kurama göre; şiddetin faydası, bir insan üzerinde fiziksel, ekonomik, sosyal gücünü kullanarak istediğini elde etme (cinsel birliktelik, kadının sosyal ilişkilerini kısıtlama töresel kaygıların yerine getirilmesi vb), maliyeti ise şiddet uygulama sonucunda oluşabilecek toplumsal dışlanma, tutuklanma, hapis yatma vb. şekilde cezalandırmadır. Eğer erkek bu sonuçlara katlanmayı göze alıyorsa, kadına karşı şiddet uygulamakta ya da uyguladığı şiddeti devam ettirmekte, eğer göze alamıyorsa şiddeti azaltabilmekte ya da ortadan kaldırebilmektedir (Halıcı, 2007). Birçok toplumda, kadına yönelik şiddetin bedeli şiddet uygulayan açısından düşüktür; şiddete karşı yaptırım, sosyal kontrol yoktur ya da sınırlı düzeydedir, bu da şiddetin sürmesine yol açmaktadır (Baykal, 2008)

5.7. Feminist Kuramlar

Feminizm, kadın ve erkeğin eşitliği ilkesine dayanmaktadır, kadınlara erkeklerle eşit haklar istemektedir. Feminizmin ilgi odağı, kadınla erkek arasındaki toplumsal farklılıktır. (Arat 1991; akt.Taşlıçukur 2009).

Daha önceki ideolojilerden ve toplumsal hareketlerden farklı olarak, temel bir kategori olarak “toplumsal cinsiyet hiyerarşisini ortaya çıkarır. Bu hiyerarşinin, sınıf çelişkisi gibi toplumlara biçimlendiren temel bir egemenlik/iktidar ilişkisi yarattığını, erkeklerin egemen, kadınların bağımlı olduğu sosyal ve siyasal bir düzende yaşandığını açığa çıkarır. Kadınların içinde buldukları bu durum doğal değildir, biyolojik farklılıkların değişmez sonucu olarak oluşmamıştır; değişebilir (Çakır, 2007 akt. Taşlıçukur 2009).

Feminist yaklaşımlar perspektifinden kadına yönelik şiddet ile ilgili değerlendirmelere göz attığımızda, şiddetin nedenlerini açıklamada farklı görüşler içerisinde olduklarını görmekteyiz.

5.7.1. Liberal Feminist Yaklaşım

Kadın-erkek eşitsizliğini daha çok hukuksal ve siyasal eşitsizliklerde gördüğü için şiddetin nedenini de erkeğin hukuksal ve siyasal yönden kadına göre daha avantajlı konumda olmasıyla açıklamaktadır. Bu çerçevede hukuksal ve siyasal açıdan güçlü olan erkek güçsüz olan kadına şiddetin belirli biçimlerini uygulayabilme gücünü kendinde görebilmektedir (Taşlıçukur,2009)

5.7.2. Sosyalist Feminist Yaklaşım

Ekonomik açıdan sömürülen erkeklerin çalışma yaşamına ilişkin yaşadıkları tüm stres ve sıkıntılarını kadın üzerinden gidermeye çalıştıklarını öne sürmektedir. Erkeğin kadına yönelik şiddetinin temelinde erkeğin maruz kaldığı sınıfsal eşitsizlik ve sömürü ilişkisinin yattığını iddia eder. Bu nedenle sosyalist feminist yaklaşım, ekonomik eşitsizlik bitmedikçe erkeğin kadına yönelik uyguladığı şiddetin de sona ermeyeceğini öne sürmektedir. Sosyalist feminizm açısından bakıldığında, kadına yönelik şiddetin genellikle düşük gelir seviyesine sahip, ekonomik anlamda oldukça zor şartlarda yaşamlarını sürdüren insanlar tarafından işlenme olasılığının daha yüksek olabileceği sonucuna varabiliriz (Taşlıçukur, 2009).

5.7.3. Radikal Feminist Yaklaşım

Erkeğin kadına yönelik şiddetini daha çok erkek egemen yapı çerçevesinde ele almaktadır. Radikal feminist yaklaşıma göre erkek egemen toplumsal yapı (ataerkil sistem) kadına yönelik şiddetin kaynağını oluşturmaktadır. Bu nedenle erkeğin egemen olduğu toplumsal ilişkiler sona ermediği müddetçe kadının maruz kaldığı şiddet de kolayca ortadan kalkmayacaktır. Kadına yönelik şiddette var olan erkek egemen düşünce yapısının, toplumsal ilişkiler bağlamında yeniden üretiminin (eğitim, medya, aile vb...) etkisi büyüktür. Kadına yönelik şiddet toplum tarafından meşru görünmektedir. Buna sebep olanda ataerkilliktir. Erkek egemen düşüncenin toplumun bütün kurumlarında etkisini hissettirmesi hatta önemli karar mekanizmalarında söz sahibi olması bu tür olayların meşruiyet kazanmasını kolaylaştırabilmektedir. (Taşlıçukur, 2009).

Kadına yönelik şiddeti açıklayan tek bir feminist kuram yoktur, ancak feminist kuramlar aşağıda belirtilen temel bazı ortak yaklaşımları içermektedirler. Baykal (2008) bu ortak yaklaşımları şu şekilde belirtmiştir.

- Toplum erkek egemen bir yapılanma göstermektedir ve kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı bu yapının bir sonucudur ve bu yapıdan destek almaktadır (Cunningham, 1998, Loue, 2000, Schneider, 2000, akt. Baykal 2008).
- Ataerkil sistem; ekonomik, politik ve legal sistem, sağlık ve eğitim yapılanmaları erkeğin kadınlar üzerindeki ayrıcalıklı egemen konumlarının sürmesini sağlamaktadır.

Şiddete maruz kalmak sağlık sorunları açısından bir risk faktörüdür (Güneri,1996; Saatçi,2002 akt.Yörük 2010). Şiddetin yol açtığı problemler, fiziksel etkiler, ruhsal etkiler, üreme sağlığına olan etkiler ve uzun vadede olan etkiler olarak sınıflandırılabilir (Kadın Çalışmaları dergisi, 2007 akt. Yörük, 2010).

6.1.Kadına Yönelik Şiddeti Önleme ve Sosyal Destek

6.1.2. Önlem

Kadına yönelik şiddet olgusu ortaya çıkmaması için önlemlerin tedavi ve destekten çok daha öncelikli olduğu bir gerçektir. Önlemlerde birçok olgu göz önünde tutularak alınmalıdır. Toplumsal yapı, fizyolojik yapı, psikolojik yapı, birey, aile, ekonomik yapı, eğitim, fiziksel koşullar gibi birçok faktörün birbiriyle ilişkisi ve etkileşimi bütün boyutlarıyla ele alınarak planlanmalıdır.

6.1.2.1. Birincil Önlem

Birincil önlemede Kamu Kurum ve Kuruluşların, kadına yönelik şiddeti engellemek için önlemler almayı amaçlar. Önlemin bu aşaması tüm kamuya yöneliktir. Kadına yönelik şiddet için birincil önlem içerisinde kullanılan stratejileri şunlardır:

- Risk faktörlerini ortaya çıkartmak, bireyin yaşadığı gerginlikleri azaltmak, eş suistimali ile başvuran kişilere erken tanı uygulayabilmek, sosyal destekleri arttırmak, stresle baş etmeyi sağlamak, problem çözme becerilerini geliştirmeyi hedeflenmelidir.
- Kadının güçlenmesini ve özgüvenini geliştirmek.

6.1.2.2. İkincil Önlem

İkincil önlem şiddetin ortaya çıkardığı yetersizlikleri ve uzun süreli etkilerini azaltmak için erken müdahaleyi içermelidir.

Kadına yönelik şiddet'in ikincil önlem stratejileri aşağıdaki gibidir:

- Şiddet gören ve risk altındaki bireyi saptamak,
- Şiddete uğrayan kadınların başvuracağı kuruluşları artırmak,
- Şiddet gören kadınların bulgu saptandığında derhal müdahale etmek,
- Şiddete uğrayan kadınlara ruh sağlığı çalışanlarınca danışmanlık hizmeti verilmesi.

6.1.2.3. Üçüncül Önlem

Birey ve aileye danışmanlık yapılarak iyileşme ve rehabilitasyon süreci kolaylaştırılması, Grup desteği sağlanması, ailenin şiddet kullanmadan kendini ifade etmesi, problem çözme becerilerini kullanması sağlanır. Uygulamaların sonuçları izlenir. Şiddetin sona erdiği bu aşamada aileye danışmanlık hizmeti devam etmelidir.

Şiddet karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olduğundan önemli bir toplum sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle evde, toplumda şiddeti önleme ve şiddeti azaltmada “şiddete hoşgörü göstermeyen” bir anlayışın oluşturulması, her bireyin şiddete son verme yönünde sorumluluk alması ve çaba göstermesi önemlidir. Hemşireler evde, hastanede, sahada, okullarda, iş yerinde kısacası toplumun tüm alanlarında bireylerle en yakın çalışan sağlık personelidir. Bu nedenle hemşireler bireylerin öfkelerini tanımlarına, öfkeyi uygun yolla ifade etmelerine ve stresle etkin baş etme yollarını öğrenmelerine yardım ederek toplumda şiddetin azaltılmasında güçlü bir etki oluşturulabilirler (Düvenci, akt. Beyzınar).

7.1. Şiddete maruz kalmış kadınlara destek hizmeti sunan kuruluşlar ise;

Polis ve Jandarma Karakolları, Adli kurumlar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'dır. Şiddete maruz kalan kadınlar Aile ve Sosyal Politikalara bağlı birimlere doğrudan başvurarak destek alabilmekteler.

7.1.4. Kadın Sığınmaevleri

Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddete maruz kalan veya risk altındaki kadınlara sunulan hizmetlerdir. Kadın sığınma evleri, şiddete uğrayan kadın ve çocuklarını güvenli konaklama yapabilecekleri bir yer verebilmek için kurulmuştur. Şiddet görmüş kişiler gereksinim duydukları hizmetleri belirli bir zaman süresince alabilecekleri yerdir.

Devlete bağlı olarak kurulan ilk sığınmaevi 1990 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Hizmetler Kurumu'na (shçek) bağlı olarak kurulmuştur. Belediyelere bağlı olarak kurulan ilk sığınmaevi 1990 yılında İstanbul'da Bakırköy Belediyesi'ne bağlı olarak kurulmuştur. Türkiye'de bağımsız bir kadın kuruluşunun işlettiği ilk kadın sığınmaevi 1993 yılında Kadın Dayanışma Vakfı ve Altındağ Belediyesi işbirliği ile kurulmuştur. (Kadın Sığınmaevleri Klavuzu,2008).

7.1.5. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 14.maddesi gereğince gerekli uzman personelin görev yaptığı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleridir.

7.1.6. Barolar

Şiddete maruz kalan ya da risk altındaki kadınlar, baroların adli yardım ile danışma yönlendirme hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Barolar, avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanlara ücretsiz avukatlık hizmetlerinin verilmesini sağlamaktadır.

7.1.7. Kadın Dayanışma Merkezleri

Kadın Danışma Merkezleri, şiddete uğrayan kadınların sorunlarının çözümü için profesyonel hizmet aldıkları, kadının durumunun değerlendirilerek ihtiyaç duyduğu hizmetin belirlendiği, sığınmaevi hizmetine gerek duyuyorsa bu kararın verildiği ilk adım kuruluşudur.

Kadın danışma merkezleri mesai saatleri içinde hizmet vermektedir (Kadın Sığınmaevleri Klavuzu,2008)

7.1.8. Sağlık Kurumları

Şiddete maruz kalan kadınların tedavi amaçlı başvurdukları kuruluşlardır. Bu noktada sağlık kuruluşları önemli bir rol üstlenmektedirler. Şiddete maruz kalan kadını tedavi etmenin yanı sıra uygun yönlendirme yapabilmeleri ve ulaşılabilirliklerinin kolay olması nedeniyle kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli rol üstlenmektedirler.

7.2. Şiddetin Kadının Fiziksel Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Kadına uygulanan şiddetin en önemli sonuçlarında biri kadınlarda oluşan yaralanmalardır. Yapılan araştırmalarda kadınların % 40 ile % 75'inin yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri tarafından uygulanan şiddet sonucunda yaralandıkları bulunmuştur (Akyürek, 1998 akt. Yörük 2010).

Şiddete maruz kalma sonucunda; dudak burun yaralanmaları, bıçak izleri, morarmış göz, yanıklar, kronik ağrı, kırıklar, iç organlarda yaralanmalar, beyin hasarı (konsantrasyon güçlüğü, bilinç kaybı vb.) görme ve işitme kaybı ortaya çıkabilir. Şiddete maruz kalan kadınlar kafa, yüz, sırt, göğüs ve karın bölgesinden daha çok yaralanmaktadırlar; kadınların kendilerini korumaya ve savunmaya çalışırken göğüs ve alt ekstremitelerinin daha sık incindiği belirtilmektedir. Çalışmalar geçmişte fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalanlarda; cinsel yolla bulaşan hastalıklar, yeme alışkanlıklarında düzensizlikler, vajinal kanama ve enfeksiyon içeren jinekolojik problemler, üriner sistem sendromları gibi bir çok fiziksel rahatsızlıklar ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Şiddete uğramış kadınların, fiziksel fonksiyonlarında azalma, fiziksel semptomlarda artma ve günü daha fazla yatakta geçirdikleri saptanmıştır (Kadın Çalışmaları Dergisi, 2007 akt. Yörük 2010)

Ayrıca şiddet kadınların cinayete kurban gitmesine neden olabilmektedir.

7.3. Şiddetin Kadının Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Kadına yönelik şiddetin neden olduğu ruhsal etkiler bedensel etkilere göre farklılığı vardır. Bedensel etkilerin tedavi edilebilir ve ortadan kaldırılabilir olması, ruhsal etkilerin tedavisinin zor ve uzun süreli olması nedeniyle daha önemlidir. Şiddete maruz kalan kadınların psikolojik bozukluklar geliştirme açısından daha büyük bir risk altında oldukları belirtilmektedir (Yörük, 2010)

Şiddet, kadınların kişiliklerine zarar vermektedir. Kadınların depresyon, T.S.S.B., intihar, alkol ve madde istismarını içeren çeşitli ruhsal problem riski ile karşı karşıya getirmektedir. Fiziksel ve cinsel kötüye kullanım, cinsel taciz, cinsiyet ayrımı, istenmeyen gebelik gibi konularda kadının ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Cinsel şiddet kurbanı olan kadınlarda, depresyon, anksiyete, somatik şikayetler gibi belirtiler daha çok görüldüğü bildirilmektedir (Akyürek, 1998 akt. Yörük 2010).

Avustralya, Pakistan ve Amerika'da yapılan çalışmalara göre eşleri tarafından şiddete uğrayan kadınların, uğramayanlara göre depresyon, anksiyete ve fobiler açısından daha fazla risk altında oldukları bulunmuştur (Kadın Çalışmaları Dergisi, 2007 akt. Yörük 2010) Buradan da şiddetin sonuçlarının yaşandığı ülkelerle, coğrafyayla değişmediğini algılıyoruz.

Şiddet gören kadınların % 50 sinden fazlasına majör depresyon tanısı konmaktadır (Yohnson ve Ferraro, 2000 akt. Kula 2009).

Travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) şiddete maruz kalmış kadınlarda en sık görülen ruh sağlığı sorunlarından biridir.

Şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan araştırmalarda kadınlarda TSSB tanısına % 30 ile % 84.4 arasında değişen oranlarda rastlanmaktadır (Astin, Ogland-Hand, Coleman, Foy, 1995; Basile, Arias, Desai, Thompson, 2004; Cascardi, O'Leary, Schlee, 1999; Golding, 1999 akt. Tortamış 2009). Golding (1999)'e göre bu oran, şiddete maruz kalmamış kadınlarda görülen TSSB yaygınlığına göre 3-6 kat daha yüksektir (Tortamış, 2009).

Kadınlara eşleri/partnerleri tarafından uygulanan şiddet türlerinin (fiziksel, cinsel, psikolojik) her biri TSSB'nun gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Basile, Arias, Desai, Thompson, 2004 akt. Tortamış 2009). Maruz kalınan şiddetin süresi ve boyutu arttıkça TSSB'nun yaygınlığı ve şiddeti de artış göstermektedir (Astin, Ogland-Hand, Coleman, Foy, 1995; Cascardi, O'Leary, Schlee, 1999; Golding, 1999 akt. Tortamış 2009).

7.4. Şiddetin Kadının Üreme Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Cinsel ve fiziksel şiddet halsizlik, güçsüzlük ve birçok jinekolojik düzensizliklere yol açmaktadır. Birçok çalışmada kadınların kronik pelvik ağrıdan acı çekmesi ile çocuklukta cinsel istismar, cinsel saldırı ya da eşlerinden fiziksel veya cinsel istismar görmesi arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Cinsel saldırı aynı zamanda premenstural şikayetleri de arttırmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınlarda cinsel istek azlığı ve adet düzensizliği semptomlarında anlamlı artışlar saptanmıştır. Araştırmalarda erken yaşta cinsel istismara maruz kalan kişilerin, erken yaşta cinsel ilişkiye başlama, ilaç ve alkol kullanımı, çok sayıda cinsel eşe sahip olma gibi üreme sağlığına yönelik riskli davranışlar kazandıkları belirtilmiştir

(Yörük, 2010). Cinsel saldırı ya da istenmeyen gebelikte ekonomik ve sosyal sorunlar nedeniyle kadınların gebeliğini sağlıksız yollardan sonlandırmaya çalışmaları da önemli sağlık problemlerine yol açmaktadır. Şiddet, gebelikte yan etkilere yol açabilir ve yetersiz kilo alınmasına, istenmeyen gebeliklere, vajinal ve servikal enfeksiyonlara, böbrek enfeksiyonları ve gebelikte kanamalara neden olabilir. Şiddet düşük tehdidine ve düşüklere, bebeğin düşük ağırlıklı doğumuna ve fetal strese yol açabilmektedir (Avcı Alpar, 2008). Gebelik sırasında şiddet görme ve dövülme sonucu, doğum öncesi kanama, fetusta kırıklar, düşük doğum ağırlıklı bebek doğurma, düşük yapma, ölü doğum, erken doğum gibi komplikasyonlar ortaya çıkmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yapılan birçok çalışmada, düşük doğum ağırlıklı bebek, ölü doğum ile şiddet arasında ilişki kurulmuştur (Şahiner, 2007).

7.5. Şiddeti Kadın Sağlığı Üzerinde Uzun Vadede Görülen Etkileri

Kadınlara uygulanan şiddet sonucu gelişen rahatsızlıklar yüzünden kadınlar işyerlerinde bulunamamakta, bunun sonucunda da meslek ve işyerlerinden uzaklaştırılmakta, aynı zamanda şiddet gören kadınlar şiddet sonucunda aile ve arkadaşlarını da kaybedebilmektedirler.

Şiddete maruz kalan birçok kadın boşanma boyunca şiddeti önlemek için ekonomik güvenceden vazgeçmek zorunda kalmaktadır. Bunun sonucu olarak da kadın daha da yoksullaşmaktadır. Daha izole bir hayata mahkum edilmektedir.

Şiddete uğrayan kadınlar yaşamlarının ilerleyen yıllarında birçok tıbbi rahatsızlıkla karşılaşmaktadır. Yapılan araştırmalarda hipertansiyon, artrit (eklemlerde vücut tarafından üretilen bir ihtihaptır) ve kalp rahatsızlıkları saptanan kadınların aile ii şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır (Yörük, 2010).

7.6. Örselenmiş Kadın Sendromu

Coker ve ark. (2000) örselenmeyi, eşlerden birinin sistemli olarak fiziksel-cinsel-psikolojik ve/veya moral kuvvet kullanması ile diğer eşin psikolojik savunmasız kaldığı veya çaresizlikle sindirildiği, güç ve kontrol kaybı ve kısıtlanmışlık yaşadığı süreç olarak tanımlar. Buda kadının kendisini baskılanmış, savunmasız hissetmesine neden olur. Kadın bu örselenmişlikle kötü giden bir evliliği veya ilişkiyi bitirebilme gücünü kendinde bulamaz. Şiddetin tekrarlanması ve şiddetin tekrar beklenmesi, psikolojik ve fizyolojik stres özgüvende

azalma ve öğrenilmiş çaresizlik doğurmaktadır. Bu ise, bu şiddet içeren ilişkiye son verilmesine yönelik motivasyonu azaltıcı nitelikte etki yaratmaktadır (Çetiner, 2006).

Walker, şiddete maruz kalan kadınlarda görülen belirtileri, örselenmiş kadın sendromu olarak tanımlamıştır. Walker 1991 yılında örselenmiş kadın sendromunun Travma Sonrası Stres Bozukluğunun (TSSB) bir alt sınıfı olarak tanımlamıştır (Çetiner, 2006).

Örselenmiş kadın sendromunda dört psikolojik dönem bulunmaktadır:

Reddetme: Kadın şiddeti kendine bile itiraf edemez evliliğinin iyi gittiğini düşünür. Her olayı bir kaza olarak düşünür. Her şiddetten sonra bahaneler uydurur ve bunun son olduğunu düşünür. Sevimli ve kibar görünmeye çalışır.

Suçluluk : Kadın ortada bir problem olduğunu kabul eder ama suçu kendinde arar. Özellikle cinsel istismar ve şiddet olgularında gözlenen bir durumdur.

Ayma : Kadın kocasının davranışlarına bahane bulmaz, hiç kimsenin bu davranışı hak etmediğini düşünür ama evliliğine sadıktır, birlikte çözebileceklerini düşünür.

Sorumluluk: Kadın kocasının şiddet davranışını hiçbir zaman sonlandırmayacağını kabul eder. Kötü giden ilişkiyi bitirebilme yada şiddet gördüğü ortamdan çıkma cesareti bulur. Sorumluluk alarak bu ilişkiden çıkar.

7.7. Kadının Şiddet Ortamında Kalma Nedenleri

Bireysel ve toplumsal nedenler olarak iki başlık altında incelenebilir.

Bireysel Nedenler'de; konuşmaktan korkma, hak ettiğine inanması, şiddetin bir sevgi işareti olduğu, erkeğin güçlü olabilmesi için sert, saldırgan davranmasının normal olduğu, şiddete uğramış olmaktan duyulan utanç, şiddetin bütün evliliklerde görülen bir durum olduğuna inanmak, hiç kimsenin yardım edeceğine inanılmaması, sabretmesi, inkar etme, katlanma inancı, şartların zorlanmasıyla şiddetiz gerçekleştirdiğini sanmasıdır.

Ekolojik Nedenler'de ise; ekonomik bağımlılık, aşırı izolasyon, toplumun kadını suçlaması, önceki ayrılma deneyimlerindeki başarısızlık , yalnızlıktan korkma ve şiddet ilişkisine uyum sağlama'dır.

5.4.Şiddet Döngüsü

Şiddetin var olduğu ortamadan uzaklaşamama sebepleri araştırılmıştır. Şiddet döngüsü olarak adlandırılan bir teorinin varlığı ortaya konmuştur. Teoriye göre; şiddet rastgele ve sürekli olmayıp, tekrarlayan döngüler şeklinde ortaya çıkar ve üç fazı vardır (Altun, 2006 akt.54) Mor Çatı internet sitesinde yayınlamış olduğu şiddet döngüsünü dört faz olarak

tanımlamıştır (<http://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/2-siddet-dongusu>). Şekil 2’de belirtilen birinci ve ikinci aşama, metinde birinci aşamada aktarılmıştır.

Birinci aşama: Gerginlik fazıdır. Erkek herhangi bir sebepten gerginleşir, uyarır ve hoşnutsuzluğunu belirtir. Erkek gerilim yaratacak davranışlar sergiler. Soğuk bir yemek, bulunamayan bir çorap ya da çocukların yaramazlığı, kıskançlık gibi nedenler öne sürer. Şiddet deneyimi olan kadın gerginliğini sezer. Erkeği yatıştırmaya çalışır. Bu taktik bir süre işe yarar. Kadının “erkeğimin şiddet içeren davranışlarımı kontrol edebilirim” yanlış inancını destekler. Bir süre sonra kadın tam tersine eşini yatıştırmaktan vazgeçer, öfkesini kontrol etmeye çalışmaz. Kadında serzenişte bulunur. Erkek bu değişikliği hisseder ve şiddet davranışı ortaya çıkana kadar kızgınlığını, kadına sözel ve duygusal şiddet uygulayarak, kadının hayatını kontrol etmeye çalışarak devam ettirir. Bu dönem birkaç hafta, birkaç yıl sürebilir (Taşçı, 2003 akt.Kazancı 2010 ; <http://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/2-siddet-dongusu>)

İkinci Aşama: Gerginliğin kontrol edilememesiyle birlikte artması bu şiddet davranışı ortaya çıkar. Daha sonra kontrol edilemeyen bir öfkeyle saldırı eylemi oluşur. Bu dönemde erkek kadına bir ders vermeyi amaçlar. Kadın başlangıçta karşılık verir, fakat bir süre sonra şiddeti durdurmanın en iyi yolunun edilgen kalmak olduğunu öğrenir. Bu faz birkaç saat ile birkaç gün sürebilir. Hafif ya da ciddi incinmeler bu evrede meydana gelir. Şiddet sonrası kadında hakim olan duygu şok, inanamama ve inkardır (Altun, 2006 akt. Kazancı 2010 ; <http://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/2-siddet-dongusu>)

Üçüncü Aşama : Bu aşama “ılımlı dönem” olarak adlandırılır. Genellikle erkek özür diler, hoş gidecek davranışlarla, ricalarla, hediyelerle kadının gönlünü almaya çalışır. Her defasında sözler verir. Bu dönem kadının hem fiziksel hem de duygusal olarak zayıf olduğu, ilgi ve şefkate gereksinim duyduğu bir dönemdir. Eşinin bu dönemdeki yakın ilgisi her şeyin düzeleceğine inanmasını sağlar, hatta şiddeti kendi yetersizliklerinin bir sonucu olarak görür. Eşinin kendisini incitmesine izin verdiği için kendini suçlar ve şiddetin sorumluluğunu üstlenir. Böylece “kurban” olma süreci tamamlanır. Bu evrede kadın şiddetin kaçınılmaz bir şekilde tekrarlanacağı gerçeğini inkar eder ve ilişkisini devam ettirmeye karar verir. Bu dönemde gerekli girişimlerde bulunulmazsa bir süre sonra gerginlik tekrar artmakta ve şiddet döngüsü birinci aşamaya geçiş yapmaktadır.

Zamanla ılımlılık evresi kısaldıkça yok olurken, gerginlik ve şiddet evreleri yoğun bir şekilde sıklaşarak uzamakta ve kısır döngü devam etmektedir (Taşçı, 2003, akt. Kazancı 2010)

8. PSİKODRAMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR

Jacop Levy Moreno (1889-1974) Psikodrama, Dr. Jozef Levi Morenonun geliştirdiği, kendimizi tanımayı, kendimize ve durumlara dışarıdan bakabilmeyi hayatın akışı içinde sorunlarla baş etmemizi kolaylaştıran bir yöntemdir. Psikodrama yöntemi ile geçmiş, bu gün ve gelecek, hayaller, rüyalar, ilişkiler, rüyalar ele alınabilir.

Psikodrama ve sosyometrinin kurucusu olan Josef L. Moreno. Ailesi Moreno doğmadan önce, İspanya'dan deniz yolu ile Karadeniz'e geçerek Romanya'ya ve oradan da Viyana'ya göç etmiştir. Moreno'nun çocukluğu, gençliği ile hekimlik (psikiyatri eğitimi) yaşamının ilk yılları Viyana da geçer. Doğal, spontan, dünyaya açık bir kişiliğe sahip olan Dr. Moreno, bir yandan felsefe ile ilgilenirken bir yandan da teolojiye ilgi duyar. O sıralarda Viyana da Tiroller'de yerleşmiş olan bir mülteci kampında hekim olarak çalışır. Bu kamptaki mültecilere yardımcı yürütürken, onların barakalardaki yaşam biçimleri, sağlıkları, birbirleriyle ilişkileri üzerinde gözlemler yapar. Gözlemleri doğrultusunda birbirleriyle iyi anlaşılan komşulara sahip olan kişilerin daha az psikosomatik rahatsızlık yaşadıklarını tespit eder. Daha sonra kişilerin birlikte olmayı istedikleri kişilerle yakın oturmalarını sağlayan bir yerleşimi sağladığında bu kişilerdeki psikosomatik yakınmalarının azaldığını gözlemler. Böylece Moreno sosyometrik yaklaşıma dair fikirlerini oluşturmaya başlar. Bu arada tiyatro çevreleri ve sahne sanatçıları ile tanışan Moreno Doğmaca Tiyatro çalışmalarını başlatır. 1914 yılında, daha sonra geliştirdiği Psikodrama tedavi yönteminin temellerini oluşturacak uygulamalara girişir. Moreno 1925'de Amerika'ya yerleşip çalışmaya başlar ve sosyometriyle ilgili tüm çalışmalarına burada devam eder. 1925-1950 yılları arasında sosyometri Amerika' da gelişir. Moreno tıpkı mülteci kampındaki benzer deneyimleri Hudson'daki ıslah evinde ve Amerikan Hava Kuvvetlerinde de yaşar.

Modern terapi yöntemlerinden birisi olan Psikodrama; eğitim'de, sağlık'ta, organizasyon'larda, iyileşme ve sorun çözmek amacıyla kullanılan araçlardan birisidir. Psikodrama şimdi ve buradan yola çıkarak uyguladığı birkaç teknikle sahneyi ve oyunculuğu kullanan bir araçtır. Bireysel Monodrama olarak uygulanabileceği gibi, bir grupta da yapılabilir. Sosyal bir varlık olan insanı toplumun küçük bir alt yapısı olan bir grubun içinde ele alır. Grup içindeki süreçlerinde kişinin kendisiyle, diğerleri ile, sorunuyla güvenli ve destekleyici bir karşılaşmayı sağlayarak farkındalık ve iç görü kazandırır. Psikodrama, kişinin duygularıyla karşılaşmasını, duygularını tanımasını sağlayarak grup içinde spontanlık ve yaratıcılığını aktive eder. Böylece yaşamını yeniden gözden geçirme, yeni ufuklar ve fikirlerle geleceğininide dizayn etme fırsatını vermiş olur. Aynı zamanda içinde bulunduğu grubun desteğini de alarak, kendisine, geçmişine acısına bakabilme cesareti verir.

Psikodrama oturumları, bu konuda eğitim almış bir lider tarafından 8-10 kişilik en fazla 20 kişilik gruplarla 1,5-2 saatlik süreleri kapsayan oturumlar şeklinde yapılır.

8.1. Moren'nun Sosyometri Teorisi

Moreno'nun yaklaşımına verilen genel ad Sosyometri' dir. Moreno iki sosyometri tekniği ortaya koymuştur:

- Grup teknikleri (sosyometri testi, sosyometrik algı testi)
- Eylem teknikleri (psikodrama, sosyodrama, spontanlık testi)

Moreno, gözlem, tanımlama ve deneysel yöntemle araştırılmayacağını söyleyen Moreno, itme ve çekme kavramlarının seçim ve red kavramlarına çevrilerek sosyometri testi yapılabileceğini ortaya koymuştur. Biyolojik evrende avantajlı olanların yaşamlarını sürdürme şansına sahip olmaları gibi, sosyal evrende de kişiler arası etkileşim örüntüleri içinde avantajlı durumda bulunanların varlıklarını sürdürme; Moreno'nun deyimiyile "yarına kalma şansları" artacaktır (Moreno, 1934 yılında yayınladığı "Who Shall Survive (Yarına kim kalacak?)" adlı kitabında bu süreci anlatmıştır). Moreno, yarına kalma şansını arttırabilmek için sosyometri tekniklerinden yararlanılabileceğini vurgulamıştır. Moreno yarına kalma şansına sahip olmanın temelini spontan ve yaratıcı olmaya dayandığını düşünür.

Moreno'nun insana bakışı ise;

İnsan özgürdür, kendisini tanımlayabilir, tanımlamalıdır,

- İnsan kendisini geliştirebilir,
- İnsanlar birbirleriyle derin ve anlamlı ilişkiler kurabilirler; duygusal ve yaşantısal olarak birbirleriyle karşılaşır birbirlerini sınırlar. Kendi dünyalarını başkasına gösterir ve onların dünyasını görür,
- Kişinin kendi yaşantıları onun için önemli bir güç kaynağıdır. Güçlüklerinin üstesinden gelmede kendi kaynaklarını kullanır,
- Kişi içinde bulunduğu anda yaşamalıdır: Şimdi ve burada ilkesi. Ama geçmiş ve gelecek mutlaka vardır,
- Kişi mevcut kapasitesini geliştirebilir; spontanlığını harekete geçirerek yaratıcı eylemlerde bulunabilir,

- İnsan, tüm insanları ve evreni kucaklayabilir, kucaklamalıdır. İnsan tüm evrenin ve olayların sorumluluğunu alabilir.
- İnsan yaratıcı potansiyelini kullanarak yarına kalma olasılığını arttırabilir,
- İnsan, yaratıcılığına rağmen sınırlılıkları olduğunu da kabullenmelidir: yaratıcılığının tanrı düzeyinde olmadığını bilmelidir,
- Eylem yaşamın temel ögesidir. Diyerek insanın insanla, insanın yaşamla algısını ve etkileşimini çok güzel özetler.

8.2. Sosyometri'nin Kuramsal Temelleri

Moreno'ya göre insan, özünde kozmik gerçeğin bir parçasıdır. Moreno, insanı bu kozmik varoluş içinde nasıl ele alır? Moreno, evrenin başlangıcından beri (insanın varoluşundan önceki zaman içinde) var olan üç kozmik olgu olduğunu ileri sürer:

- Eylem
- Spontanlık (Kendiliğindenlik)
- Yaratıcılık

Bu üç olguyuda Psikodramanın iskeletini oluşturur.

8.2.1. Eylem

Her türlü canlılığın belirtisi olan eylem de tıpkı spontanlık gibi kozmik bir olaydır ve insanlığın varoluşundan çok önceden beri vardır. İnsan davranışı açısından bakıldığında eylem konuşmadan daha eskidir. Sözsüz iletişim, sözlü iletişimden önce ortaya çıkmıştır. Sözlü iletişimin gelişmediği ilk çağlarda insanlar kendileri için önemli olan olayları, örneğin bir av tecrübelerini birbirlerine dansla, beden hareketleriyle yani sözsüz iletişimle anlatıyorlardı. Evrim sürecinde insanların geçirdiği bu benzer süreci, kişiler gelişim süreçlerinde de yaşarlar. Bebekler önce sadece ağlamayla, sonra bedensel hareketlerle ve daha sonra da konuşma yoluyla iletişimde bulunurlar. İnsanın ruhsal gelişiminde çok önemli bir yeri olan konuşma, insanlar arası anlaşmanın mantıksal ve dil kuralları kapsamında bir aracı rolü vardır. Konuşma çocukluk döneminin ilk aşamasından sonra kendisini gösterir. Bu nedenle konuşma öncesi dönemle ilgili yaşantı ve izlenimler, konuşma yoluyla yeterince anlatılamaz. Halbuki birçok kuramcının da belirttiği gibi, kişilik gelişimiyle ilgili bir çok sorun ve çatışmanın temelleri, ilk çocukluk döneminde çocuğun dış dünya (özellikle de anne) ile yaşadığı ilişkiye dayanır. Bu ilk ilişki yaşantıları ancak dilin kazanılmasından sonra ve yetersiz olarak ifadesini bulur. Sözcüklerle anlatım sadece simgelerle olur. Bu nedenle Moreno, gerçeğe daha yakın ve eksiklikleri daha az olan bir tedavi yöntemi oluşturmak istemiş ve bunun da ancak duygu ve düşüncelerin eylemle ifadesini içeren bir yöntem olan psikodrama olacağına karar vermiştir. Psikodramanın “psyche” ve “drama” kelimelerinden

oluşur. Kelime olarak “ruh dünyamızın eyleme dönüşmesi” anlamına gelir. Çocukluk döneminde yaşanan duygu ve düşünceler, psikodrama sahnesinde eylemle yeniden canlanır. Moreno, bireylerin psikodrama sahnesinde yaşantılarını tekrar canlandırmalarının, bu yaşantılardan doğan sıkıntılardan kurtulmayı sağlayacağını ileri sürmüştür. Şiddette insanın yaşadığı bir baskı bir sıkıntıdır. Aslında bir seçimsizliktir. Psikodrama bu seçimsizlik algısının dışına çıkarır.

8.2.2. Spontanlık - Yaratıcılık

Kendiliğinden herhangi bir dış koşul etken içinden geldiği gibi duygu ve davranışlarını çocuk gibi sergileyebilmek. Moreno, sosyometrinin temelinde seçme özgürlüğü olduğunu düşünür ve özgürlüğün bastırılmasıyla spontanlığın bastırılmasını eş anlamlı görür. İnsanların spontanlıklarının da çoğu kez yine insanlar tarafından bastırılabilmesini ileri sürer. Spontanlığın bastırılması yaratıcılığı engeller. Moreno, insanların spontanlıklarının bastırılması sonucu yaratıcılarını ortaya koyamamaları durumunda yaratıcılık nevrozuna yakalanacaklarını söyler. Yaratıcılık nevrozu olan kişiler, zeki ve yetenekli olmalarına rağmen var olan potansiyellerini kullanamazlar, durağanlaşırlar, kendilerini geliştiremezler ve sonuçta yarına kalma şansları azalır. Spontanlığın bastırılması yanı sıra sınırsız ve denetimsiz olması da antisosyal davranışların ortaya çıkması şeklinde sorunlara yol açar.

Moreno, yaratıcılık yeteneğindeki bozulmayı psikodrama ile düzeltmeyi amaçlamıştır. Moreno'ya göre psikodrama terapi'sinin amacı, ne spontanlığı baskılamak ne de tamamen başıboş bırakmak olmamalıdır. Burada amaç, spontanlığın bir yandan bağımsızlaşmasını sağlarken diğer yandan da onu bireyin diğer yetenekleriyle bütünleştirerek yaşamına biçim ve yön vermesini sağlamaktır. Böylece bireyin yapıcı ve yaratıcı olma şansı artmış olur.

8.3. Psikodrama’da kullanılan Teknikler ve Aşamalar

8.3.1. Grupta süreç nasıl başlar, nasıl devam eder?

Yuvarlak Oturma: Herkesin birbirini görebilmesi ve iletişim kurabilmesi için yuvarlak şekilde oturulur.

Gruptaki herkes başlarken her şeyin grup içinde kalacağına dair anlaşma yapar ve bu nedenle grup dışından birisi seyirci olarak alınmaz.

Psikodrama grup üyelerinin ısınmasıyla başlar, ısınma oyunları yapılır. Isınma iç dünyanın hazır hale gelmesi ve spontanlığın harekete geçirilmesini sağlar ve yaratıcılığı ateşler.

Grup yöneticisi ısınma sırasında grup üyelerine tek tek neye ihtiyacı olduğunu sorar ve duyguların fark edilmeye başlamasıyla grup üyeleri arasından bir protagonist çıkabilir.

Yönetici, protagonistten yaşantısını eylem halinde ifade etmesini ister. Amaç çok konuşmadan yaşantıları ortaya çıkartmak ve spontanlığı harekete geçirmektir.

Spontanlık sorunun en iyi nasıl çözülebileceğinin görülmesini sağlar.

Isınma esnasında birden çok protagonist çıkabilir bu durumda ya kendi aralarında karar vermeleri istenir ya da grup üyelerinden kimi istiyorlarsa onun arkasında sıralanmaları istenir böylece en fazla grup üyesini arkasına alan kişi protagonist olur.

8.3.2. Eylem ve Oyun Aşamasında Kullanılan Teknikler

8.3.2.1. Eşleme

Protagonist önce sahneyi hazırlar ve daha sonra getireceği yaşantısında rolü olan kişilerin yerine grup üyelerini seçer. Ellerini grup üyelerinin omuzlarına koyarak onları bu yaşantıdaki kişilerle eşler. Amaç o role seçilen yardımcı egonun role girmesini, ısınmasını sağlamaktır. Eşlemeyi yaparken, o kişi yerine ve daima “ben” dili ile konuşur. Örneğin “ben Ahmet, Ayşe’nin babasıyım. 45 yaşındayım. Kızım ile ilişkim genellikle soğuktur.....” gibi. Protagonistin sorun yaşadığı kişiye ise Antagonist denir.

Protagonist eşleme ya da oyun sırasında bazen bazı şeyleri söylemekten çekinebilir ya da söyleyemeyebilir, bu durumda grup üyelerinden birisi bu duyguların farkına varırsa o an protagonistin arkasına geçerek onun söyleyemediği duygularını dile getirebilir, bu tamamlayıcı eşlemedir.

Bazı durumlarda, yönetici, protagonistten kendisi yerine de birisini seçmesini isteyebilir. Bu durumda da protagonist kendisi yerine seçtiği yardımcı egoyu da eşler (Jungian terapilerde bu kişi “double” olarak tanımlanır; yani onunla tam bir empati içerisindedir ve

tıpkı protagonist gibi hareket eder). Protagonistin bir eşinin olması sahnelenen yaşantıyı uzaktan seyretmesine olanak verir. Bu da aynalamayı sağlar.

8.3.2.2. Rol Değişimi

Eşleme sonrasında protagonist yerine eşlediği kişiye yapmasını istediği rolü gösterir, protagonist anlatmak istediği kişinin nasıl birisi olduğunu iyi göstermelidir. Dolayısıyla eşlediği kişinin rolüne girerek o rolü gösterir. Eşlenen kişiye o rolü hissedebilmesi için biraz zaman verilir. Yönetici eşlenen kişiye hazır olup olmadığını sorar ve eşlenen kişi kafasında soru işareti kaldıysa bunları sorar. Herkes eşlendikten sonra sahneleme başlar. Eşleme sırasında yaşanan rol değişimi sahneleme sırasında da sık sık yaşanır. Protagonist oyununda yer alan tüm kişilerin rollerine girer. Böylece o rolde hem rolünü aldığı kişinin gözüyle olayları algılar hem de o rolden doğru kendisine bakar. Yani rolünü aldığı kişiyi özne, kendisini de nesne (diğeri) olarak yaşar.

8.3.2.3. Aynalama

Oyun başlayınca protagonist bütün sahneyi görebilsin diye bir sandalyenin üstüne çıkar ve grup üyelerinin onun gösterdiği şekilde oynamasını izler. Burada onların üzerinden kendi yansıttıklarını görür. Aynalama tekniği, protagonistin sahnelediği bölümlerin ya da kendi yaşantısının bir kısmını dışarıdan gözleyerek davranışlarını değerlendirdiği, gerektiğinde değişiklik yapabilme fırsatı yakalayabildiği bir uygulamadır. Bazen protagonistin ne yapacağını bilemediği durumda grup üyelerinden yardım istenebilir. Örneğin, böyle bir durumda protagoniste bir terapistten yardım almak isteyip istemediği sorulur, isterse grup üyelerinden birisi terapist rolüne girerek ona yardımcı olmaya çalışabilir.

8.3.2.4. Surplus Reality

Moreno, dış dünyanın gerçekliği yanı sıra iç dünyamızın gerçekliğine denk düşen bir kavram olarak surplus reality kavramını ortaya atmış ve bununla tüm fantezilerimize işaret etmiştir. Suplus reality, geçmiş ve geleceğe ilişkin hayaller, rüyalar ve fantezilere verilen addır. Psikodrama sahnesinde tüm bunlar sahnelenebilir.

8.3.2.5. Rol Geribildirim (Feed-back)

Oyun bittikten sonra rol geribildirim süreci başlar. Yönetici, protagoniste oyun bittikten sonra o role giren yardımcı egoların oynadıkları rollerle ilgili olarak ne hissettiklerini öğrenmek isteyip istemediğini sorar. Protagonist isterse grup üyelerine rolüne girdikleri kişi olarak ne hissettikleri sorulur. Bu sayede protagonist başkaları tarafından sorun yaşadığı kişinin nasıl algılandığını görme şansı yakalar. Role girenler eşlendikleri rolleri iyi oynayamayabilirler bu durumda bu kişilerin kendi yaşantıları da oyuna karışmış olabilir. Geribildirim sırasında bu durum da paylaşılır. Örneğin, “role giremedim...” ya da “kendi duygularım mı yoksa rolüne girdiğim kişinin duyguları mı tam ayırt edemiyorum....” gibi.

8.3.2.6. Özdeşim Geri Bildirim

Yardımcı egolardan birisi de oyunda kendisiyle özdeşleştiği bir şeyler bulabilir ve bunu paylaşabilir. Bu özdeşim kurulan protagonist olmak zorunda değildir diğer rollerden birisiyle de özdeşim kurabilir ve bu evrede bu duygularını dile getirebilir. Gerçek geri bildirim o role çok iyi girmekle başarılabilir.

8.3.2.7. Rolden Çıkartma

Geribildirimlerin ardından protagonist yardımcı egoları rolden çıkartır. “Sen artık babam değil, Ahmet’sin” gibi.

8.3.2.8. Paylaşım

Paylaşım aşamasında, grup üyeleri arasından, sahnelenen oyun esnasında kendi yaşantısı canlanan birisi varsa bunu paylaşabilir. Ya da kimse sahnelenen yaşantıya benzer şeyler yaşamamış olsa bile protagonistin hislerini yoğun olarak hissedebilir ve bu yaşantıyı paylaşabilirler. Ona bunu gösterecek şekilde sarılabilirler. Grup yöneticisi daima bu duygulanımların farkında olmalı ve grubu yönetmelidir.

8.3.2.9. Süreç analizi

Yönetici, rol kuramının kuramsal temellerine uygun olarak tüm bu süreci değerlendirir. Bu değerlendirme çok teknik olmamalıdır daha çok duygular ön planda tutulmalıdır.

Çalışma bittikten sonra grup üyeleri de kendi aralarında süreç analizi yapabilirler. Grup üyeleri grubun başından bitimine kadar nasıl bir süreçten geçtiğini paylaşabilir.

Psikodramada rüyalar da sanki günlük yaşamda yaşanmış gibi sahneye getirilebilir. Rüyadaki önemli kişiler yardımcı egolar tarafından canlandırılır; nesnelere yerine bazen nesne bazen de kişiler seçilebilir. Geri bildirim sırasında o kişi ya da nesne yerine geçen yardımcı egonun duyguları yardımıyla protagonist rüyasına dair bilinç kazanabilir.

- Psikodramada hiçbir şekilde yorum yapılmaz, sadece duygular dile getirilir.
- Her ısınmanın bir anlamı vardır.
- Bir sonraki seansa bir önceki seanstan bir şeyler taşınabilir. Aradan geçen süre grup üyelerinde bir şeyler uyandırabilir ve bir sonraki seans bu çalışılabilir.
- Protagonist için amaç karşıdakini değiştirmek değil kendisini değiştirmektir. Bireyin kendisinde bir şeyler değişirse sorun yaşadığı kişilerle ilişkileri de değişebilir.

8.4. Psikodram'nın Araçları

1. Sahne
2. Yönetici
3. Protagonist (Başoyuncu): problemini ortaya koyan kişidir.
4. Yardımcı egolar
5. Grup

8.4.1. Sahne

Grubun yerleştiği yerden artakalan ve sorunun oyunlaştırılarak ortaya konabilmesine olanak sağlayan her yer sahne olabilmektedir. Sahne olarak ev, ders salonu, iş yerinde oda gibi alanlar kullanılabilir. Ancak çok küçük bir yerin, oyuncuların hareketlerini kısıtlayacağı, çok büyük bir salonun ise grup duygusunun gelişmesini engelleyebileceği göz ardı edilmemelidir. Psikodrama sahnesi protagonistin, hem kendi duygularının yansıdığı, hem de kendisine gruptan duyguların geldiği yer olarak bütünleşme ortamı sağlayan bir kavram şeklinde ifade edilebilir.

8.4.2. Psikodrama Yöneticisi

Psikodramada her oturumun gerçekleşmesi ve gidişatından sorumlu olan yöneticinin, bir yandan edilgin ve tutuk olan grup üyelerinin oyun içinde etkin olmalarını sağlamak, öte yandan protagonistin gereksinimlerine göre oyuna yön vermek gibi görevleri bulunmaktadır. Yönetici, grubun tepkilerine göre oyunu sürdürmekte, durdurmakta ya da değiştirmektedir. Psikodrama yöneticisinin grupta olup bitenleri sezme gibi bir özelliğinin olması da gerekmektedir. Grupta kendini geri çekenleri ve bu kişilerin gereksinimlerini anlayarak onlara yardımcı olabilmelidir. Moreno'ya göre psikodrama yöneticisi, psikodrama grubunu

yönetmekte yeterli bilgi ve deneyimli olmalı; duygulu, anlayışlı ve açık kalpli olmalı; önceden kestirilemeyen güçlüklerle kendini verecek bir yürekliliğe ve yaratıcı imgelem gücüne sahip olmalıdır.

8.4.3. Protagonist

Psikodramada protagonist sözcüğü, bir oyunun kahramanı ya da baş oyuncusu anlamına gelmektedir. Ancak burada profesyonel bir tiyatro oyuncusu anlaşılmalıdır. Çünkü psikodramada protagonist yani baş oyuncu, canlandırdığı olayı önceden planlayarak provasını yapmamaktadır. Protagonist oyunu, bütünüyle hazırlıksız ve içinden geldiği şekilde, burada, geçmişte ve şimdi, kendi öz yaşamını, gelecekteki beklentilerini oynamaktadır. Tiyatro ile kıyaslandığında, tiyatrodaki oyuncu, hazırlanan rolü üstlenerek onun kişiliğine bürünürken, psikodramada ise kendi içinden yola çıkarak dışarıya yönelmektedir.

8.4.4. Yardımcı Oyuncular ya da Yardımcı Benler

Yardımcı egonun işlevi, rol değiştirme ve eşleme teknikleri aracılığıyla, protagonistin kendisinin ve o zamana kadar kendisine yabancı olan ilişki kişinin duygularını fark etmek ve bilinçlenmesinde ona yardımcı olmaktır. Yardımcı oyuncular rol değiştirme ve eşleme teknikleri esnasında, protagonistin yerine geçerek, onun kişiliği temelinde konuşmakta ve onun gibi davranmaktadırlar.

8.4.5. Grup

Moreno'nun gerçekleştirdiği şekilde psikodrama ile grup tedavisi, "grup içinde, grup aracılığı ile grup için" meydana gelmektedir. Üye sayısının 6-9 arasında olması psikodrama grubu için en uygun olanıdır. Güven ve ciddiye alma, ilgi alış verişi gibi durumlar, psikodrama grubunda olması gereken en önemli koşullardandır. Yanı sıra grupta yaşananların bütünüyle grupta kalması ve kesinlikle dışarıya aktarılmaması gibi gereklilik de, gruba gelen her yeni üye için tekrarlanarak uyulması istenen çok önemli bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır.

8.5. Psikodrama ve İnsanlar Arası İlişki Türleri

8.5.1. Tranferans - Tele

Çekme ve itme özelliği, insanın sosyalleşmesinde, uygun roller edinmesinde önemli güçlerdir. Bu güçlerin etkinliklerini göstermesi üç yolla olur: Empati, Transferans ve Tele.

8.5.2. Empati

Empati, kendisiyle ilgili kişisel yaşantıyı geri çekerek diğ erinin duygu yaşamına girme, o olma; Moreno'nun tanımıyla diğ erinin gözlerinden bakabilmedir. Tek yönlü bir ilişki olan empati'de kişi diğ erinin rolünü alır. Bu rol alma sayesinde, hem diğ erini anlama hem de kendi bilinç alanını genişletme olanağı bulur. Empatinin birbirini tamamlayan iki temel yönü vardır: Bilişsel (Bilme, kavrama) yön (psikopatlar da bu yön çok gelişmiştir) ve Duygusal yön (tasarım ve imgelemeye dayanan, duygusal olarak diğ erinin rolünü yaşamayı içeren bölüm). Empati kurabilmek için algılananın anlaşılması da önemlidir, bu nedenle bilişsel süreçler de iş in içindedir. Ancak çoğunlukla duygusal yönün daha ağır basması beklenir. Psikodramanın gerçekleşmesi için empatinin varlığı gerekli bir koşuldur aynı zamanda Psikodrama da empatinin gelişmesini sağlar.

8.5.3. Transferans (Duygusal aktarım)

Transferans, tam olarak gerçeğe dayanmayan; sağlıksız aktarımdır. Gerçeğin benzeyen bir parçasının üzerine bir başkasının gerçeğ inin oturtulup bütüne yayılmasıdır. Yada gerçeğ in hoş a gitmeyen büyük bir kısmının eksilti l ip çarpıtılmasıdır. Çatışmalarımızın en büyük nedenlerinden birisi olagelmıştır.

8.5.4. Tele

Anlaşılmışlık, algılanmışlık, karşılıklı iletkenliğ in ve geçirgenliğ in oldu ğ u bir durumdur. Karşılıklı anlaşılma k, kabul edilmek ve ihtiyaçların karşılanarak birlikte var olma ve gelişmenin varlığı durumudur. (Umut Psikodrama-Sosyometri Grup Yöneticisi Yetiştirme Enstitüsü – Günter- Elif Zigler) Yayınlanmamış ders notları.

7. ARAŞTIRMA’NIN ÖNEMİ

Her gün gazete, televizyon ve sosyal medyanın gündeminden düşmeyen kadına şiddet ve sosyal destek tartışmaları neredeyse günlük hayatın ve gündemin ayrılmaz bir parçası haline geldi.

Şiddet aynı zamanda aile dediğimiz yakın ilişkimizin olduğu bireyler arasında yaşanmaktadır. Maruz kalan da, uygulayan da insan. Hoşgörülü olan, sevebilen ve sosyal bir varlık olan insanın bir başkasına bu kadar şiddet uygulayabilmesi kendi güçsüzlüğünü şiddetin gücüyle ifade ettiği ya da gerçekten hasta olduğu anlamına mı gelir tartışılır.

Şiddete maruz kalan anne genellikle çaresizlik, ümitsizlik duyguları içindedir. Çocuğu da olsa başka birinin ihtiyaçlarıyla ilgilenebilecek duygusal enerjisi azalmıştır. Bu güne ve geleceğe dair belirsizlik, yoğun kaygı, çaresizlik hisseder. Çoğunlukla da travma sonrası stres bozuklukları (TSSB) yaşarlar. Aynı durum çocuklar içinde geçerlidir. Ayrıca bu konuda yeni bir araştırma konusu olabilir. Sığınma evindeki çocukların farklı yaş gruplarında olması nedeni ile biz çocuklarla psikodrama grup çalışması yapamadık, sadece annelerle çalışmayı tercih ettik.

Şiddet mağduru kadın Psikodrama sahnesinde rol gereği de olsa kendine şiddet uygulayan ve şiddete tanık olan kişilerin yerinde olmayı deneyimler.

Kullanılan eşleşme teknikleri ile annelerin çocuğunun ihtiyaçlarını, algılamasını ve bu ihtiyaçları karşılayabilmesinin olasılıklarını fark etmiş olurlar.

Şiddete maruz kalan çoğu anne gibi sığınak’takiler de çocuklarının kaderinin de kendisine benzeyeceğinden aşırı korkar, böyle olmasını engellemek için elinden geleni yapar.

Psikodramanın insanın içinde bulunduğu durumun birkaç aksesuar ve Psikodrama teknikleriyle kendi duygularını tanımasına olanak sağlayabileceği güçlü bir yöntem olduğunu düşünüyorum.

Psikodrama aracılığı ile eski ve anlamlandırılmayan duygular şimdi burada yeniden ortaya çıkar. Bu sayede tanımlanıp ifade edilememiş duygular, yaşama bu günkü bakış açısına göre yeniden değerlendirilip, gerçek yerlerine oturtulabilir.

Grup süreçlerindeki oyun aşamasında şiddete uğramış anne protogonist olduğunda çocuklarının rolüne geçtiğinde beden ifadesiyle, mimikleriyle, çocuğun şimdiye kadar yaşadığı travmasını ve duygusal sessizliğini ifade etme şansı olabilir. Böylece kendisinin ve çocuklarının durumunu bütün olarak algılayabilir ve anlayabilir varsanımın oluşmasına neden olmuştur. Bu nedenlerle çözüm sürecinde şiddet gören kadınlara sosyal desteğin yanında Psikodramanın olumlu duygu geliştirmelerinde katkısı olabileceğini varsayımımı deneyerek görmek için bu çalışmayı seçtim.

7.1. Araştırmanın Hipotezi

Araştırma konumda günümüzde çok konuşulan ve karşılaşılan şiddet olgusunun taraflarından birisi olan kadınları ; Yöntem olarak da Psikodramayı seçtim.

Sosyal destek ile birlikte, bir grup içinde çalışılan Psikodramanın kişinin yalnız olmadığı duygusuna olumlu katkısı olduğunu düşünüyorum. Sosyal destek artı Psikodrama , şiddet gören bu kişiler için güvenli bir ortamda, sorunuyla yüzleştirci, aynı zamanda kendini ifade etme, durumunu yorumlama ve yeniden yapılandırma fırsatını da vermiş olur. Kişi bu sayede kendi içinde bulunduğu durumu ve bir başka insanın gerçeğinin algılanmasına yardımcı olan bir yöntemdir. Bu varsayımımla çalışma evrenime katılan kişilerde bu farkındalıkla yaşamlarının devamında, kişiler arası çatışma ve kopuklukları, soyutlanma ve dışlanmaları ortadan kaldıracabileceğini, yaşam doyumlarına ve pozitif negatif duygu durumlarına olumlu katkısı olabileceğini düşündüm.

Sosyal desteğin varlığını fark edip ulaşana kadar, kendi yaşamında edilgen ve sıkıştırılmış olan kadın, çözümün bir parçası olarak yaşadığı ve öğrendiği tek yaklaşımın şiddet döngüsü girdabını değiştiremez kaderi olarak algılamak Psikodrama çalışmasında daha başka davranma seçeneklerinin olduğunu fark edebilirler.

Bu yöntemle çaresizlik ve çözümsüzlük girdabından çıkarak, etrafındaki çözüm olanaklarını algılama belki de sahnede küçük adımlarla deneme şansını yakalayabilirler. Şiddet gören kişide buradaki farkındalıkla, kendisinin geliştirdiği yeni tutumla çözümdeki rolünü fark edebilir. Bu sayede şiddetin yarattığı travmayı, aynı zamanda kendi içinde bulunduğu durumu ve diğer insanların gerçekliğini de algılayabilir olur inancım nedeniyle bu konuyu araştırmama neden oldu.

7.2. Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın evreni ve örnekleme, araştırmanın hipotezleri, sınırları, araştırma’da kullanılan ölçme araçları ve araştırma verilerinin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

7.2.1. Araştırmanın Modeli, Evreni ve Örnekleme

Araştırma kapsamının ilk bölümünde 2 gruba Psikodrama çalışması yapılmıştır.

- Birinci grup şiddete maruz kalmış aynı zamanda sosyal destekle birlikte Psikodrama almış, yani “Suriyeli Göçmen”. Suriyeli Göçmen Hanımlar (Suriye kökenli Türkiye’de yaşayan kadınlar) (n:10)
- İkinci grupta ise; Türkiye’de mevcut olan “Kadın Sığınma Evi”nden destek alan ve Psikodrama çalışmasına katılan Türkiye’de yaşayan kadınlar (n:10)

10’ar kişilik iki gruba ayırdığımız katılımcıları haftada 2 saat toplamda 16 saatlik 8 oturumla Psikodrama çalışması yapılmıştır.

Çalışma evrenimde bulunan kadınların ifadelerine göre şiddet davranışlarının şiddet türlerine göre dağılımı şu şekildeydi. Fiziksel, duygusal, suçlama, kıyaslama, eleştirme, ihtiyaçlarını karşılamama, kayıvalide, görümce, elti çatışması şeklinde idi.

Bir grubum savaş şiddetinden kaçmış Suriyeli kadınlardı. Onlarda da şiddetin şekli değişmiyordu. Evleri yıkılmış yakınları ölmüş, ya da kaybolmuş, tecavüze uğramış, eş, ağabey, baba baskısı ve dayacağı devam ediyordu. Arkadaşları veya ailesi ile görüşmesini engellemek. Hareket özgürlüğünü kısıtlamak. Çalışmaya, dilenmeye, ikinci üçüncü kadın olarak verilmeye zorlamak. Çocuklarından ayırmak, Terk etmekle tehdit etmek. Kendini suçlu hissetmesine neden olmak gibi bir çok şekilde olabilmektedir. Savaş, şiddet ve göç mağdurlukları yanında bir şekilde sosyal desteğe ulaşmış kişilerdi.

Yöntemi Ölçmek İçin Kullanılan Araçlar

Araştırma kapsamının ikinci bölümünde ise “Desteksiz” olan gruba sadece ön test, diğer üç gruba hem ön test hem de son test uygulaması yapılmıştır. Uygulama dağıtım tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışma öncesi ve sonrası uygulanan anketlerde Sosyal Destek- Yaşam

Doyumu-Olumlu Olumsuz Duygu durumlarının algısında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

7.2.1.1. Yaşam Doyum Ölçeği (Satisfaction with Life)

Araştırmamızda iyilik halinin diğer boyutu olan yaşam doyumunu anlamak amacıyla Yaşam Doyum Ölçeği kullanılmıştır.(YDÖ) YDÖ Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından oluşturulmuş ve ölçeğin Köker (1991) tarafından Ülkemize uyarlama çalışması yapılmıştır. Likert tipinde olan ve Toplam beş maddeden oluşan ölçek, 1–7 arasında puanlanmaktadır. YDÖ’ de işaretlenen seçeneklerin değerleri toplanarak toplam puan elde edilmektedir. Köker (1991) tarafından ölçekteki maddelerin herbirine verilen yanıtların kararlılığı için "test-tekrar test" yöntemi ve YDÖ nin ne denli iyi işlediğini anlamak amacıyla madde analizi çalışması yapılmıştır. Üç hafta ara ile iki kez uygulanan ölçeğin test – tekrar test güvenirlik katsayısı ,85 olarak bulunmuştur. Madde analizi çalışmasında ise, ölçeğin madde puanları ile test puanları arasındaki korelasyon katsayısı Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin toplam puan ile 1.Madde ,73; 2.Madde ,73; 3.Madde ,76, 4.Madde ,75; ve 5.Madde ,90 düzeyinde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca; ölçeğin yapılan güvenirlik çalışmasında, Cronbach-Alfa güvenirlik katsayısı ,76 olarak elde edilmiştir.

Yukarıdaki anketleri kolay uygulanabilirlikleri yanında, yaygın kullanımları hem de yüksek psikometrik özellikleri nedeniyle araştırmamda Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ) ve Yaşam Doyum Ölçeğini (YDÖ) kullanmayı tercih ettim.

7.2.1.2. Pozitif Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ)

İyi oluş süreçlerini anlamak amacı ile kullandığım Olumlu ve Olumsuz Duygu Ölçeği’ni Watson, Clark ve Tellegen (1988) tarafından duygu yapısının olumlu ve olumsuz iki temel boyutunu anlamak amacıyla geliştirilmiş. Anket, 10’u olumlu, 10’u olumsuz olmak üzere 20 duygu yansıtan 5 li likert tipidir. PNDÖ ’nin ülkemize uyarlaması Gençöz (2000) tarafından yapılmıştır. 1999 da üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı faktör analizi sonucunda ölçek maddelerinin orijinali ile tutarlı olarak pozitif ve negatif olmak üzere ağırlıklı olarak anlamlı ve birbirinden bağımsız iki faktör altında toplandığını belirlemiştir. Pozitif duygu faktörü toplam varyansın 13.40’ ını, negatif duygu ise 30.72’ sini açıklamaktadır. Ölçeğin iç tutarlığı pozitif ve negatif duygu durum için sırasıyla .86 ve .83; test tekrar test tutarlığı ise pozitif ve negatif duygu için sırasıyla, .40 ve .54 olarak belirlenmiştir. Gençöz çalışmasında ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliğini incelemek amacıyla Beck Depresyon Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri’ ni kullanmıştır. Bu sonuçlarda depresif belirtilerle negative ve pozitif duygu korelasyonu sırasıyla -.48 ve .51, Kaygı Ölçeğinin Pozitif ve Negatif Duygu korelasyonu sırasıyla -.22 ve .47 olarak belirlenmiştir.

7.2.1.3. Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support-MSPSS)

ÇBASDÖ: Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği Zimet ve Dahlem tarafından 1988 de geliştirilmiştir. Eker ve Arkan tarafından 1995 te Türk toplumuna uyarlaması yapılmıştır. Ölçek, her eğitim düzeyindeki insanın algılayabileceği on iki maddeden oluşmuştur. Toplam 12 maddeden oluşan ölçek “kesinlikle hayır” ile “kesinlikle evet” arasında değişen 7 dereceli (1-7 puan), Likert tipi bir ölçektir.

Yüksek puanlar, algılanan desteğin yüksek oluşuna, düşük puanlar ise desteğin algılanmadığına ya da destekten yoksun oluşu belirtmektedir.

7.3. Verilerin Toplama Araçları - Süreci

Araştırmaya ilişkin veri toplama uygulamaları Mart – Kasım 2015 dönemi içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma da Likert tarzı, 7 dereceli YDÖ, Pozitif Negatif Duygu Ölçeği ve SDÖ ve Psikodrama teknikleri uygulanmıştır.

Projeye katılmak isteyenlere araştırmanın amacı ve önemi konusunda bilgiler verilmiş olup, dolduracakları formların gizli kalıp sadece araştırma ve tez amaçlı kullanılacağına dair sözlü bilgi verilmiştir. Araştırmayan gönüllü olarak katılmayı kabul ettiklerine dair sözlü onam alınmıştır .

7.4. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada örnekleme oluşturan bireylerin demografik özellikleri ile ilgili bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve yaş, medeni durum, çalışma durumu, çocuk sayısı v.b. soruları içeren “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

7.5. Araştırmanın Sınırları

- Bu araştırma, Şiddet gören kadınlar ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, 40 kişi ile sınırlandırılmıştır.
- Bu araştırmanın süresi, 274 günü kapsamaktadır.
- Bu araştırmaya katılan kadınların yaş aralıkları 28-54 yaş aralığındadır.

7.6. İstatistiksel Analiz

Araştırmanın verileri; Aritmetik ortalama, Yüzdelerik frekans, Cronbach's Alpha, Tek yönlü Varyans (ANOVA) cinsinden SPSS 17.0 ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın bulgularına iki ayrı analiz uygulanmıştır.

- Cronbach's Alpha
- Anova

Cronbach's Alpha analizi, soruların birbirleri ile yakınlıklarının derecesini ortaya koymak için yapılır. Bu analizi yaparken bizim için önemli noktalardan birisi Cronbach's Alpha değeridir. Bu değer;

- $0.00 < a < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil
- $0.40 < a < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirlikte
- $0.60 < a < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir
- $0.80 < a < 1.00$ ise ölçek yüksek güvenilirlikte

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,904	12

Cronbach's Alpha değeri 0.80 (.904) değerinden daha büyük olduğundan data yüksek güvenilirliktedir.

Anova analizi sonucu %95 güvenle, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

ANOVA Analizi

- "Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan var" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- "İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- "Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan var" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- "Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- "İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenilebilirim" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- "Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- "Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda analizin uygulandığı 12 ifadeyi detayları ile görebilirsiniz.

ANOVA							
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	p	
Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan var	Gruplar Arası	98.871	3	32.957	10.936	,000	"Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan var" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
	Grup İçi	198.900	66	3.014			
	Toplam	297.771	69				
Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan var	Gruplar Arası	23.543	3	7.848	2.159	,101	"Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan var" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
	Grup İçi	239.900	66	3.635			
	Toplam	263.443	69				
Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır	Gruplar Arası	16.600	3	5.533	1.546	,211	"Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
	Grup İçi	236.200	66	3.579			
	Toplam	252.800	69				
İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım	Gruplar Arası	103.850	3	34.617	11.285	,000	"İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
	Grup İçi	202.450	66	3.067			
	Toplam	306.300	69				
Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan var	Gruplar Arası	37.293	3	12.431	3.143	,031	"Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan var" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
	Grup İçi	261.050	66	3.955			
	Toplam	298.343	69				
Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar	Gruplar Arası	32.421	3	10.807	3.422	,022	"Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
	Grup İçi	208.450	66	3.158			
	Toplam	240.871	69				
İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim	Gruplar Arası	49.150	3	16.383	4.668	,005	"İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
	Grup İçi	231.650	66	3.510			
	Toplam	280.800	69				
Sorunlarımı ailemle konuşabilirim	Gruplar Arası	28.786	3	9.595	2.309	,084	"Sorunlarımı ailemle konuşabilirim" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
	Grup İçi	274.300	66	4.156			
	Toplam	303.086	69				
Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım	Gruplar Arası	44.136	3	14.712	4.756	,005	"Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var" sorusu ile destek alma

var	Grup İçi	204.150	66	3.093			şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
	Toplam	248.286	69				
Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan var	Gruplar Arası	20.659	3	6.886	1.630	,191	"Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan var" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
	Grup İçi	270.400	64	4.225			
	Toplam	291.059	67				
Kararımı vermeden ailem bana yardımcı olmaya isteklidir	Gruplar Arası	4.021	3	1.340	,361	,782	"Kararımı vermeden ailem bana yardımcı olmaya isteklidir" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
	Grup İçi	245.350	66	3.717			
	Toplam	249.371	69				
Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim	Gruplar Arası	54.721	3	18.240	6.039	,001	"Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim" sorusu ile destek alma şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
	Grup İçi	199.350	66	3.020			
	Toplam	254.071	69				

4.BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sonucunda ulaşılan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulguların tabloları ve yorumları bulunmaktadır.

4.1.Katılımcıların Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Aşağıdaki tabloda katılımcıların detaylarını görebilirsiniz.

Tablo 1.1: Katılımcı Detayları

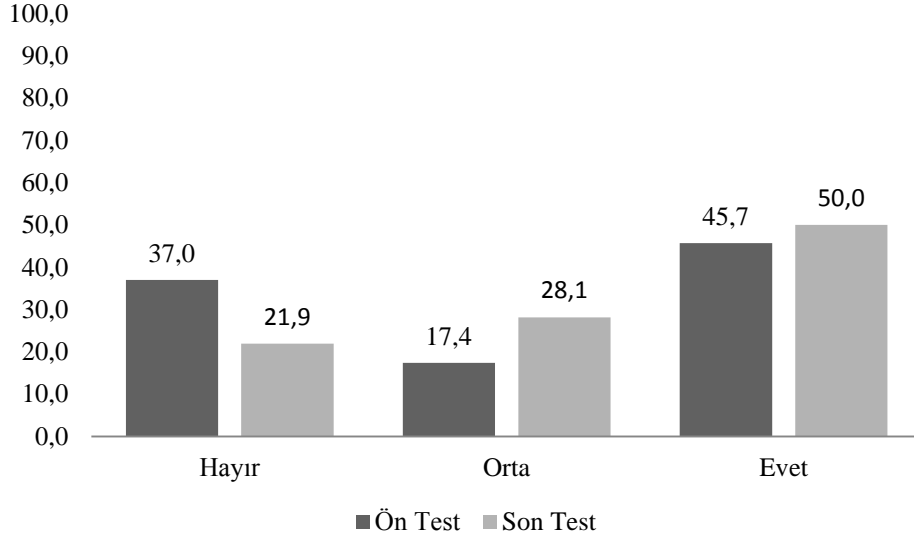
	Ö. T.	S.T.
	n	N
Sığınma Evi Desteği	10	10
Destek+İlaç	10	10
Desteksiz	10	0
Suriyeli Göçmen Kadınlar	10	10
Genel Toplam	40	30

Tablo1.2: Uygulanan şiddetin türü

Projemize katılmış olan görüşmecilerin yaşamış oldukları şiddete baktığımızda katılımcıların hepsinin fiziksel şiddete maruz kaldıkları gözlemlenmiştir.

Fiziksel	Duygusal	Sözel	Ekonomik	Toplam
n	n	n	n	n
40	8	9	6	40

Tablo 2.1: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

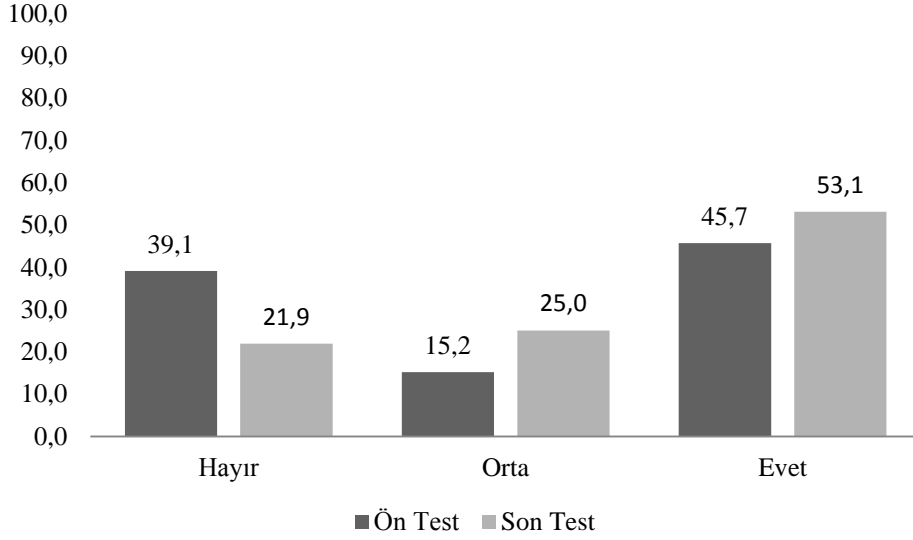
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan var” diyenlerin oranı %45,7 iken S. testte bu oran %50,0’ye yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,2 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek alanların %46,7’si ailesi ve arkadaşları dışında olan ve ihtiyacı olduğunda yanımda olan bir insan olduğunu düşünürken, bu oran destek almayanlarda %0’dır.

Tablo 2.2: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor, kurum) var.

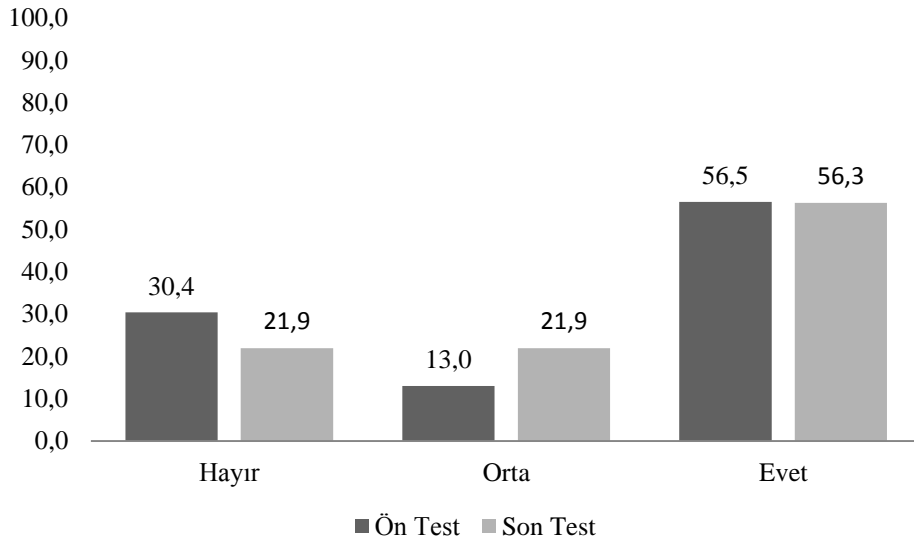
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan yok” diyenlerin oranı %39,1 iken S.testte bu oran 21,9’a gerilemiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,2 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek alanların %48’ü ailesi ve arkadaşları dışında olan ve sevinç ve kederini paylaşabileceği bir insan var olduğunu söylerken bu oran, destek almayanlarda %20’ye kadar düşmektedir.

Tablo 2.3: Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır

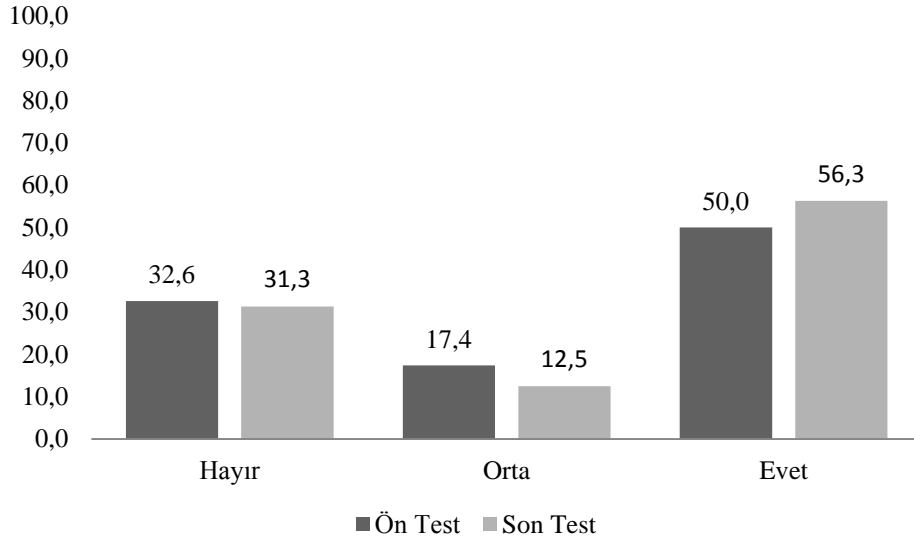
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışmaz” diyenlerin oranı %30,4 iken S.testte bu oran 21,9’a gerilemiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,1 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek alanların %51,7’si ailesinin gerçekten ona yardımcı olmaya çalıştığını düşünürken, bu oran destek almayanlarda %30’a kadar düşmektedir.

Tablo 2.4: İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım

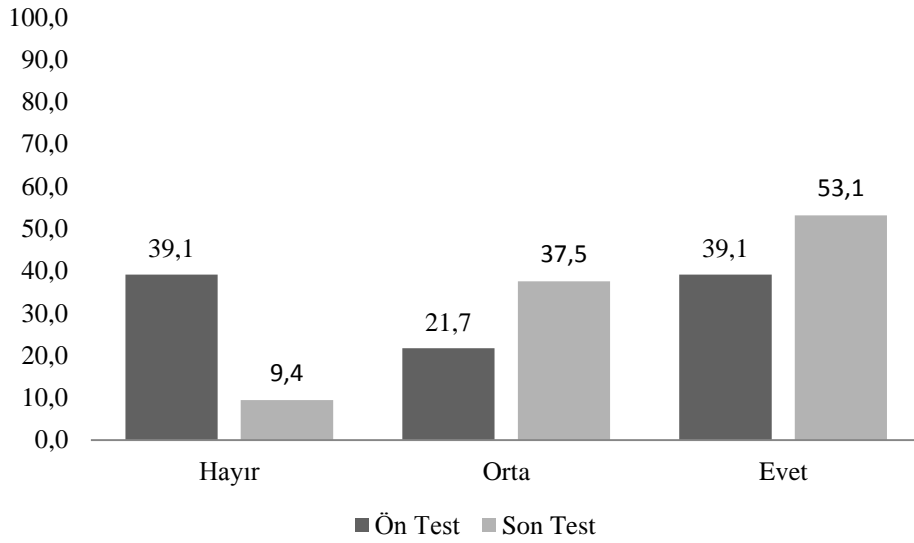
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım” diyenlerin oranı %50,0 iken S.testte bu oran %56,3’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,1 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek alanların %51,7’si ihtiyacı olan duygusal yardımı ve desteği ailesinden aldığını düşünürken, bu oran destek almayanlarda %10’a kadar düşmektedir.

Tablo 2.5: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan var

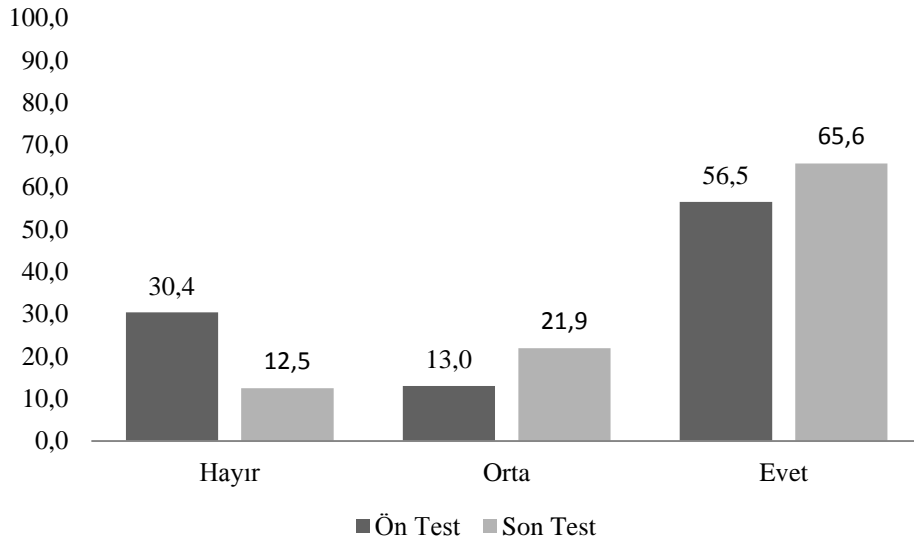
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan var” diyenlerin oranı %39,1 iken S.testte bu oran %53,1’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,4 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek alanların %46,7’si ailesi ve arkadaşları dışında olan ve onları gerçekten rahatlatan bir insan olduğunu düşünürken, bu oran destek almayanlarda bu oran %10’a kadar düşmektedir.

Tablo 2.6: Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar

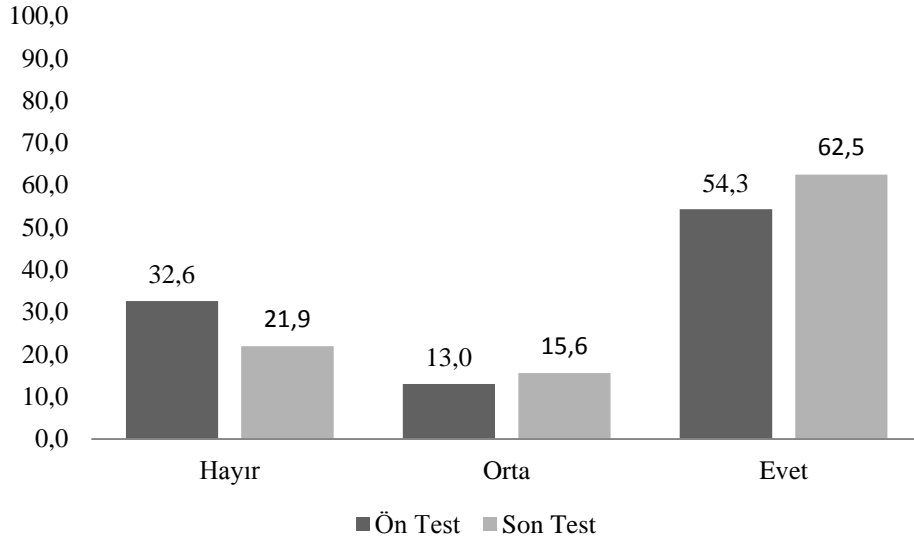
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar” diyenlerin oranı %56,5 iken S.testte bu oran %65,6’ya yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,3 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek alanların %63,3’ü arkadaşlarının gerçekten yardımcı olmaya çalıştıklarını düşünürken, bu oran destek almayanlarda %20’ye kadar düşmektedir.

Tablo 2.7: İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenilebilirim

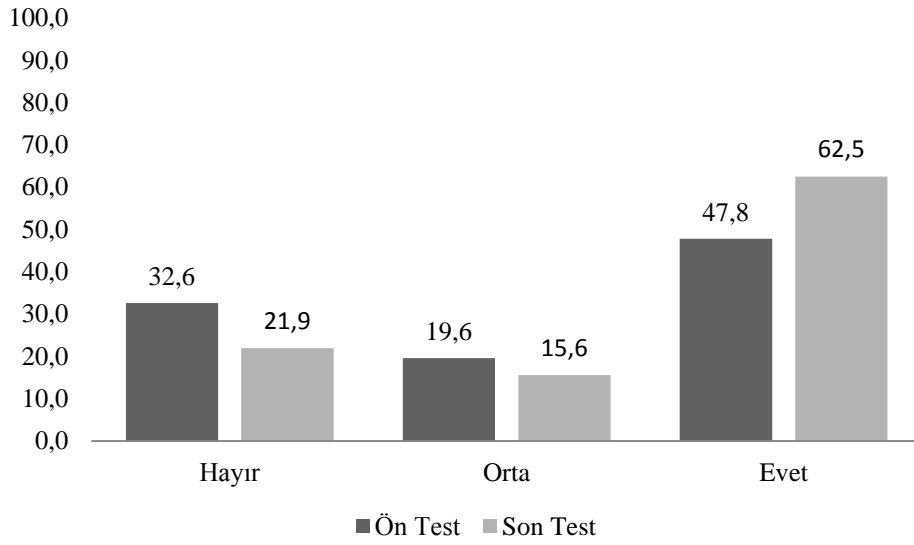

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenilebilirim” diyenlerin oranı %54,3 iken S.testte bu oran %62,5’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,2 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir. Destek alanların %61,7’si işler kötü gittiğinde arkadaşlarına güvenirken, bu oran destek almayanlarda %10’a düşmektedir.

Tablo 2.8: Sorunlarımı ailemle konuşabilirim

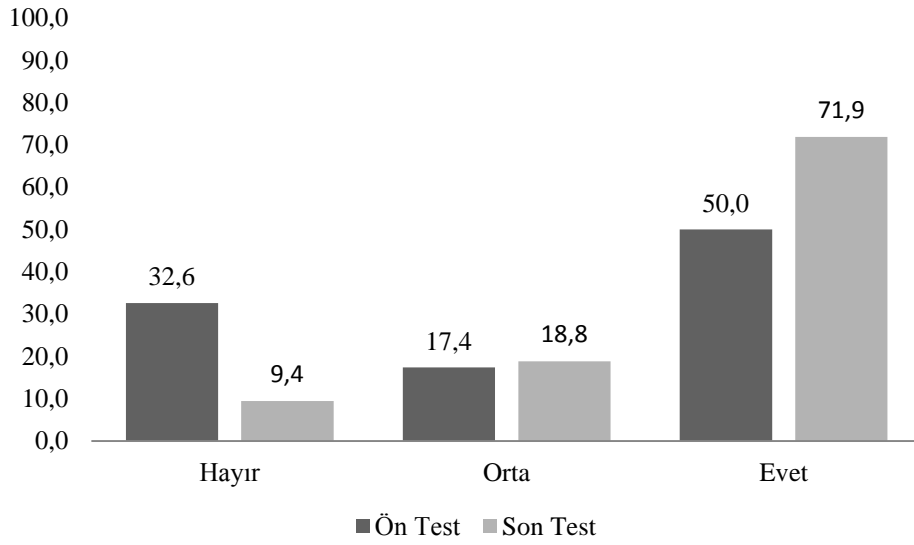
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Sorunlarımı ailemle konuşabilirim” diyenlerin oranı %48,8’ken S.testte bu oran %62,5’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,3 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek alanların %53,3’ü sorunlarını ailesiyle konuşabilirken, bu oran destek almayanlarda %10’a düşmektedir.

Tablo 2.9: Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var

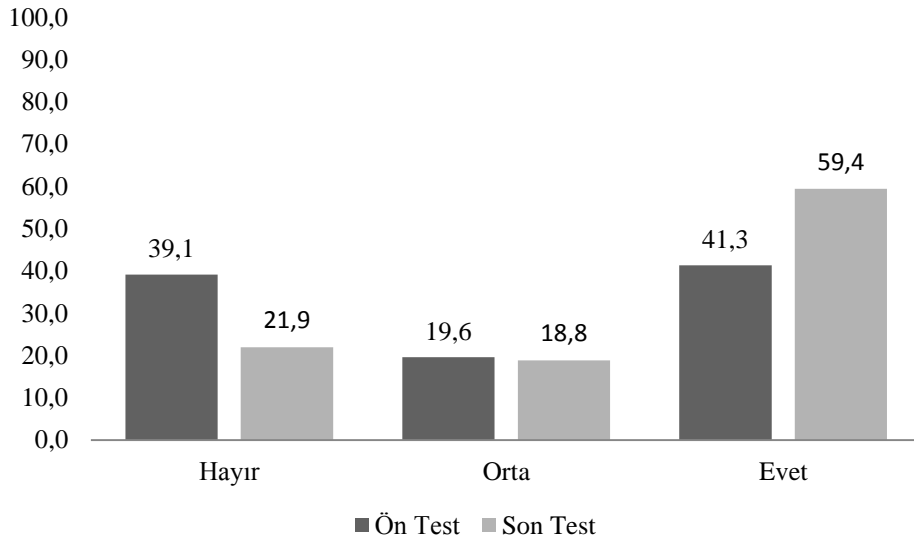
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var” diyenlerin oranı %50,0 iken S.testte bu oran %71,9’a yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,5 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek alanların %63,3’ü sevinç ve kederlerini paylaşabileceği bir arkadaşı olduğunu belirtirken, destek almayanlarda bu oran %10’a düşmektedir.

Tablo 2.10: Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan var

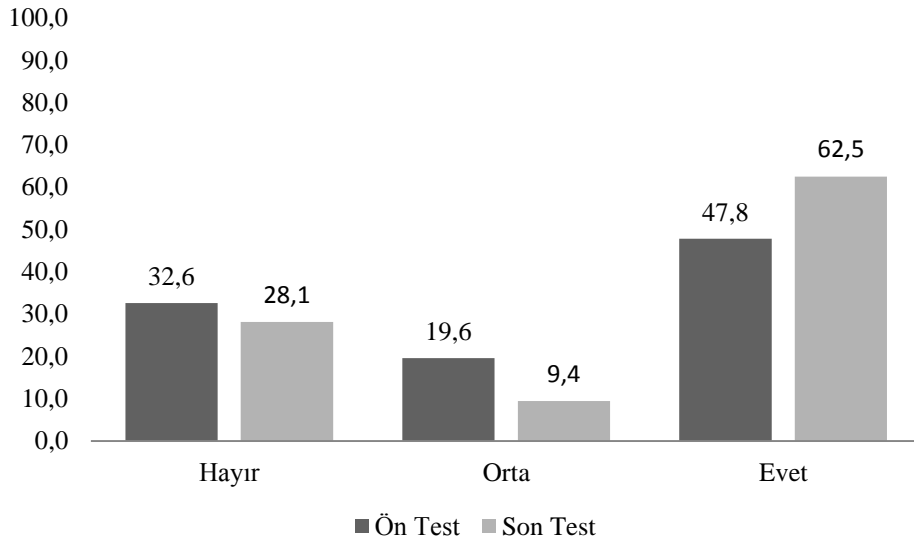
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan var” diyenlerin oranı %41,3’ken S.testte bu oran %59,4’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,4 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek almayanların %75’i aile ve arkadaşları dışında olan ve duygularına önem veren bir insanın olmadığını belirtirken, bu oran destek alanlarda %35’e düşmektedir.

Tablo 2.11: Kararımı vermeden ailem bana yardımcı olmaya isteklidir

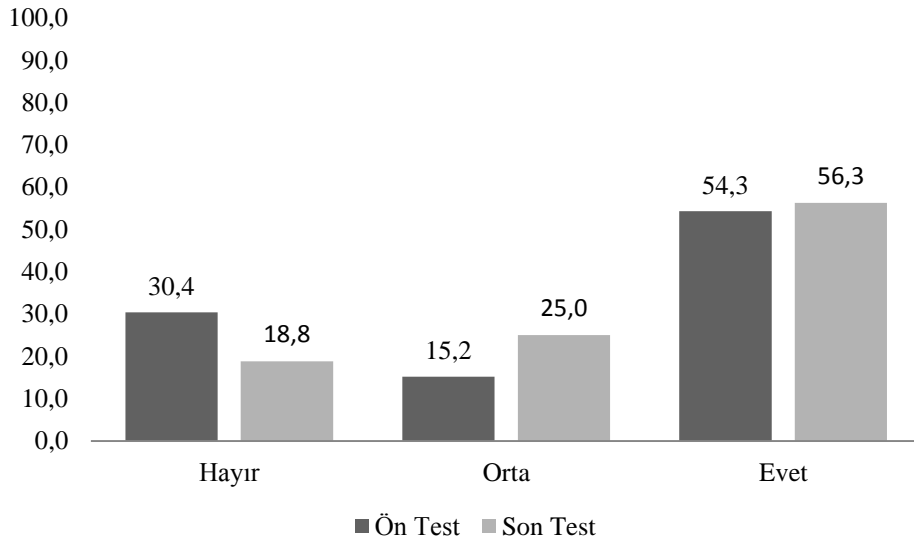

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Kararımı vermeden ailem bana yardımcı olmaya isteklidir” diyenlerin oranı %47,8’ken S.testte bu oran %62,5’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,2 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir. Destek alanların %55’i karar verirken ailesinin desteğini aldığını belirtirken, bu oran destek almayanlarda %30’a düşmektedir.

Tablo 2.12: Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

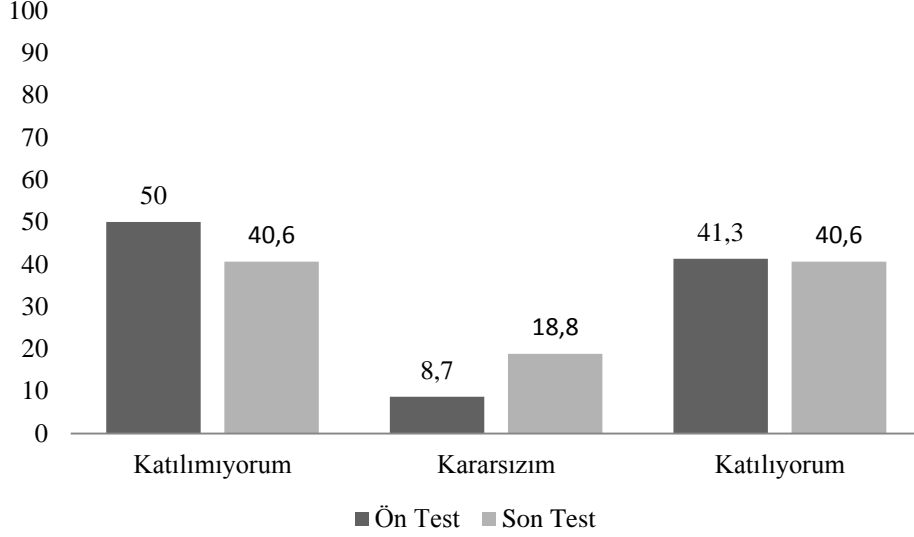
Ö. testte “Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim” diyenlerin oranı %54,3’ken S.testte bu oran %56,3’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,1 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Destek almayan kişiler'in %60'ı sorunlarını arkadaşlarıyla konuşamazken, destek alanların %58,3'ü sorunlarını arkadaşları ile konuşabilmektedirler.

Yaşam Doyumu

Tablo 3.1: Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın

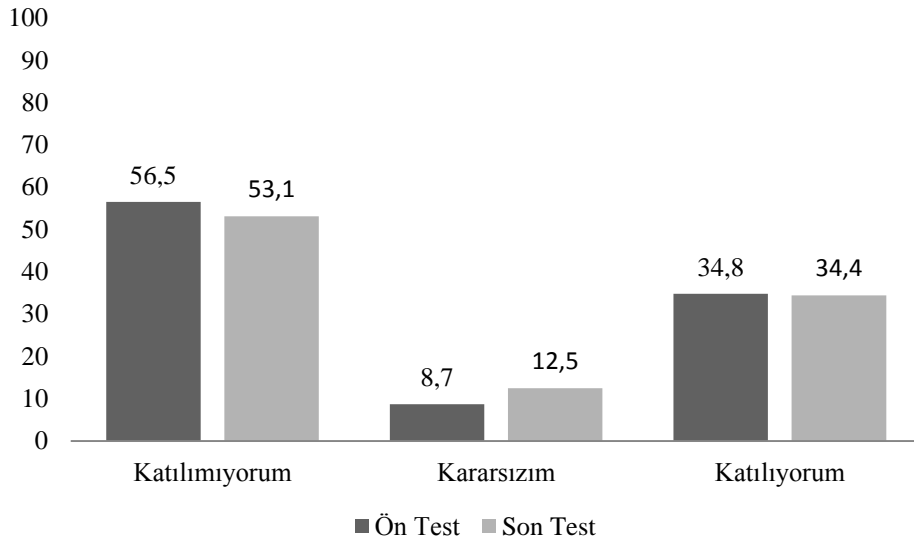
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın” ifadesine katılmıyorum diyenlerin oranı %50,0’ken S.testte bu oran %40,6’ya düşmüştür.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,1 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın diyen Suriyeli Göçmen Kadınların oranı %60'a kadar yükselirken, bu oran Sığınma Evi Desteği alan kadınlarda %5'e düşmektedir.

Tablo 3.2: Hayat şartlarım mükemmel

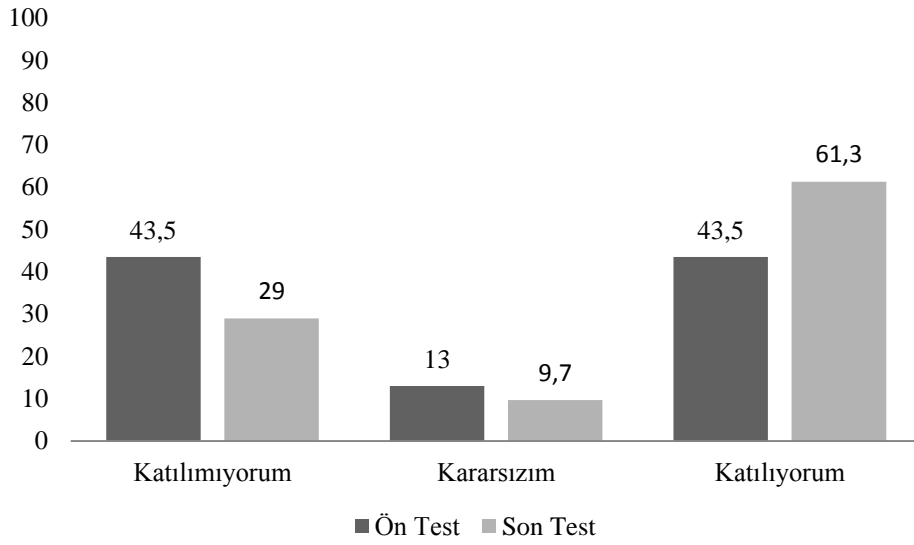

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Hayat şartlarım mükemmel” ifadesine katılmıyorum diyenlerin oranı %56,5’ken S.testte bu oran %53,1’e düşmüştür.

Hayat şartlarım mükemmel değildir diyen Suriyeli Göçmen Kadınlar %60’ken, bu oran Sığınma Evi Desteği alanlarda %70’e çıkmaktadır.

Tablo 3.3: Hayatımdan memnunum

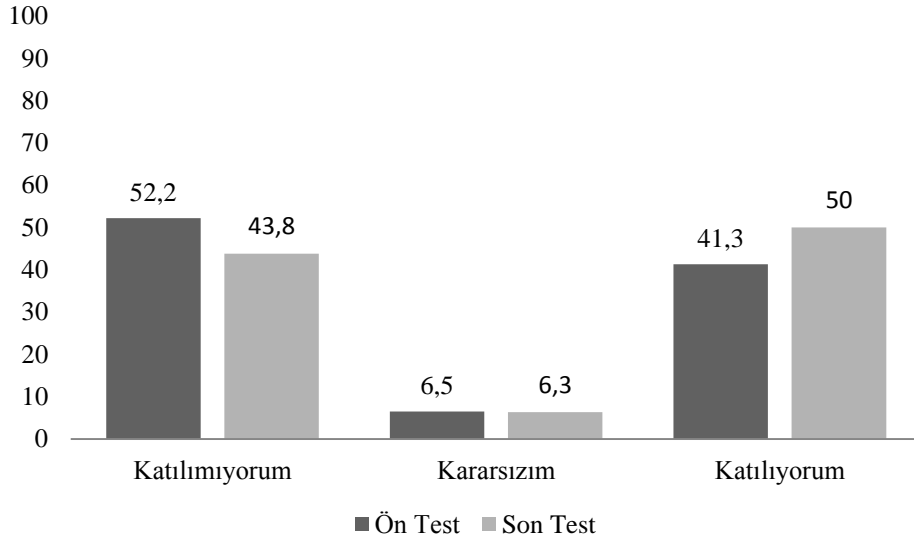
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Hayatımdan memnunum” ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %43,5’ken S.testte bu oran %61,3’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,3 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir.

Hayatımdan memnunum diyen Suriyeli Göçmen Kadınların oranı %70’dir. Sığınma Evi Desteği alanlarda bu oran %30’a düşmektedir.

Tablo 3.4: Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim

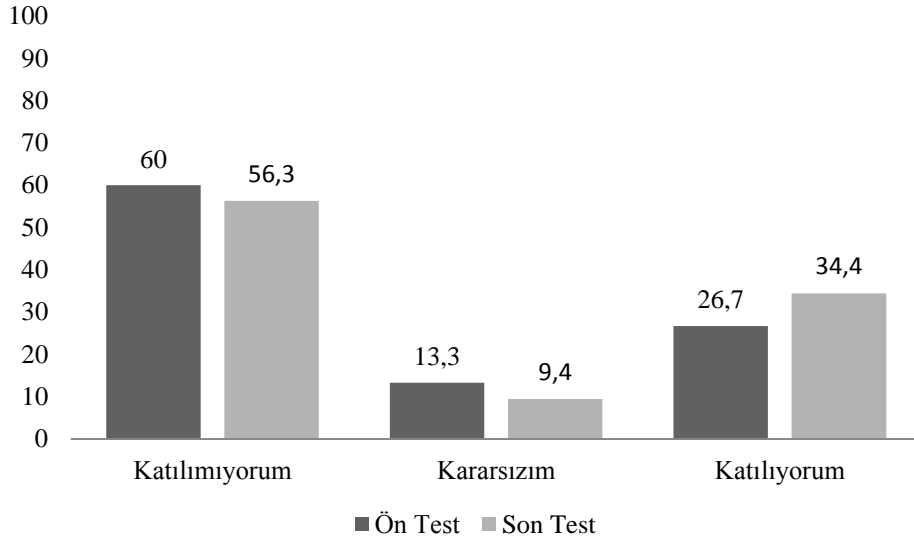
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim” ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %41,3’ken S.testte bu oran %50’ye yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,2 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir. Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim diyen Suriyeli Göçmen Kadınların oranı %60’dır.

Sığınma Evi Desteği alanlarda ise; Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde etmedim diyenlerin oranı %75’dir.

Tablo 3.5: Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

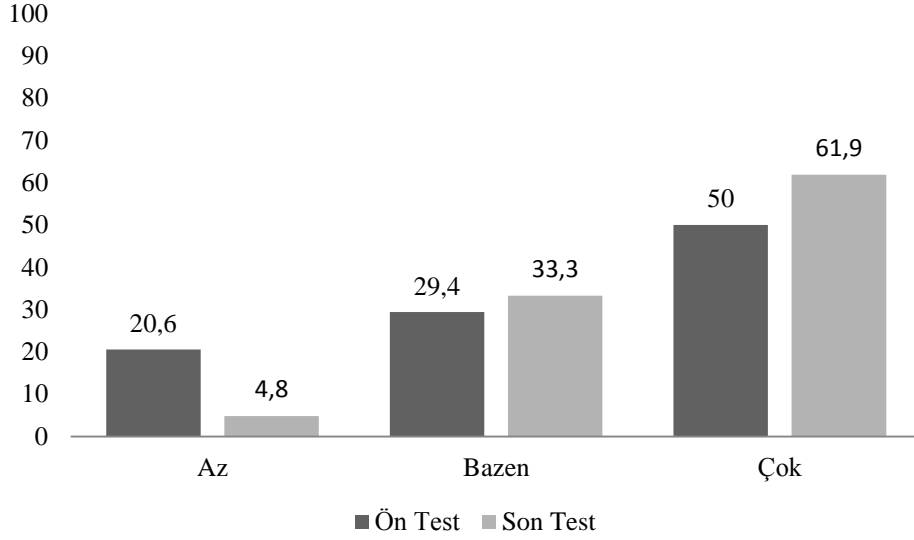
Ö. testte “Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim” ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %26,7’ken S.testte bu oran %34,4’e yükselmiştir.

Ö. ve S. testte genel ortalamalara bakıldığında 0,1 puanlık olumlu bir artış gözlemlenmiştir. Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim diyen Suriyeli göçmen kadınların oranı %65’dir.

Sığınma Evi Desteği alanlarda ise; Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen her şeyi değiştirirdim diyenlerin oranı %85’dir.

Olumlu Olumsuz Duygu Ölçeği

Tablo 4.1: İlgili

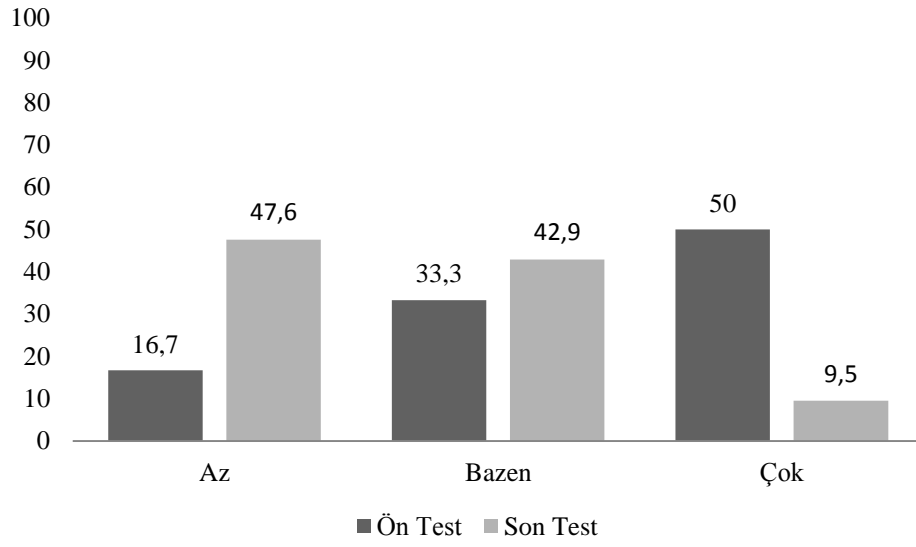

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “İlgili” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %50,0’ken S.testte bu oran %61,9’e yükselmiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %25’i ilgili olduğunu belirtirken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %84,2’ye yükselmektedir.

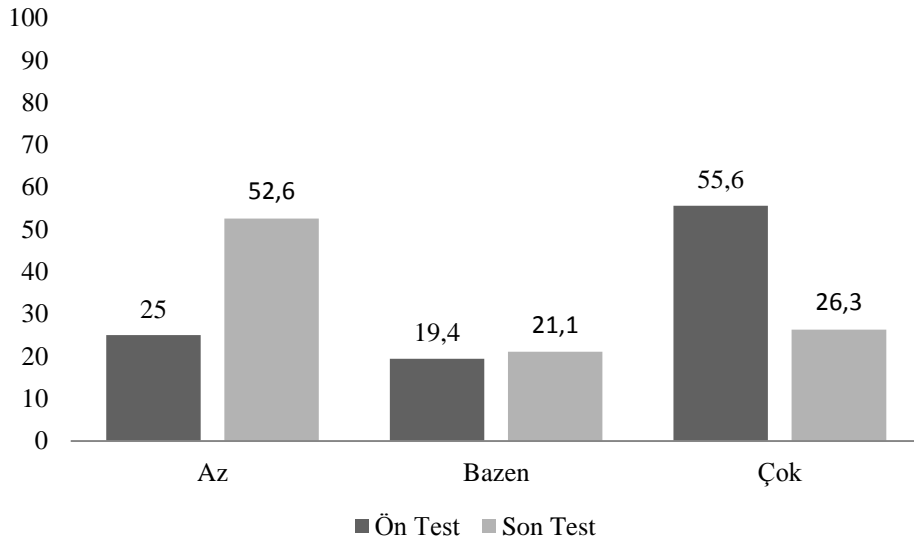
Tablo 4.2: Sıkıntılı

Baz: Ö.T. 40; S.T.30

Ö. testte “Sıkıntılı” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %50,0’ken S.testte bu oran %9,5’e gerilemiştir. Gruplar arası anlamlı derecede farklar görülmemektedir.

Tablo 4.3: Heyecanlı

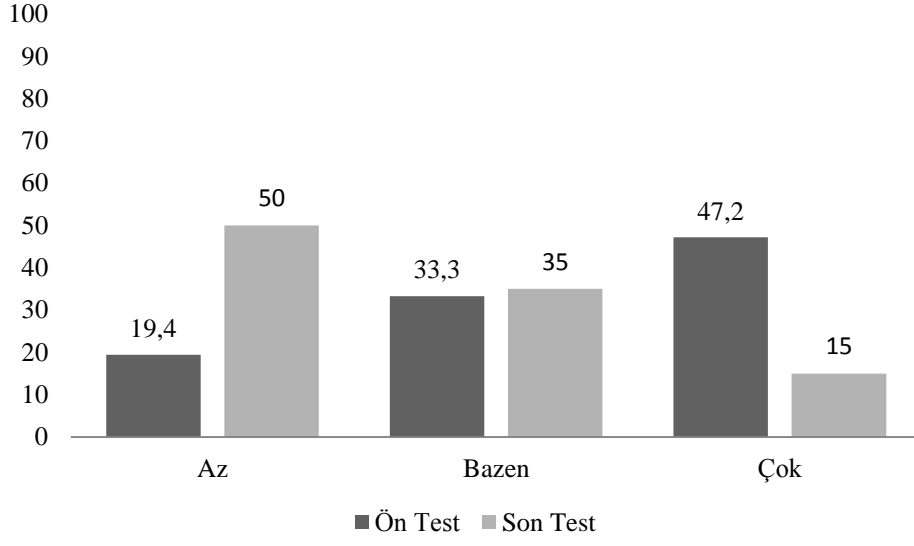
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Heyecanlı” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %55,6’ken S.testte bu oran %26,3’e gerilemiştir.

Destek ve psikodrama alanlar ile sadece ilaç desteği alanlar kıyaslandığında dikkat çeken sonuç şöyledir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %35’i heyecanlıyken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %64,7’ye yükselmektedir.

Tablo 4.4: Mutsuz

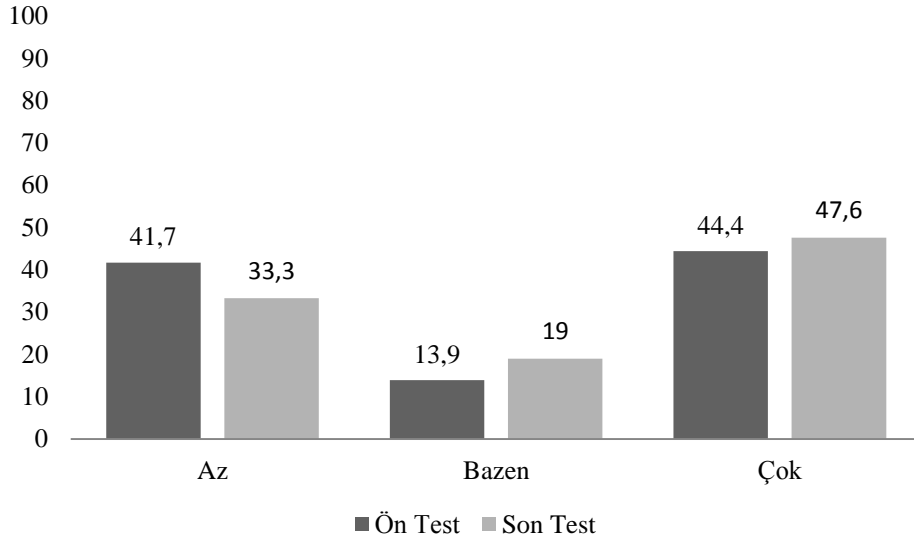

Baz: Ö.T. 40; S.T.30

Ö. testte “Mutsuz” duyguya katılıyorum diyenlerin oranı %47,2’ken S.testte bu oran %15’e gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %60’ı mutsuzken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %33,3’dür. Burada da ilaç desteği alanlar kendilerini daha az mutsuz hissetmekte oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4.5: Güçlü

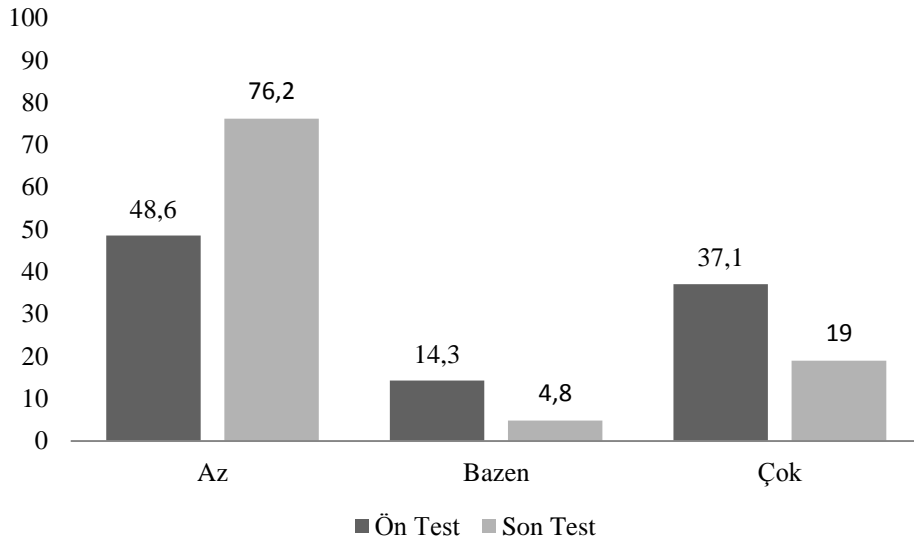

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Güçlü” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %44,4’ken S.testte bu oran %47,6’ya yükselmiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %70’i güçlü olduğunu düşünürken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %26,3’dür.

Tablo 4.6: Suçlu

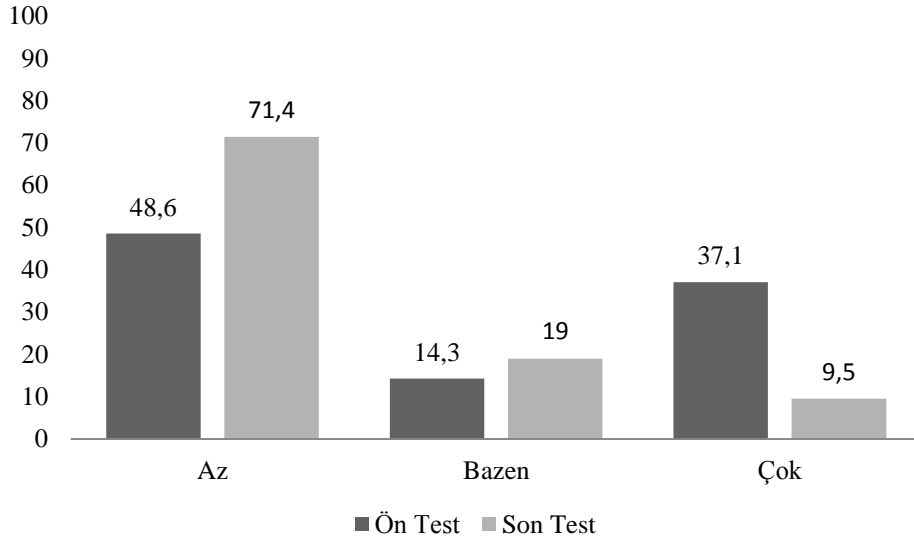

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Suçlu” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %37,1 S.testte bu oran %19’a gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %55’i suçlu olduğunu düşünürken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %16,7’dir. İlaç desteği suçluluk duygusunun gerilemesinde daha etkin olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7: Ürkmüş

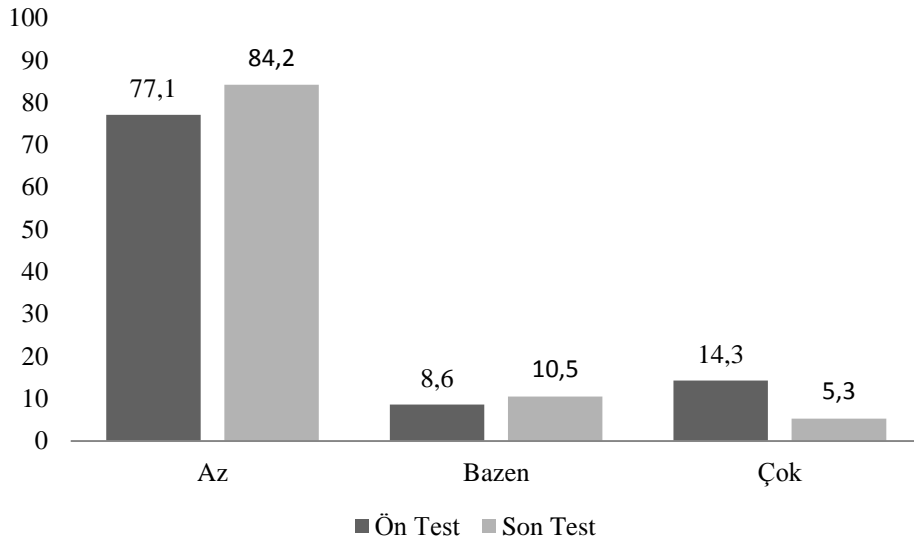

Baz: Ö.T. 40; S.T.30

Ö. testte “Ürkmüş” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %37,1 S.testte bu oran %9,5’e gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %40’ı ürktüğünü belirtirken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %16,7’dir.

Tablo 4.8: Düşmanca

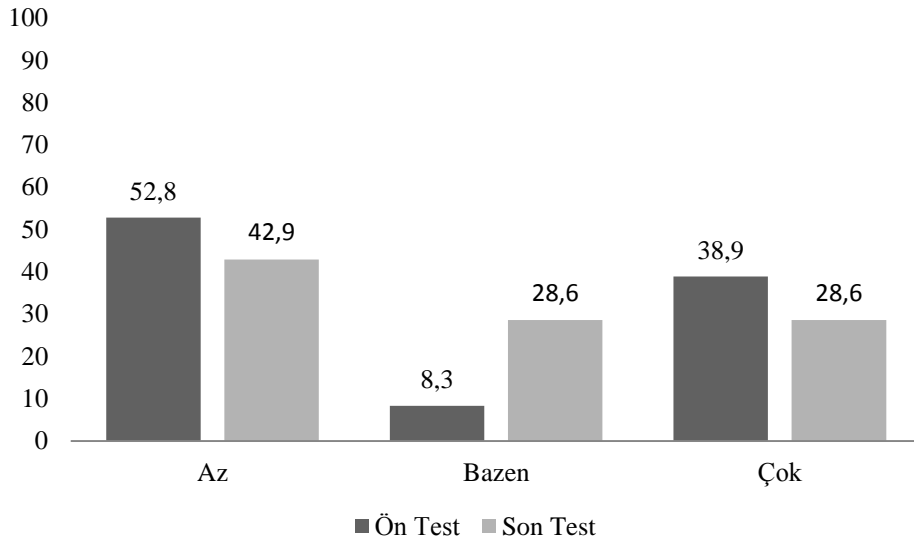
Baz: Ö.T. 40; S.T.30

Ö. testte “Düşmanca” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %14,3 S.testte bu oran %5’3’e gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %21,1’i düşmanca duygu yaşarken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %1’dir.

Düşmanca duygu ifadelerinin azalmasında da gruplar arasında oldukça anlamlı farklar olduğu görülmektedir.

Tablo 4.9: Hevesli

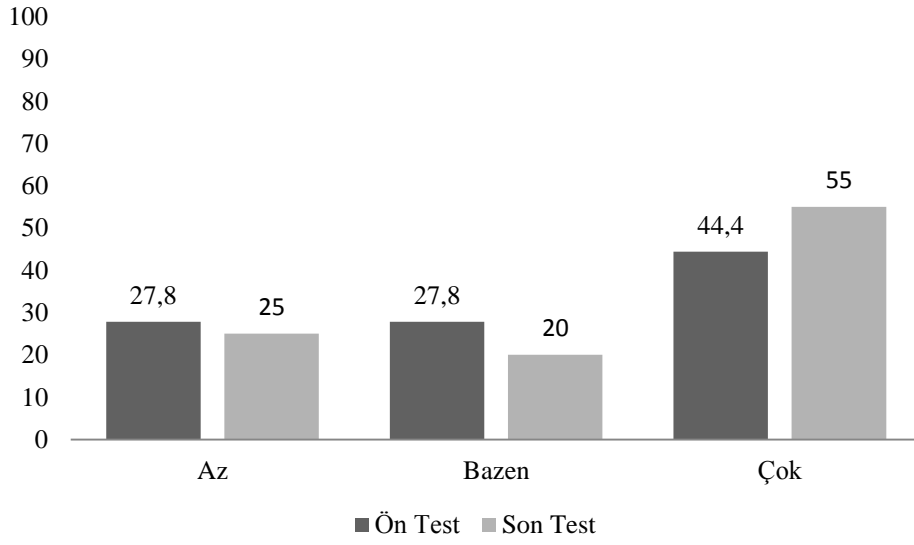

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Hevesli” duygu ifadesine katılmıyorum diyenlerin oranı %52,8 S.testte bu oran %42,9’a gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %80’i hevesli olmadığını belirtirken Yaşama karşı %20 heves duygu ifadesi varken “İlaç Desteği” alanların %47,4’ünün çok hevesli olduğu görülmüştür.

Tablo 4.10: Gururlu

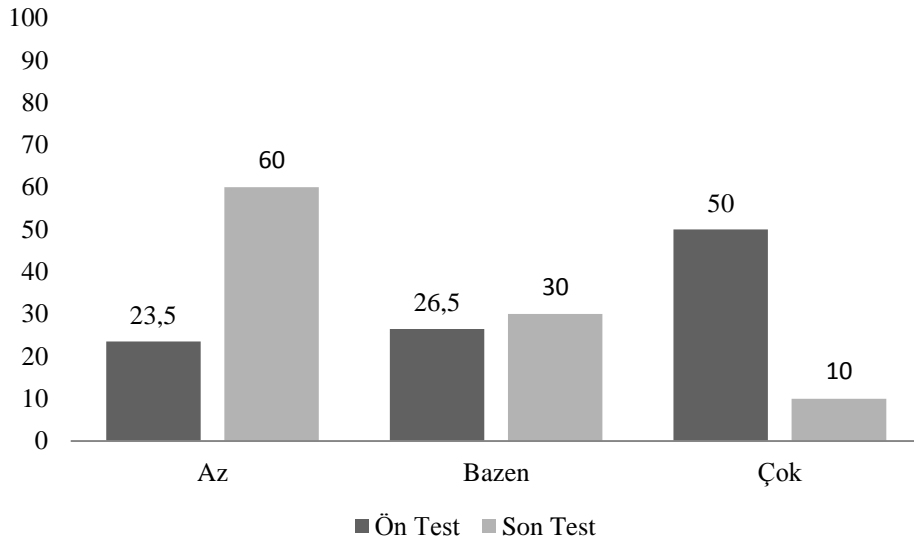
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Gururlu” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %44,4 S.testte bu oran %55’e yükselmiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %50’si gururlu olmadığını belirtirken “İlaç Desteği” alanların %66,7’si çok gururlu olduğunu belirtmiştir.

Burada da İlaç desteği alanlar diğerlerine göre kendilerini daha gururlu hisstmektedirler.

Tablo 4.11: Asabi

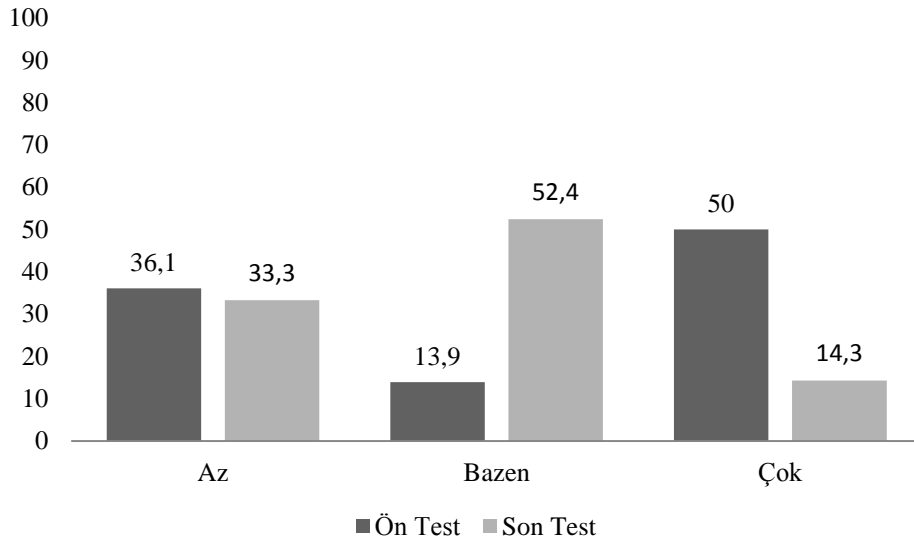
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Asabi” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %50,0 S.testte bu oran %10’a gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %40’ı çok asabi olduğunu belirtirken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %35,3’dür.

Sosyal destek ve psikodrama sonrası kişiler kendilerini çok daha az asabi hissetmektedirler.

Tablo 4.12: Uyanık

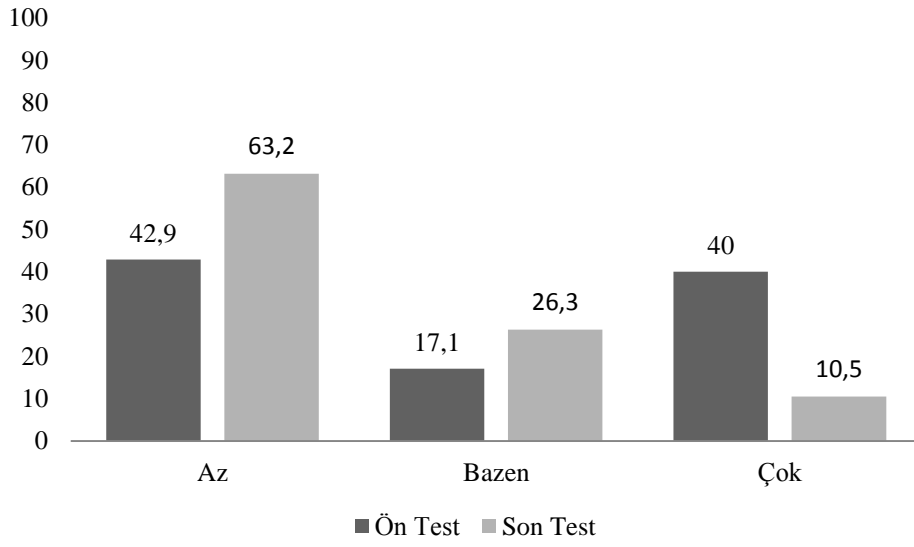

Baz: Ö.T. 36; S.T. 21

Ö. testte “Uyanık” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %50,0 S.testte bu oran %14,3’e gerilemiştir.

Bu sorudada gruplar arasında anlamlı derecede fark görülmemiştir.

Tablo 4.13: Utanmış

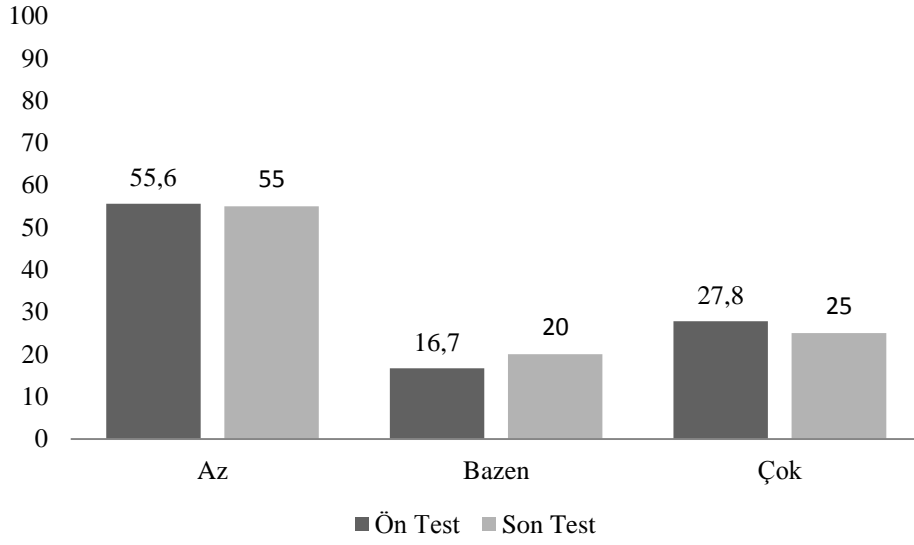
Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Utanmış” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %640,0 S.testte bu oran %10,5’e gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %55’i çok utandığını belirtirken bu oran “İlaç Desteği” alanlarda %11,8’dir.

İlaç desteği utanma duygularının azalması oldukça etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 4.14: İlhamlı

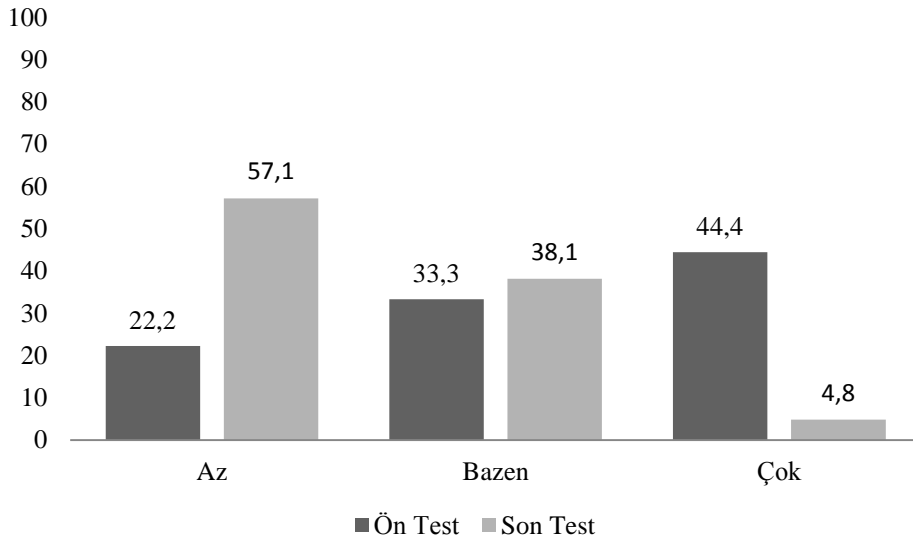

Baz: Ö.T. 40; S.T.30

Ö. testte “İlhamlı” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %27,8 S.testte bu oran %25’e gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %80’i az ilhamlıyken “İlaç Desteği” alanlarda çok ilhamlı olma durumu %55,6’ya kadar yükselmektedir.

Tablo 4.15: Sinirli

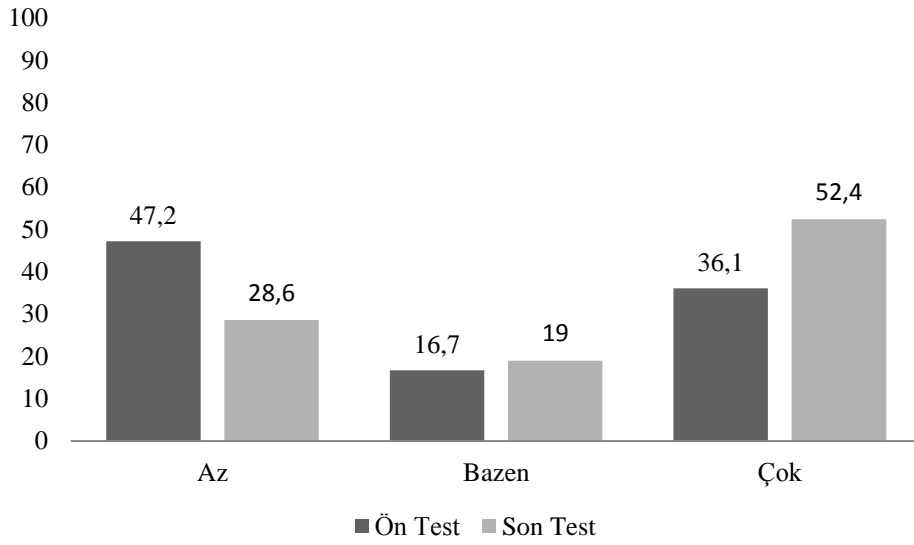

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Sinirli” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %44,4 S.testte bu oran %4,8’e gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %25’i sinirliken “İlaç Desteği” alanlarda sinirli olma durumu 36,8’e kadar yükselmektedir.

Tablo 4.16: Kararlı

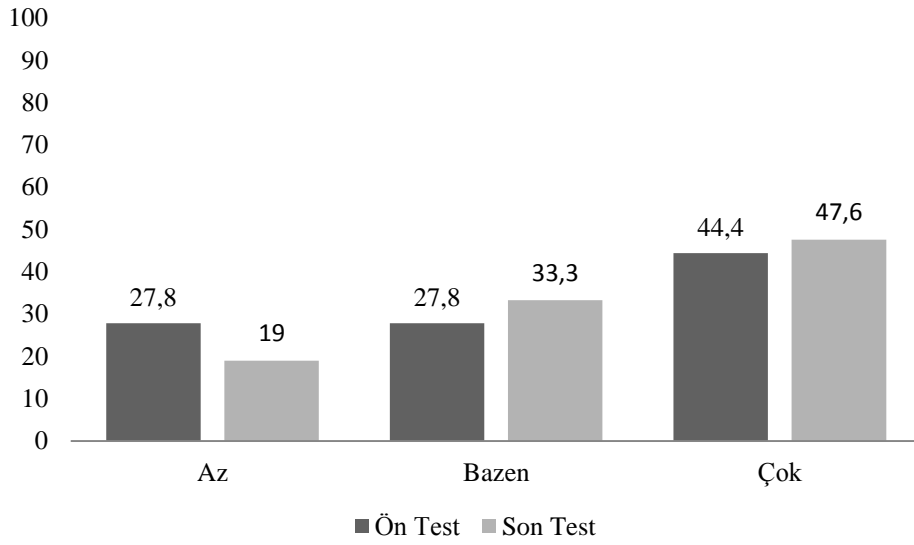

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Kararlı” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %36,1 S.testte bu oran %52,4’e yükselmiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %70’i kararsızken “İlaç Desteği” alanlarda kararlılık oranı %42,1’e yükselmektedir.

Tablo 4.17: Dikkatli

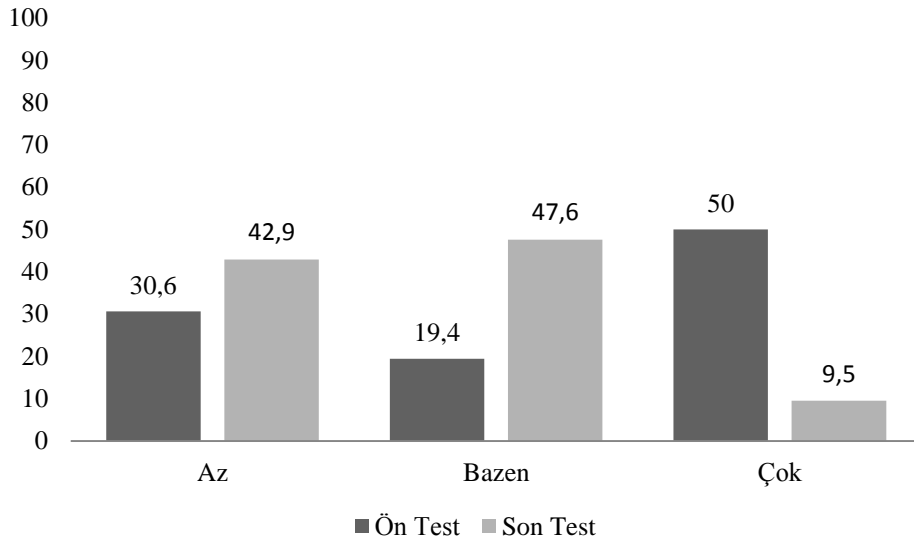

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Dikkatli” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %44,4 S.testte bu oran %47,6’ya yükselmiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlar’ın %20’si çok dikkatli’yken “İlaç Desteği” alanlarda bu oran %47,4’e yükselmektedir.

Tablo 4.18: Tedirgin

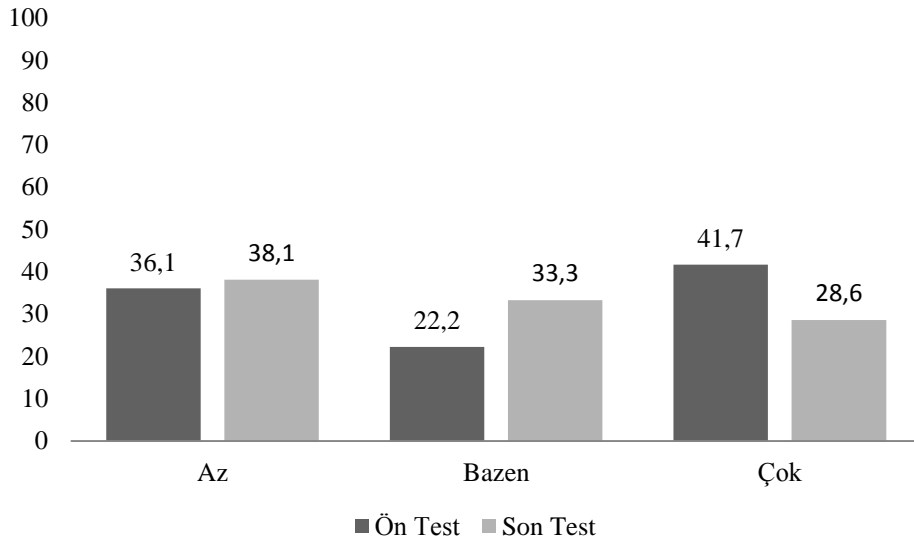

Baz: Ö.T. 40; S.T.30

Ö. testte “Tedirgin” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %50,0 S.testte bu oran %9,5’e gerilemiştir.

Sosyal destek ve psikodrama katılımcıların tedirginlik duygu ifadelerinin azalmasında oldukça etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 4.19: Aktif

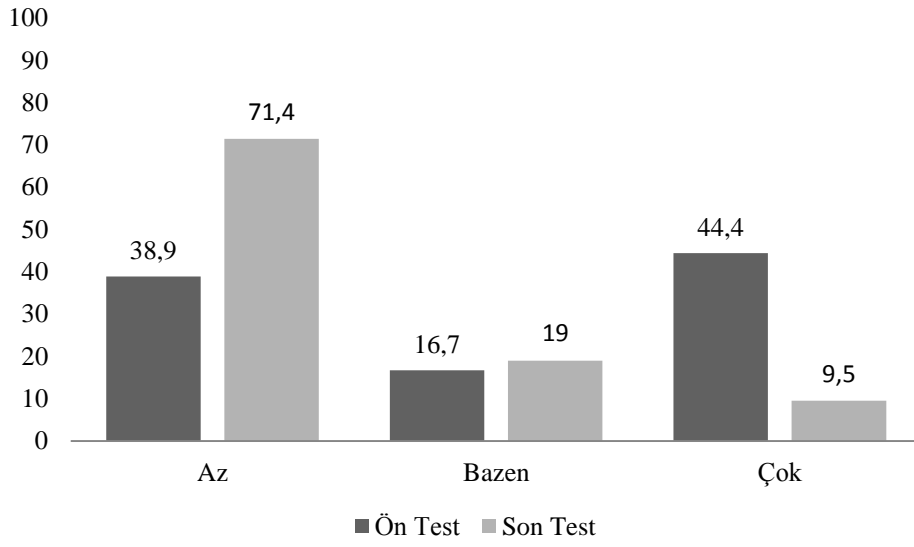

Baz: Ö.T. 40; S.T.30

Ö. testte “Aktif” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %41,7 S.testte bu oran %28,6’ya gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlarda “Aktiflik” durumu %15’ken sadece “İlaç Desteği” alanlarda bu oran %57,9’dur.

Tablo 4.20: Korkmuş

Baz: Ö.T. 40; S.T. 30

Ö. testte “Korkmuş” duygu ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %44,4 S.testte bu oran %9,5’e gerilemiştir.

Sığınma Evi Desteği Alanlar ve Suriyeli Göçmen Kadınlarda “Korkma” durumu %55’ken sadece “İlaç Desteği” alanlarda bu oran %21,1’dir.

Yöntem: Psikodrama

Deneysel Uygulama Çalışması Yapılmıştır

Bu çalışmada deney grubu ile yürütülen psikodrama uygulamasının etkili olması çalışmaya katılan deney grubu üyelerinin çalışmaya devamlarının tam olması, çalışmaya katılmaya istekli olmaları ve kendilerini açmada sorun yaşamadan kolayca ifade etmeye gönüllü olmaları istendi. Her iki grubada aynı şablon konular ve yönergeler uygulandı. Çalışmanın protogonist süreçleri detayı burada yer almamaktadır.

1. Oturum: Grup yöneticisi kendini tanıtır kısaca yapılacak çalışma ve psikodrama hakkında bilgi verildi. Katılımcılardan çalışmaya devamlılık konusunda sözlü onay alındı. Dağıtılan (Ön test) ölçeğin doldurulması istendi. Soruları yanıtlandı. Daha sonra ısınma için ayağa kalkmaları grup üyeleri içinden tanımadığı birisini seçmeleri bir birleriyle ikişerli gruplara ayrılarak tanışmaları üç dakika sonrada yerlerine oturmaları sırayla arkadaşını gruba tanıtmaları istendi. Üyelerin katılımıyla bu süreçteki grup kuralları belirlendi. Grup kuralları gruba devam, gizlilik, kendini açma, diğer üyeye yardımcı olma, oyunlarda rol alma gibi temel kurallardı. Isınma oyunu olarak güven egzersizlerinden olan güven havuzu etkinliği uygulandı. Şimdi odada dolaşmaları kendilerine ilginç gelen bir objeyle beş dakika sonra grupça oturmaları söylendi. Daha sonra herkes elindeki objeyle ilgili çağrışımlarını paylaşması istenir. Paylaşım (Altınay, 2003). Rol ve özdeşim geribildirimleri alınarak oturuma son verildi.

2. Oturum: Üyelere gruba getirmek istediğiniz bir şey var mı? Diye soruldu. Üyelerden bir şeyler getirmeye istekli olmadı bir ısınma oyunu önerildi. Bu etkinlik grup üyelerinin bireysel ihtiyaçlarına yönelik, iç çatışmaların farkındalığını sağlayan bir ısınma oyunuydu. Lider, üyelerin kendi içlerinde çatışma yaratan zıt taraflarını düşüncelerini ve bu zıtlıklardan onları en çok zorlayanları seçmeleri söyledi. Üyeler sahnede bu zıtlıklarını tanımlayarak karşılıklı konan birer sandalyeyle somutlaştırıldı. Ortaya çıkan zıtlıklar. Dürüstlük-yalancılık, haklılık-haksızlık, keder-sevinç, acı-haz gibi zıtlıklardı. Grup dürüstlük ve yalancılık üzerine çalışmaya karar verdi. Her bir sandalyedeki kişilik bölümünde neler olduğunu, bu konudaki kendi hayatlarındaki algılarını paylaştılar. İçlerinden birisi protogonist çıktı. Görümce ve kayınvalidesiyle olan dürüstlük yalancılık çatışmalarını sahneye getirdi. Eşleme ve rol değiştirme teknikleri ile çalışma sürdürüldü. Paylaşım aşaması ile oturum sonlandırıldı.

3. Oturum: Üyelere gruba getirmek istedikleri bir şey olup olmadığı soruldu. Üyelerden gruba bir şeyler getirmeye istekli olmayınca ısınma oyunu olarak sıkıntı verici durumlar oyunu oynanabilir denildi. (Altınay, 2003). Bu ısınma oyunu grupta protogonist

merkezli bir çalışmaya hızla geçilmesini sağlayan bir ısınma etkinliğidir. Grup yöneticisi üyelerden sıkıntı veren yaşantıları düşünmelerini ve bir tanesini seçmelerini istedi. Daha sonra karar verdikleri bu yaşantıları sahnede canlandırmalarını söylendi. Bu aşamada üyelerden birisi protogonist oldu. Sahnede çocukluğunda yaşadığı sıkıntılı bir kahvaltılık sahnesini getirdi. Sofrada anne, baba ve beş kardeşini yerleştirdi. Kardeşiyle olan çatışmadan, babasının yemek yeme tutumundan, bu günkü yaşadığı şiddetle bağlantı kurdu. Kardeşi ve babasıyla şimdi yeniden karşılaştırıldı. Eylem aşamasından sonra rol geribildirimleri ve özdeşim geribildirimleri alınarak oturum sonlandırıldı.

4. Oturum: Üyelere haftalarının nasıl geçtiği, gruba getirmek istedikleri bir şey olup olmadığı soruldu. Bir üye bir şeyler getirebileceğini ifade etti. Sığınmakta çocuklarına kötü davranan birisiyle tartıştığını, bu duruma neden olduğu için çocuğunu dövdüğünü sonrasında çok üzülüğünü bu konuyla çalışmak istediğini söyledi. Rollerini seçmesi söylendi ve sahnede çalışıldı. Grupta benzer sorunları yaşayanlar ve rolde hissettikleri geri bildirimleriyle oturum sonlandırıldı.

5. Oturum: Haftalarının nasıl geçtiği soruldu. Grup lideri gruba getirmek istediğiniz bir şeyler var mı? Diye soruldu. Belki vücudunda hissettiği ağrı şikayetiyle çalışmak isteyen olup olmadığı soruldu. (Somatizasyonları ile bir tür karşılaşma ve detaylandırılması planlandı.) Varsa Protagonist sahneye alınır. Sahnede biraz dolaştırılır ve sahnesini oluşturarak, ağrı tanımını neye benzediği, kişi olsa nasıl bir kişi olurdu? Bir olay ya da söylemek istediği bir şey olabilir mi? Olayda bulunanları üyeler arasından seçtirildi. Psikodrama teknikleri kullanılarak tamamlanan oyunun sonunda rol ve özdeşim geribildirimleri alınarak oturum sonlandırıldı.

6. Oturum: Grup lideri gruba getirmek istediğiniz bir şeyler var mı? Diye sordu. Olmayınca ısınma oyunu olarak bitmemiş işler oyunu önerildi. (Altınay, 2003). Grup lideri üyelerden gözlerini kapatmalarını ve hayatlarında yarım kalan işler olup olmadığına bakmalarını istedi. Örnek vermek gerekirse; bu işlerin açığa çıkmamış duygular ve yapılmamış konuşmalar olabileceği söylenir. Belirli bir süreden sonra üyelere hazır olanların gözlerini açabilecekleri söylendi. Üyelerden gönüllü olanların sahneye gelebilecekleri söylendi. Bir kişi protogonist oldu bitmemiş işleri için kişilere rollerini verdi. Bu konuyla yapılandırılan çalışmada her iki grupta birkaç tane protogonist çıktı. Roldeki kişiler kendilerinin tamamlanması için ihtiyaçları olan şeyleri dile getirdi. Grup üyelerinden birkaç kişi ile daha çalışılabilir. Baba, eski eş, şimdiki eş, ve kayınvalidesiyle yapamadığı konuşmaları yaptılar. Her sahne sonunda paylaşım (rol ve özdeşim geribildirimi) yapıldı.

7. Oturum: Grup lideri gruba getirmek istediğiniz bir şeyler var mı? Diye sordu. İstekli olmadı ihmal edilen duygular ısınma oyunu önerildi ve oynandı (Altınay, 2003). Bu ısınma oyunu kişilerin yaşamını sinsice zehir eden ve alacakaranlıkta kalan duygu, durum ve olaylarla ilgilenmek için kullanılabilir. Lider sahnede dolaşarak bu dönem içinde kıyıda köşede bıraktıkları, bir an hissedip sonra önemsemedikleri veya ihmal ettikleri bir duyguyu seçmelerini istedi. Seçim işlemi tamamlandıktan sonra grup ikişer ikişer eşleşerek bu duyguyu ve ne zaman neden hissettiklerini birbirlerine anlattılar. Daha sonra gruba bu durumla ilgili konuşmak istedikleri kişi olup olmadığı soruldu. Üyelerden birisi yılanın çok korktuğunu adını şekli gördüğü duyduğu anda çok kötü olduğunu oyuncak kutusundaki hayvanların içinde bile olabileceği beni korkutuyor bununla çalışmak istiyorum dedi. Grubun onayı alındı. Sahne oluşturuldu. Oyunda rol alacak kişiler belirlendi. Protogonist çocukluğunda gece su içmeye kalktığına küçük renkli bir yılanın gecekonda olan evlerinin mutfaklarında çöreklenmiş gördüğünü ağlayarak geri kaçtığını daha sonra evdeki kimsenin ona inanmadığını ifade etti. Hala o yılanın her yerden çıkabileceği kaygısını yaşadığını ifade etti. Gerçekte bir yılan nasıldır diye soruldu. Adı bile kötü, zehirli, kaygan, kötü dedi. Bir insan olsa nasıl bir kişiliği olurdu yönergeleriyle protogonist bu özellikler şu an küs olduğu kız kardeşine benzediğini farketti. Kızkardeşi yerine bir grup üyesi seçildi. Karşılaşma, eşleşme ve roll değişimi tekniği uygulandı. Daha sonra yılan fobisiyle çalışıldı. Sahneyi ikiye bölüp kendisinin bulunduğu alanla karşı taraf arasınaiple bir çizgi oluşturuldu. Burasının kalın çok güvenli bir camın olduğu arkasına da çocukluğunda gördüğü yılanı hayal etmesi söylendi. Yılanı önce uzaklaştırıp daha sonra yaklaştırması, sonra daha uzağa yakına getirip götürmesi, şimdi yılanın kulağına küpe, boynuna kurdele, gözlerinede far sürülmüş ona gülümseyerek baktığını daha sonra kuyruk veya kanat takılsa nasıl olur hayal etmesi yönergesi verildi. Çok komik bir hayvan olduğunu söyleyip gülmeye başladı. Sahne bitirildikten sonra rol ve özdeşim geribildirimleri alındı ve oturum sonlandırıldı.

8. Oturum: Grup lideri gruba getirmek istediğiniz bir şeyler var mı? Diye sorar. Yoksa anneleri ve babası ile olan bir sorununu düşünmeleri istendi. Protagonist sahneye getirildi. Daha sonra kendi sahnesini oluşturması sağlandı. Olayın kahramanlarını anne babalarını grup içerisinden seçtirildi. Suriyeli grupta anne babaları ölen ve başka ülkelerde olanlar vardı onlarla karşılaşma ve konuşmalar yaptırıldı. (Roll değişimi- Eşleşme-Ayna teknikleri kullanıldı.) Anne babalarıyla karşılaştılar söyleyemediklerini söylediler. Onların korku ve kaygılarını kendilerine bakışlarını hissettiklerini sahne bitirildikten sonra rol ve özdeşim geribildirimleri olarak paylaştılar oturum sonlandırıldı.

9. Oturum: Grup müzikle rahatlama gerinme ve gevşeme eksersizleri uygulandı. Son oturum olması nedeniyle genel bir değerlendirmeye zaman ayrılarak bütün oturumların değerlendirmesi grup üyeleriyle birlikte yapıldı.

Daha sonra ölçek dağıtılıp doldurtuldu.

9.TARTIŞMA VE SONUÇ

9.1.SONUÇ

Araştırmamıza destek vermiş şiddet görmüş kadınların psikodrama aracılığı ile şu ana kadar bilebildiği öğrendiği iletişim yaklaşımı olan şiddetle yaşam çarkının dışında, sağlıklı şiddetsiz iletişimin geliştirilmesine katkı sağlayabilirmiyizi amaçlanmıştır.

Araştırmamızdan çıkardığımız sonuçlara bakacak olursak; Katılımcılarımız ailede anne, baba ve çocuk tüm bu şiddet içeren iletişim yaklaşımını, işe yarayacağını zannettiği için yapıyor olabileceği gözlemlendi.

Şiddete maruz kalmış bir şekilde destek görmüş anneler gibi aynı zamanda şiddetin tanığı ve mağduru olan çocuklar da olumsuz etkilendikleri gözlenmektedir. Bu durumun bir parçası olan çocuk hem bağlanma, hem de güven sorunu yaşamaktadırlar. Şiddeti gören sığınma desteği aldığı çocuklar, ebeveynlerinden birinden, okulundan ve arkadaşlarından ayrılmanın yasını da yaşamaktadırlar. Bu durum ayrıca çalışılması gerekli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Psikodrama çalışmamızda gruplardaki sonuç değerlendirmede, şiddet öncesi yaşam süreçlerindeki kendi yanığı ve aldanişlarını görmenin can yaktığını, keşke algılayabilseydik ifadeleri vardı. Eğer işler planladığı gibi gitmiyorsa, insanın etrafta suçlu aradığını, mutlu olabilmek, haklı çıkmak, belkide gücü eline alabilmek adına gücünün yettiği kişi olan kadına şiddetin kullanıyor olduğu algısı vardı.

Katılımcılarımız da bu hayat, yaptıkları, yaşadıkları artık acı verdiğiinden bu duruma bir sorumlu bulması gerekir inancındaydılar. Bu sorumlu kendisi harici herkes ya da her şey olabilirdi. İşte o zaman suçlamalar başlıyordu. Bazen kader, bazen hayat, bazen ülke koşulları, bazen eş, çocuk, kayınvalide, anne-baba, akla gelebilecek dış koşul ne varsa suçlanıyordu. Sığınakta, Sosyal Destekte, Kurumlarda bu suçlamalardan nasibini alıyordu. Psikodrama grup çalışmasında yaşanan evlerin kullanım alanlarının yetersizliği. Temizlik, yemek, uyku ve çocukların gürültüleri, çocukları terbiye stilleri konuları gündeme geldi. Kontrolü dışındakini suçlamanın çözüm getirmesede insanı rahatlattığını ifade ettiler. Grup

üyelerimizde yaşadığı problemlerin kaynağını dışarıda bularak çözümünü de dışarıda arıyorlardı. Dışarıda kızdığı, tepki duyduğu onca şey iç dünyasını anlık olarak rahatlatıyordu. Ancak çalışmalarındaki rol değişimleri farkındalık sağladı. Çünkü problemin sorumlusu ben değilsem, yetkilisi de ben değilimdir anlayışı vardı. Ancak başkaları değiştiğinde problemler düzelecek inancı hakimdi. Psikodrama çalışmasıyla kişinin bir problem yaşıyorsa kaynağının da çözümünün de bir parçasının kendisi olduğunu görebilme şansları oldu. Kendi yaşamında başrol oynamanın provasının da yapmış oldular.

Psikodrama çalışmasının bütün bu durumların neler olduğunun objektif bir şekilde ifade edilmesinde katkı sağladığını umuyoruz. Katılımcıların kendi hayatlarına dışarıdan bakabildiğini, görebildikleri yeni bakış açılarıyla gerçek yaşamdaki kendi baş rolünün provalarını da yapma şansını verebileceğinin de ümid ediyoruz.

Bu sayede artık hayatının yetki ve sorumluluğunu, alabilir. Bu çalışmada Meselenin benimle ilgili bir yönü de varsa kaçmam değil, yapmamız gerekenler var diyebilirler. Bir protogonist oyununda bazen duruş, oturuş, yönünün nereye baktığının karşıdaki insanı nasıl etkileyebileceğini, onun algısının değişmesine ve yaptırım gücüne sahip olduğuna tanık oldular. O zaman sinirlenmek, birilerine söylenmek yerine, benim düzeltmem, düzenlemem gerekenler var diyebildiler. O düzenlemesi gereken tutum ve davranışlarında ön denemesini psikodrama sahnesinde uygulama şansını bulabildiler.

Araştırmamız boyunca Ülkemizde ve Dünyamızda şiddetin önlenmesi için; Ceza kanunlarımızda, iş kanunlarımızda, medeni kanunlarımızda ve yanı sıra çıkarılan özel kanun ve yönetmelik hükümlerine rağmen kadına yönelik şiddetin devam ettiği gözlenmiştir. Araştırmamız için yaptığımız literatür tarama ve kaynaklardan yola çıkarak söyleyebiliriz ki, cezaların caydırıcılığının bu konuda yeterli bir önlem olmadığıdır. Araştırmamızdan çıkardığımız sonuçlara göre, önlemlerin neler olabileceğini şöyle sıralayabiliriz.

Öncelikle kadının kendisini ve içinde bulunduğu toplumsal bakış açısını tanıması bu anlamda güçlenmesi, ihtiyacı olan üretim ve yaşam alanlarında eğitim, yönetim, organizasyon bilincini destekleyen çalışmalarının, yapılan kanun ve ceza uygulamaları kadar önem taşımaktadır.

Bir çok kuramcılarının şiddet olgusunun nedenleri konusunda geliştirdikleri kuramların işlerliğini gözönünde tutmakla birlikte şiddet olgusunun çözümünde; birey, aile, sosyal ortam, toplumsal, politik, kültürel ve ekonomik yapıların özelliklerini ve birbirleriyle etkileşimlerinin farkındalığı çok önemlidir. Bu anlamda kadının bilinçlenip, güçlenmesi kucağına aldığı insan yavrusunu doğuran, çocukluktan yetişkinliğe giden süreçlerde, değer yargılarının ve

karacterinin oluşmasında ilk şekli verenin büyük oranda kadın olduğunu hatırlamakta yarar vardır. İnsan yetiştiren kadının sağlıklı ve dengeli güçlenmesi içinde bulunduğu toplumunda olumlu yönde etkileyebileceği bir gerçektir. Bu bakış açısıyla kadınlarımızın önce insanı ve kendisini tanımasının sonrasında kucağına gelen büyütüp yetiştirdiği bu minik insanın tüm gelişim süreçlerini biliyor olması çok önemli bir adım olabilir. Bunun içinde çocuk gelişimini kadının ve erkeğin fizyolojik, psikolojik ve davranışsal boyutuyla gelişimini, süreçlerdeki neyin normal neyin anormal olduğunu öğrenip algılayabilmesi önem taşımaktadır. Çünkü hayat bize, bilgimiz ve yetkinliğimizin olduğu alanlardaki şeylere verdiğimiz, zaman, ilgi, emekle bir şeyi şekillendirme ve dönüştürme hakkı verir. Ressam tuvalini, boyasını çizeceği şeyi , mimar; inşaa edeceği zemini kullanacağı malzemeyi ne kadar iyi tanırsa yapıtı o kadar sağlam olur. Bir çiftçi içinde toprağını, tohumunu bulunduğu iklimi tanıması onun alacağı ürünün kalitesini belirlediği bilinen bir olgudur. Araştırma konumuz olan Kadına Şiddet olgusuna yaklaşırken, kadının insanı tüm yönleri ile tanıması, bireysel çevresel ve toplumsal süreçlerde nasıl etkilendiğinin algılanması, buna cevaben tepkiler geliştirilmesinin şiddet olgusunu önlemede olumlu yönde şekillendireceği inancımızı desteklemektedir.

Araştırmamızda elde edilen sonuçlara göre, tek başına, sürekli sosyal desteğin yeterli olmadığı gözlenmektedir. İnsanlar sorunlarını sürekli destekle çözmeye alışmışlarsa kendi sorun çözme kabiliyetlerini ve savunma sistemlerini geliştiremeyip dahada güçsüz hissetmelerine neden olduğu görülmektedir. Şiddet uygulayanda görende insansa, üstelik en yakınımızdakiler bunu uyguluyorsa, insanın hangi süreçte nasıl tepkiler verebileceğinin bilincinde olunması ve bu doğrultuda savunma tedbirleri geliştirmesinde yarar olabilir. Psikodramada yeni geliştirilecek olan savunma ve tedbir tutumlarının toplumun küçük bir parçası olan grupla deneme ve etkililiğini test etme işe yaramayan tutum ve davranışı değiştirebilir.

Araştırma bulgularında deneklerimizin yaşamlarındaki şiddet olgusunda (0,2) azda olsa gerileme bulguları görülmektedir. Gruplar arasındaki karşılaştırmaya baktığımızda bazı duygularında her ne kadar ilaç desteği alanların psikodrama desteğinden daha iyi sonuç aldığı görülmüş olsa da, örneğin mutluluk hislerinde güçlülük hissinde anlamlı ve önemli bir farkla ilaç desteğinin psikodrama desteği alanlar arasında farklar gözükmektedir. Dolayısıyla ilaç ve tıbbi desteği mutlu hissettirenken aynı zamanda kendilerini güçsüz hissettirmektedir. Psikodrama desteği mutluluk duygularında anlamlı fark görülmezken katılımcılar kendilerini çok daha güçlü hissetmektedirler. Şiddet gören kadının sorunun çözümünde kendisini mutlu ama güçsüz hissetmesi ne kadar etkindir bu konuda tartışılır. Kadının kendisini güçlü hissetmesinin sorunun çözümünde çok daha etkili olduğu söylenebilir. Bu kısa vadeli sonuçlarda mutluluk algısı ilaç desteği lehine sonuç göstermekle beraber bu kişiler kendilerini güçlü hissetmedikleri için ilacı kestikten sonraki duygu durumlarının nasıl gelişeceği, aynı

kalıp kalmayacağı bilinmemektedir. Bu anlamda ilerleyen dönemde ilaç desteği kesildikten üç, dört ay sonra aynı gruba bir araştırma yapıldığında ilaç desteği kesildikten sonra duygu durumlarına etkisinin devam edip etmediği araştırılabilir. Kısa vadede psikodrama kişinin mutluluk hissinde önemli bir artış hissettirmemiş olsa da uzun vadeli takiple ilaç desteği ile arasındaki farkı psikodrama lehine kapatmış olduğunu da görebiliriz, ancak bunlar başka bir araştırmanın konusudur.

Polikliniğe başvurup Doktor ve ilaç desteği bazı duygu durumlarında kısa vadede sosyal destek ve psikodramaya göre daha etkili gibi gözüksede, ancak kalıcı ve sorunun çözümünde ne derece etkili olduğu bilinmemektedir. Bu nedenle şiddete uğramış kişilerde sosyal destek, ilaç, psikodrama ve başka terapi yaklaşımlarının kombine olarak kullanılması ilaca ve sosyal desteğe bağımlılıklarını azaltıp kendilerini daha güçlü hissetmelerini sağlayabilir.

Araştırmamız , şiddet gören kadınlarda sosyal destek ve tıbbi desteğin yanında psikodrama etkileşim gruplarının yararlı olabileceğini göstermiştir. Bunlara ilaveten kendini ve karşısındakini tanımasının, zayıf ve güçlü yönlerini, duygularını anlamasının şiddetle mücadelede bundan sonraki çözüm olasılıkları içinde değerlendirilmesini öneri olarak sunuyoruz.

KAYNAKLAR

Açıkel, S.(2009) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevi Önlemi: Türkiye Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ağçay, G. (2009) Sakarya ilindeki kadınları aile içi şiddete uğrama durumları ve yasal sorumlulukları hakkındaki bilgi. Yayınlanmamış yüksek lisans tez, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.

Akkoç, F. (2007) Töre ve Namus Cinayetlerinin Sebep Sonuç İlişkisinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Akpınar, O. (2011) Aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Alpago, C. (2006) Kadına yönelik şiddet ve kadın sığınma evleri olgusu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Altınay, A. Ve Arat, Y. (2007). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet (1.Baskı). İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.

Altınay D. (2001) Sahnede Yaratıcılık (1. Baskı) İstanbul Sistem Yayıncılık

Altınay D. (2000) Psikodrama 400 Isınma Oyunu ve Yardımcı Teknikler (1. Baskı) İstanbul Sistem Yayıncılık

Amargi Kadın Akadamisi (2005). Kadına Yönelik Şiddet.

Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Simith, E.E., Bem, D.J., Hoeksema, S.N. (2006). Psikolojiye giriş. Arkadaş Yayınları, Ankara.

Arslan, E. (2007). Töre Cinayetleri: Diyarbakır’da Göç Sonrası Töre. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Avcı Alpar, D. (2008). Gebe kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumlarının belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.

Ayrancı, Ü., Günay, Y.ve Ünlüoğlu, İ. (2002). Hamilelikte aile içi eş şiddeti: Birinci basamak sağlık kurumuna başvuran kadınlar arasında bir araştırma. Anadolu Psikiyatri Dergisi, (3), 75-87.

Bağlı, M. (). Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar; Diyarbakır Örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bağlı, M.& Özensel, E. (). Türkiye’de Töre ve Namus Cinayetleri (.Baskı). İstanbul : Destek Yayınevi.

Baykal, T. (2008) Ailede kadına yönelik fiziksel şiddet, bu şiddete ilişkin tutumlar ve kişinin şiddet yaşantısı. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.

Benli, A. (2006). Gelir Dağılımı ve Şiddet İlişkisinin Sosyo-Ekonomik Politikalar Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beyazpınar, A. (2010). Hemşire/Ebelerin Kadına Yönelik Şiddetin Tanılamasında Görüş ve Önerilerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Biçici Gezin, B. (2011). Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Tutum ve Uygulamaları Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenirliliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. (2005). Türkiye’de Namus Cinayetlerinin Dinamikleri Eylem Planı İçin Öneriler Sonuç Raporu. Ankara: Koza Yayın

Bozkurt Şener, E. (2011). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirmesi. Uzmanlık Tezi. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Cengiz Özyurt, B.ve Deveci, A. (2010). Manisa'da Kırsal Bir Bölgedeki 15-49 Yaş Evli Kadınlarda Depresif Belirti Yaygınlığı ve Aile İçi Şiddetle İlişkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 21- 1-7.

Cüceloğlu, D. (1996). İnsan ve Davranışı (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakır-Parmaksızoğlu, A. (2011) Aile içi şiddet mağduru olup boşanma süresinde bulunan kadınlarda travma sonrası stres belirtileri ve ilişkili özellikler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çalık, Ö. (2012). Neredeydik, Neredeyiz. Kamu'da Sosyal Politika. 6 (20), 39-45.

Çetiner, Ş.G. (2006) Aile içi şiddet yaşayan kadınlarda cinsel sorunlar ve intihar olasılığı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çiftçi, Ö. (2007) Yaşadıkları şiddet nedeniyle sığınma evlerine başvuran kadınların umutsuzluk, depresyon ve üreme sağlığı durumlarının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çocuk Gelinlerin Yüzde 73'ü Okuma Bilmiyor. (b.t.). 29 Kasım 2012, <http://www.bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/142476-cocuk-gelinlerin-yuzde-73u-okuma-bilmiyor>.

Çoklar, I. (2007). Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Meşrulaştırılması Ve Tecavüze İlişkin Tutumlar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Damka, Z. (2009) Sığınma evinde kalan şiddet mağdur kadınlar: Anksiyete duyarlılığı, travmaya bağlı suçluluk, travma sonrası stres bozukluğu ve psikolojik belirtiler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı.

Dayton Tian (1994) The Drama Within (Health Cominications inc.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. Psychological Bulletin, 95, 542–575.

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 49(1), 71-75.

Diener, E. ve Diener, C. (1996). Most people are happy, Psychological Science, 7, 181- 185.

Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. Social Indicators Research, 40, 189-216.

Diñçer, G. (2010). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Düzce Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dindaş, H. (2008) Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi İle İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Dişsiz, M. Ve Hotun Şahin, N. (2008). Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 1 (1), 50-58.

Düvenci, N. (2007). Mağdur Hakları Açısından Şiddet Mağduru Kadının Korunması. İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekener, Z. (2009). Gündelik Hayatta Kadının “Ele Geçirilmesi”: Sınırlanma, Baskı ve Şiddete Psikanalitik Bir Yaklaşım. İstanbul Bilgi Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü.

Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı. (2005). Töre ve Namus Cinayetleri Raporu. Ankara.

Eren, B. (2008). Bursa’da Partneri Tarafından Şiddet Uygulanana Kadınların Demografik Özellikleri Ve Travmatik Bulguların Araştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.

Erler, S. (2008). Kadın Eş Karşı Yapılan Cinsel Saldırı Suçu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Fehr Scot Simon (2000) Grup Terapisine Giriş İstanbul Sistem Yayıncılık

Güleç Öyeçkin, D., Yetim, D.ve Melih Şahin, E. (2012). Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etlileyen Psikososyal Faktörler. Türk Psikiyatri Dergisi, 23

Güler, N., Tel, H. Ve Özkan Tuncay, F. (2005). Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı. C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi 27 (2), 51-56.

Halıcı, C. (2007). Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta Ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış doktora tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hıdıroğlu, S., Topuzoğlu, A., Ay, P. Ve Karavuş, M. (2006). Kadın ve Çocuklara Karşı Fiziksel Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: İstanbul'da Sağlık Ocağı Tabanlı Bir Çalışma. New/Yeni Symposium Journal, 44 (4), 196-202.

Işık, R & Uğurlu, N.(2009). Namusa ve Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeklerinin Öğrenci Örneklemiyle Geliştirilmesi. Türk Psikoloji Yazıları, 12 (24), 16-24.

Kaplan, S. (2011). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle Mücadelede Farklı Yöntemlerle Verilen Sağlık Hizmetleri Eğitimlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Karaboğa, T. (2007). Türkiye'de Özel Televizyon Kanallarının Haber Bültenlerinde Şiddet Olgusu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kazancı, D. (2010) Evliliklerinde maruz kaldıkları şiddet nedeniyle kadın sığınma evinde barınan kadınların kaygı ve depresyon düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.

Kaymak Özmen, S. (2004). Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları. Ankara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37 (2), 27-39.

Kılıç, M.N. (2009) Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kocacık, F. (b.t.). şiddet Olgusu Üzerine. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2 (1), 1-7.

Kocacık, F. Ve Çağlayandereli, M. (2009). Ailede Kadına Yönelik Şiddet: Denizli İli örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(2), 24-43.

Kocacıoğlu, D.(b.t.). Gelenek Söylemleri ve İktidarın Doğallaşması: Namus Cinayetleri Örneği.

Kula, A. (2009). Kocaeli Üniversitesi 2008-2009 Akademik Yılı 1.ve 6.Sınıf Tıp Öğrencilerinin Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Kulak, H. (2006). Cinsel İşlev Bozukluğu Görülen Kadınlarda Geçmiş Travmatik Deneyimler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Lundgren Eva (2012) Şiddetin Normalleştirilme Süreci (Berna Erkal Çevirisi) Mor Çatı Yayınları

Maybek, S. D. (2009). Kadına Yönelik Şiddete Ataerkil ve Kültürel Feminist Kuramlar Açısından Yaklaşım: Ankara İli Yenimahalle İlçesi Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Memiş, M. (2010). Çalışan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Okutan, N. (2007). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet – Van’da Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Başetme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü.

Önal, A. (2012). Namus Cinayetleri (1.Baskı). İstanbul : İKÜ Yayınevi

Önen, N.(2008). Türkiyede Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler (2.Baskı) Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Özcan, Ö. (2009) Partneri tarafından duygusal ve fiziksel şiddete uğramış ve uğramamış kadınların umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Adli Psikoloji.

Özmen, A. (2006). Öfke: Kurumsal Yaklaşımlar ve Bireylerde Öfkenin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Etmenler. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 39 (1), 39-56.

Öztürk, E (2008). Türkiye’de Aile İçi Şiddet, kadın Sığınma Evleri Ve Din. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sallan Gül, S. (2011). Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı? (1.Baskı). İstanbul : Bağlam Yayıncılık.

Sarıbıyık, M. (2012) Malatya merkez sağlık ocaklarında çalışan hekim, hemşire ve ebelerin şiddet deneyimleri ve kadına yönelik şiddetle ilgili tutum ve davranış düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Solakoğlu Uçar, M. (2007). İstanbul Ümraniye İlçesi Kazım Karabekir Mahallesinde Yaşayan Kadınların Şiddet Tanımları Ve Şiddete Yaklaşımlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Subaşı, N. Ve akın, A. (b.t). Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri ve Sonuçları.

Şahiner, G. (2007). Toplumsal Cinseyet ve Kadına Karşı Şiddetin Kadınların Üreme Sağlığına İlişkin Hizmetlerden Faydalanmasına Etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Taşçı-Koştı, N. (2003) Ebelerin aile içinde kadına uygulanan şiddete ve şiddette mesleki rollerine ilişkin tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.

Taşlıçukur, Ç. (2009). Namus Bahaneli Cinayetlerin Türkiye'deki Basında Haber Olarak Yapılmasının Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2005). Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemleri Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/148, 182, 187, 284, 285) Esas Numaralı Meclis Araştırma Komisyonu Raporu (S.Sayısı: 1140). Ankara: TBMM.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2009). Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor. Ankara: TBMM.

TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1995). Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları. Ankara.

TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Haber Medyası: Alternatif Bir Habercilik Ankara.

TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2012). Kadına Yönelik Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015. Ankara

TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). Kadın Sığınmaevleri Klavuzu. Ankara.

TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Haber Medyası: Alternatif Habercilik. Ankara.

TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri. Ankara.

TC Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, (2008). Medyada Töre ve Namus Cinayetlerinin Yansımaları, Veliler ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. Ankara: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

Tortamış, B. (2009) Sığınma evinde kalan kadınlarda şiddet öyküsü açısından Travma Sonrası Stres Bozukluğu, benlik saygısı ve beden algısının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Tümer, Ö. (2011). An Analysis Of Discourses And Policies On Violence Against Women In Turkey, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ulusal D. (2007). Yazılı Basında Şiddet ve Şiddet İçerikli Haber Sunumunda Kadının Konumlandırılışı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Umunç, C. (2008). Töre Cinayetlerinin Basına Yansımaları (Hürriyet, Radikal, Zaman Gazeteleri 2000-2006 Yılları Arası). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Vahip, I. Ve Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız. Türk Psikiyatri Dergisi, 17 (2), 107-114.

Vargün, B. (2009). Batman ve Şanlıurfa'da Töre Cinayetlerine Bakış Açısının Sosyal Antropolojik Açından İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

World Health Organization (2002). World Report On Violence And Health: Summary. Geneva

Yeniocak, N. (2011) Şiddet bağlamında incelenen üç kadın grubunun başa çıkma biçimleri ve bu bağlamda çocuklarında algılanan sorunlar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı.

Yörük, S. (2010). Kadına Yönelik Şiddet: Antalya Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, A. (1998) Sıradan Şiddet. Boyut Yay. İstanbul

EKLER EK-1.

Yaşam Doyumu Ölçeği Aşağıda 5 cümle ve her bir cümlenin yanında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümlenin yanındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 5 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

Kesinlikle katılmıyorum(1), Katılmıyorum(2), Kısmen katılmıyorum(3), Kararsızım(4), Kısmen katılıyorum(5), Katılıyorum(6), Kesinlikle katılıyorum (7)

- Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın
- Hayat şartlarım mükemmel
- Hayatımdan memnunum
- Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim
- Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim

EKLER EK-2.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz. Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.

1. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

2. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor, kurum) var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

3. Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin, annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

6. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

7. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

8. Sorunlarımı ailemle (örneğin, annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

9. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

10. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

11. Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.

EKLER EK-3. Olumlu Olumsuz Duygu Ölçeği

Aşağıda bir takım duygu ifadeleri bulunmaktadır. Lütfen her bir duyguyu genelde yaşama sıklığınızı, yan taraftaki dereceleme ölçeğinde belirtiniz. Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

İlgili: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Sıkıntılı: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Heyecanlı: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Mutsuz: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Güçlü: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Suçlu: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Ürkmüş: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Düşmanca: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Hevesli: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Çoğunlukla(6), Daima(7)

Gururlu: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Asabi: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Uyanık: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Utanmış: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
İlhamlı: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Sinirli: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Kararlı: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Dikkatli: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Tedirgin: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Aktif: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)
Korkmus: Asla(1), Çok nadiren(2), Nadiren (3), Bazen(4), Sıkça(5), Coğunlukla(6), Daima(7)

EKLER EK-4.Kişisel Bilgi Formu

Bilgi formuna içtenlikle cevap vermenizi önemle rica ederim. Cevaplarınız bilimsel bir araştırmada veri olarak kullanılacaktır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Ön test() Son test()

1. Çocuk sayınız

2. Yaşınız

3. Medeni Durumunuz Evli () Bekâr ()

4.Gördüğünüz şiddetin türü (Fiziksel()Duygusal() Sözel() Psikolojik()Ekonomik Başka()

5.Eğitim

ÖZGEÇMİŞ

1962 yılında Muğla'da doğdu. İlköğretimi Muğla Atatürk ilkokulu'nda, ortaöğrenimi Muğla Ula lisesi'nde, liseyi Antalya Sağlık Meslek Lisesi Hemşirelik Bölümü'nde (4 yıllık) tamamladı. Aynı zamanda;

- D.E.Ü. Sahne ve Görüntü Sanatları Sinema Tv. Fotoğrafçılık – Yönetmenlik Bölümü – 4 Yıl,
- Özel Umut Psikodrama Enstitüsü Sosyometri – Psikodrama- Grup Terapisi Yöneticisi - 6 Yıl,
- Svagito R. Liebermeister' den Aile Dizilimi Ve Danışmanlığın Zen Yolu Modülleri eğitimi,
- Europ Homeopati Birliği Destekli Homeopati Uzmanı Eğitimi - 3 Yıl,
- Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Ana Bilim Dalı'nda Yüksek lisans öğrencisidir.

Meral'in bu güne kadar katıldığı sertifika programları ve aldığı kısa dönemli eğitimler ise;

Psikoterapi alanında alternatif terapilerle ilgilendi work shoplara ve kongrelere katıldı. Grup terapileri alanında İstanbul, Londra, Oxford, Köln ve İzmir'de farklı kuruluşlarda eğitimler aldı ve bu alanda çalışmalar yaptı.

Türk Kalite Akademi'den aldığı eğitimler ise;

- İRCA (İATCA- İQ Manegement Sistem) Onaylı
- İSO 9000-2000 Seri Standart AUDİTOR/ LEAD AUDİTOR sertifikası
- Kalite Yönetim Sistemleri - Baş Tetikçi Sertifikası

İzmir Kalite Dünyası'ndan (QALİTE DREAM) aldığı eğitimler ise;

- Kuruluş İçi Tetkikçi Sertifikası
- Müşteri Memnuniyeti Eğitimi Sertifikası
- 360 Derece Performans Değerlendirme ve Yönetimi Sertifikası

SAGKAL -Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Derneği'nden aldığı eğitimler ise;

- Hastaneler için Akreditasyon Standartları İç Denetçi Eğitimi (5 gün- 40 saat)

Kızlay Derneği'nden aldığı eğitimler ise;

- Afetler ve İlk Yardım Sertifikası
- Kızılhaç Kızılhaç Hareketi Eğitimi
- Temel Afet Bilinci
- MAG (Mahalli Afet Hönüllüleri) Ve İşbirliğiE
- Zarar Görülebilirlik ve Kapasite Değerlendirmesi Sertifikası ve bir yıl süreyle bu projede gönüllü olarak çalıştı

İŞ DENEYİMİ

Meral'in iş deneyi ise; Sağlık Bakanlığı Bünyesinde Hemşire olarak, **Ordu Devlet Hastanesinde** Beyin Cerrahisi ve İntaniye servislerin de 1 yıl, **İzmir Atatürk Eğitim Hastanesin** de 8 yıl, Gastro Enteroloji, Acil, Koroner Bakım, Kliniklerinde gece hemşireliği yapmış, böylece ilgi duyduğu alanlarda eğitim alma ve alan çalışmalarına devam etme şansı olmuştur.

İleri ki dönemlerde ise; Kültür Bakanlığı **İzmir Devlet Tiyatrosuna** geçmiş orada yedi yıl sırasıyla Sekreterlik, Suflözlük, Basın Halkla İlişkiler Müdürü ve Yönetmen Yardımcısı olarak çalışmıştır.

1997 de **Dokuz Eylül Üniversitesi** Rektörlüğüne Akademik Kadroyla geçmiş Üniversiteye Bağlı DESEM (Sürekli Eğitim Merkezi) ve DESEM sinemasının mekan ve kuruluş aşamalarında çalışmıştır.

1998-2003yıllarıarasında İzmir'in en büyük kültür merkezlerinden birisi olan **D.E.Ü Devlet Konservatuvarı SABANCI KÜLTÜR SARAYI** Müdürlüğü görevini yürüttü.

Bu görevi esnasında personel ve merkez işletmesinin yanında Üniversite ve Sivil Toplum Kuruluşlar yararına birçok Konser, Panel, Kongre, Opera, Tiyatro, Sergi ve Konferans organizasyonları gerçekleştirmiştir.

Müdürlük yaptığı dönemde halka açık ; Tiyatro, Yazarlık, Satranç, Resim, Heykel, Dans, Etkili sunum ve konuşma atölyeleri açmıştır.

2003 yılında Emekli Sandığına bağlı olarak hak ettiği emekliliğe ayrıldı.

Emeklilik sonrası eşinin işi nedeniyle İstanbul'la taşınmış bir süre **Tiyatro İstanbul'un** Müdürlüğünü yapmış eşinin dolan görev süresinin ardından tekrar İzmiere dönmüştür.

2004 ve sonrası

İzmir Özel Retine Göz Hastanesi'nin kuruluş aşamasında, Genel Koordinatörlük ve Yönetim Kurulu Üyeliği yapmıştır.

İzmir D.E.Ü. Hastanesinde projesini geliştirip kurduğu **Temizlik Eğitimi Ve Sterilizasyonu derneği adına Danışma Yönlendirme ve Halkla İlişkiler** birimlerinde 2 yıl süreyle Proje Müdürlüğü gerçekleştirdi.

Bu arada **Avrupa Birliği Ege Üniversitesi ve İş Kur** işbirliği ile gerçekleştirilen **Evde Hasta ve Yaşlı Bakımı** sertifikalı iş garantili 1.5 yıllık süreci kapsayan projede İletişim ve Halkla İlişkiler eğitmeni olarak yer almıştır.

Ardından oğlunun eğitimi ve eşinin işi nedeniyle tekrar İstanbul'la dönmüş olup **Eczacıbaşı Sağlık Hizmetleri**'nde yarı zamanlı Evde Bakım Hemşireliği yapmıştır.

Halen Ankara Hava Ambulansı şirketine bağlı şehirler ve ülkeler arası part-time hasta nakil transfer Hemşireliği yapmaktadır.

Evli ve üniversite mezunu olan bir oğlu vardır.

Aynı zamanda Türkiye Homeopati Derneği'nde-Homeopat danışman olarak çalışmaktadır.

Dönüşüm Konağı Başarı psikolojisi Enstitüsünde Eğitmen ve Stratejist olarak danışmanlık vermektedir.

Meral'in üyesi olduğu ve Çalıştığı Dernek ve Kuruluşlar ise;

Uluslar arası Kadınlar Derneği, İstanbul Yalnız Anneler Derneği, üyesidir. İzmir Sokak Çocukları Derneği, İzmir Eğitim Gönüllüleri Vakfı, İzmir Üniversiad 2005('de gönüllü olarak çalışma), Kızılay Kızıl Haç gönüllüsü, Beyaz Nokta Vakfı – İzmir Kigep (Kişisel Gelişim Paltformu) Yönetim Kurulu üyesi ve Mentor'udur. Vakıf Üniversite Gençliği'nin kendi ihtiyaç ve problemlerini, öğrenmeyi temel alarak sorunlarını çözebileceği yaklaşımını destekleyen çalışmalar yapar.

Meral aynı zamanda Radyo Dokuz Eylül'ün Yönetim kurulu başkanlığı yapmış, Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Derneği kurucu üyelerindedir.

Güzel İzmir Temizlik Eğitimi ve Sterilizasyon Derneği kurucu ve yönetim kurulu üyesidir.

Kalite Dünyası ve Ege Bireysel Gelişim Merkezi'nin eğitim kadrosunda çalışmıştır.

İstanbul Dönüşüm Konağı Başarı Psikolojisi Enstitüsü'nde Eğitmen ve Stratejist danışmanlarındandır.

Meral kurumsal ihtiyaçlara göre yapılandırılan sunumların dışında; Zaman Yönetimi, İlk Yardım, İletişim, Ebeveyn Tuzakları, Halkla İlişkiler, Yaşam Alanı ve Yaşamda Kalite, ISO 9000-2000 Standardı, Performans Yönetimi ve Değerlendirmesi, NASP – Sigaradan Özgürleşme, İş Hayat Aile Bütünlüğü, İşletmelerde Problem ve Çatışma Çözümü, Danışma Yönlendirme, Takım Çalışması, Evde Hasta ve Yaşlı Bakımı, Hasta Hakları, Hasta ve Ailesi Eğitimi, Hasta Bakımı ve Satndartları ve Kendini Yönetme Liderliği'dir.

Meral'in Hobi sanatsal çalışmaları ise;

İzmir Xenia Akademi ve Ege Bireysel Gelişim Merkezi'nde haftada iki saat; otistik çocuklarla, gençlerle **Yaratıcı Drama, Yoga ve Doğaçlama** çalışmaları,

Kısa Metraj **Pazarlık** adlı bir filmi,

TRT -2 ve TRT INT'de bir dönem yayımlanan **El Yapımı** adlı programın bazı bölümlerinin metin yazarlığı,

Devlet Tiyatrosunda 2001 sezonunda oynanan **Albay Kuş** adlı oyunda Yönetmen Yardımcılığı ve PSİKODRAMATİSTLİK

Yetiş Anneanne adlı radyo tiyatrosu oyunu,

İstanbul Amatör Tiyatrolar Birliği Tiyatro Simurg'da 2004 ve 2006 yıllarında oynanan **Kundakçılar, Eşekler Adasında İnsanlık Aranıyor** oyunlarında Psikodramatistlik ve Tiyatro Koçluğu,

Kelime Yayınlarından **Benim Sağlık Kitabım** adlı bir çocuk kitabı bulunmaktadır.